

**T.C.
HALIÇ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
UYGULAMA PSİKOLOJİ PROGRAMI**

**LİSE 10. VE 11. SINIF ÖĞRENCİLERİNDE KAYGI,
UMUTSUZLUK VE BENLİK İMGESİ DÜZEYLERİNİN
DEĞERLENDİRİLMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Hazırlayan
Tuğcan TÜFEKÇİYAŞAR**

**Danışmanı
Yrd. Doç. Dr. Pervin Sevda BIKMAZ**

İstanbul – 2014

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	I
KISALTMALAR LİSTESİ	IV
TABLolar LİSTESİ	VI
ÖZET	VII
ABSTRACT	IX

1. GİRİŞ

1.2. Problem Durumu	2
1.3. Problem Cümlesi	3
1.4. Araştırmanın Amacı ve Önemi	3
1.5. Araştırma Soruları	3
1.6. Sayıtlılar	4
1.7. Sınırlılıklar	4
1.8. Tanımlar	5
1.8.1. Sürekli Kaygı	5
1.8.2. Ergenlik	5
1.8.3. Benlik İmgesi	5
1.8.4. Umutsuzluk	5

2. ERGENLİK

2.1. Ebeveyn-çocuk ilişkisi ve ana-baba tutumları	6
2.1.1. Demoktarik anne baba tutumu	6
2.1.2. Koruyucu/ İstekçi anne baba tutumu	6
2.1.3. Otoriter anne baba tutumu	6

3. BENLİK

3.1. Benlik Kavramının Boyutları	7
3.2. Benliğin Görevleri	7
3.3. Benlik Konusundaki Kuramsal Yaklaşımlar	9
3.3.1. William James	9
3.3.2. Carl Rogers	9
3.3.3. Eric Erikson	10
3.3.4. Sigmund Freud	10
3.3.5. Alfred Adler	11
3.3.6. Karen Horney	12
3.3.7. Abraham Maslow	12
3.4. Benlik ile ilgili yapılan bazı araştırmalar	12

4. UMUTSUZLUK	16
4.1. Umutsuzluk ile ilgili yapılan bazı araştırmalar	17
5.KAYGI	21
5.1. Kaygı İle İlgili Kavramlar	22
5.1.1. Psikanalitik bakış açısına göre kaygı kavramı	22
5.1.2. Bütüncül Kurama Göre Kaygı Kavramı	23
5.1.3. Biyolojik Kurama Göre Kaygı Kavramı	24
5.1.4. İlişkiler Kuramına Göre Kaygı Kavramı	24
5.1.5. Davranışçı Kuramlara Göre Kaygı Kavramı	25
5.1.6. Bilişsel Kurama Göre Kaygı Kavramı	25
5.1.7. Varoluşçu Kurama Göre Kaygı Kavramı	26
5.2. Kaygı İle İlgili Yapılan Bazı alışmalar	26
6. GEREÇ VE YÖNTEM	28
6.1. Veri Toplama Prosedürü	28
6.2. Örnekleme ve İşlem	28
6.3. Verilerin Değerlendirilmesi	28
6.4. Veri Toplama Araçları	29
6.4.1. Kişisel Bilgi Formu	29
6.4.2 Beck Umutsuzluk leği	29
6.4.3. Offer Benlik İmgesi leği	30
6.4.4. Sürekli Kaygı leği	30
7. BULGULAR	32
7.1. Katılımcıların Kişisel Bilgilere Göre Dağılımı	32
7.2. Katılımcıların Kişisel Bilgilere Göre Test Sonuçları	35
8. TARTIşMA VE SONUÇ	70
8.1. Bireylerin Cinsiyet, Ebeveyn Tutumu, Yaş, Birlikte Yaşanılan Kişiler ve Umutsuzluk ile Karşılaştırılmasına İlişkin Bulguların Tartışılması	70
8.2. Bireylerin Cinsiyet, Ebeveyn Tutumu, Gelir Düzeyi ve Yaşın Sürekli Kaygı ile Karşılaştırılmasına İlişkin Bulguların Tartışılması	71
8.3. Bireylerin Cinsiyet, Yaş, Birlikte Yaşanılan Kişiler, Ebeveyn Tutumu, Ebeveyn Medeni Hali, İkamet Edilen Bölge ve Gelir Düzeyinin Benlik İmgesi ile Karşılaştırılmasına İlişkin Bulguların Tartışılması	73
8.4. Ölçekler Arası Bulguların Tartışılması	76
8.5. Sınırlılıklar ve neriler	77
9. KAYNAKLAR	79

10. EKLER	86
EK1 Kişisel Bilgi Formu	87
EK2 Beck Umutsuzluk Ölçeği	88
EK3 Offer Benlik İmgesi Ölçeği	89
EK4 Sürekli Kaygı Ölçeği	90
EK5 Özgeçmiş	91

KISALTMALAR

ark.	arkadaşlar
BUÖ:	BECK UMUTSUZLUK ÖLÇEĞİ
diğ.	diğerleri
OBİÖ:	OFFER BENLİK İMGESİ ÖLÇEĞİ
STAI:	DURUMLUK-SÜREKLİ KAYGI ÖLÇEĞİ

TABLolar LİSTESİ

	Sayfa No.
Tablo 1.1 Araştırmaya Katılan Bireylerin Çeşitli Değişkenlere İlişkin Dağılımı	32
1.2 Bireylerin Beck Umutsuzluk Ölçeğinden ve Sürekli Kaygı Ölçeğinden Aldıkları Puan Ortalamasına Göre Dağılımı	33
Tablo 1.3 Bireylerin Offer Benlik İmgesi Ölçeği ve Alt Ölçeklerinden Aldıkları Puan Ortalamasına Göre Dağılımı	34
Tablo 2.1 Bireylerin Cinsiyeti İle Bireylerin Umutsuzluk Ölçeği ve Sürekli Kaygı Ölçeği Puanları İçin Yapılan “Mann Whitney U” ve “Bağımsız Örneklem T” Testi Sonuçları	35
Tablo 2.2 Bireylerin Cinsiyeti İle Bireylerin Benlik İmgesi Ölçeği ve Alt Ölçeklerinin Puanları İçin Yapılan “Mann Whitney U” ve “Bağımsız Örneklem T” Testi Sonuçları	36
Tablo 2.3 Bireylerin Yaşı İle Bireylerin Umutsuzluk Ölçeği ve Sürekli Kaygı Ölçeği Puanları İçin Yapılan “Mann Whitney U” ve “Bağımsız Örneklem T” Testi Sonuçları	39
Tablo 2.4 Bireylerin Yaşı İle Bireylerin Benlik İmgesi Ölçeği ve Alt Ölçeklerinin Puanları İçin Yapılan “Mann Whitney U” ve “Bağımsız Örneklem T” Testi Sonuçları	39
Tablo 2.5 Bireylerin İkamet Ettiği Yeri İle Bireylerin Umutsuzluk Ölçeği ve Sürekli Kaygı Ölçeği Puanları İçin Yapılan “Kruskal Wallis” ve “Anova” Testi Sonuçları	42
Tablo 2.6 Bireylerin Nerede İkamet Ettiği İle Bireylerin Benlik İmgesi Ölçeği ve Alt Ölçeklerinin Puanları İçin Yapılan “Kruskal Wallis” ve “Anova” Testi Sonuçları	42
Tablo 2.7 Bireylerin Kimlerle Yaşadığı İle Bireylerin Umutsuzluk Ölçeği ve Sürekli Kaygı Ölçeği Puanları İçin Yapılan “Kruskal Wallis” ve “Anova” Testi Sonuçları	45
Tablo 2.8 Bireylerin Kimlerle yaşadığı İle Bireylerin Benlik İmgesi Ölçeği ve Alt Ölçeklerinin Puanları İçin Yapılan “Kruskal Wallis” ve “Anova” Testi Sonuçları	46

Tablo 2.9 Bireylerin Ebeveynlerinin Tutumu İle Bireylerin Umutsuzluk Ölçeği ve Sürekli Kaygı Ölçeği Puanları İçin Yapılan “Kruskal Wallis” ve “Anova” Testi Sonuçları	50
Tablo 2.10 Bireylerin Ebeveynlerinin Tutumu İle Bireylerin Benlik İmgesi Ölçeği ve Alt Ölçeklerinin Puanları İçin Yapılan “Kruskal Wallis” ve “Anova” Testi Sonuçları	51
Tablo 2.11 Bireylerin Ailesinin Gelir Düzeyi İle Bireylerin Umutsuzluk Ölçeği ve Sürekli Kaygı Ölçeği Puanları İçin Yapılan “Kruskal Wallis” ve “Anova” Testi Sonuçları	54
Tablo 1.12 Bireylerin Ailesinin Gelir Düzeyi İle Bireylerin Benlik İmgesi Ölçeği ve Alt Ölçeklerinin Puanları İçin Yapılan “Kruskal Wallis” ve “Anova” Testi Sonuçları	55
Tablo 2.13 Bireylerin Okuduğu Okul İle Bireylerin Umutsuzluk Ölçeği ve Sürekli Kaygı Ölçeği Puanları İçin Yapılan “Kruskal Wallis” ve “Anova” Testi Sonuçları	57
Tablo 2.14 Bireylerin Hangi Okulda Okuduğu İle Bireylerin Benlik İmgesi Ölçeği ve Alt Ölçeklerinin Puanları İçin Yapılan “Kruskal Wallis” ve “Anova” Testi Sonuçları	58
Tablo 2.15 Bireylerin Kaçınıcı Sınıfta Okuduğu İle Bireylerin Umutsuzluk Ölçeği ve Sürekli Kaygı Ölçeği Puanları İçin Yapılan “Mann Whitney U” ve “Bağımsız Örneklem T” Testi Sonuçları	61
Tablo 2.16 Bireylerin Kaçınıcı Sınıfta Okuduğu İle Bireylerin Benlik İmgesi Ölçeği ve Alt Ölçeklerinin Puanları İçin Yapılan “Mann Whitney U” ve “Bağımsız Örneklem T” Testi Sonuçları	62
Tablo 2.17 Bireylerin Anne-Baba Medeni Durumu İle Bireylerin Umutsuzluk Ölçeği ve Sürekli Kaygı Ölçeği Puanları İçin Yapılan “Kruskal Wallis” ve “Anova” Testi Sonuçları	64
Tablo 2.17 Bireylerin Anne Babalarının Medeni Durumu İle Bireylerin Benlik İmgesi Ölçeği ve Alt Ölçeklerinin Puanları İçin Yapılan “Kruskal Wallis” ve “Anova” Testi Sonuçları	65
Tablo 3.1 Bireylerin Benlik İmgesi Ölçeği İle Umutsuzluk Ölçeği ve Sürekli Kaygı Ölçeği Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	68

Tablo 3.2 Bireylerin Umutsuzluk Ölçeği ile Sürekli Kaygı Ölçeği Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

68

GENEL BİLGİLER

Adı ve Soyadı : Tuğcan TÜFEKÇİYAŞAR
Anabilim Dalı : Psikoloji
Programı : Uygulamalı Psikoloji
Tez Danışmanı : Yrd. Doç. Dr. Pervin Sevda BIKMAZ
Tez Türü ve Tarihi : Yüksek Lisans – Eylül 2014

LİSE 10. VE 11. SINIF ÖĞRENCİLERİNDE KAYGI, UMUTSUZLUK VE BENLİK İMGESİ DÜZEYLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

ÖZET

Bu araştırmada Anadolu Lisesi 10. ve 11. sınıf öğrencilerinin sürekli kaygı, benlik imgesi ve umutsuzluk düzeylerinin, bazı demografik değişkenler çerçevesinde ele alınması amaçlanmıştır.

Veriler, 2013-2014 öğretim yılında, İstanbul ili Beylikdüzü ilçesinde bulunan 3 Anadolu Lisesinde eğitim gören, 17-18 yaşlarındaki 10. ve 11. sınıf öğrencilerinden toplanmıştır. Araştırmaya 305i kız 189'u erkek olmak üzere, 265 lise 10. sınıf öğrencisi, 229 lise 11. sınıf öğrencisi katılmıştır. Umutsuzluk düzeyini belirlemek amacıyla Beck Umutsuzluk Ölçeği, kaygı düzeyini belirlemek amacıyla Durumluk-Sürekli Kaygı Ölçeği'nin yalnızca sürekli kısmı, benlik imgesini belirlemek amacıyla Offer Benlik İmgesi Ölçeği ve demografik bilgiler için ise araştırmacı tarafından geliştirilen Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır. Verilerin analizinde, Bağımsız Örneklem T testi, Mann Whitney U, Kruskal Wallis ve Anova testleri kullanılmıştır.

Analizlerin bulgularına göre, sürekli kaygı ile cinsiyet ve ebeveyn tutumu arasında anlamlı bir ilişki vardır: Kızların erkeklere oranla sürekli kaygı düzeylerinin daha yüksek olduğu, ebeveynleri ilgisiz olan bireylerin diğer bireylere oranla kaygı düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Umutsuzluk ile ebeveyn tutumu arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur: Ebeveynleri ilgisiz olan bireylerin diğer bireylere oranla Beck Umutsuzluk Ölçeği puan ortalamasının daha yüksek olduğu görülmüştür. Benlik imgesi ile ise cinsiyet ve ebeveyn tutumu arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır: Erkeklerin kızlara oranla benlik imgelerinin daha yüksek olduğu, ebeveyni anlayışlı olan bireylerin diğer bireylere benlik imgelerinin daha iyi olduğu

saptanmıştır. Aynı zamanda Benlik İmgesi Ölçeği ile Sürekli Kaygı Ölçeği arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır. Benlik imgesi puanı arttıkça sürekli kaygı puanı düşmektedir. Benlik İmgesi Ölçeği ile Beck Umutsuzluk Ölçeği arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır. Benlik imgesi puanı arttıkça umutsuzluk puanı düşmektedir. Bulgular ilgili literatür verileri ile tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: sürekli kaygı, benlik imgesi, umutsuzluk, ergenlik.

GENERAL KNOWLEDGE

Name and Surname : Tuğcan TÜFEKÇİYAŞAR
Field : Psychology
Program : Applied Psychology
Supervisor : Ass. Prof. Pervin Sevda BIKMAZ
Degree Awarded and Date : Master – September 2013

EVALUTION of LEVEL ON ANXIETY, HOPE AT HIGH SCHOOL 10th and 11th GARADE STUDENTS

ABSTRACT

In this study, Anatolian High School 10th and 11th grade student's trait anxiety, self-image and hopelessness levels are intended to be addressed in context of demographic variables. Data were collected from 10th and 11th grade students in three particular Anatolian High School in Beylikdüzü county of İstanbul 2013-2014 school year.

In this study, 256 10th grade students and 229 11th grade students participated of whom 305 were female and 189 male. Beck Hopelessness Scale is used to determine level of hopelessness, whereas State Trait Anxiety Inventory to determine anxiety level, Offer Self-Image Questionnaire to determine self-image and Personal Information Form, prepared by the researcher, is used to obtain demographic data. Independent-Samples T-Test, Mann Whitney U, Kruskal Wallis and Anova Test were used in the analysis. Data shows that constant anxiety has a relation between gender and parental relationships. It has been determined that females have a higher anxiety level compared to males. This comparison is also possible between people with a high level of attention from parents, and low attention from parents, in which people with parents less attentive to their needs had higher anxiety levels.

It has been found that hopelessness also is affected by attentiveness of ones parents. People with less attentive parents have been rated higher on the Beck Hopelessness Scale. A similar relation is also found between self-image that relates to gender and relationship/attentiveness of parents. Males have a more positive self-image compared to females and people with parents who are attentive or caring also had a more positive self-image. This brings out a statistical relationship between Self Image and Anxiousness Scale. As the self image rating increases, anxiety points decrease. Similar relation can be observed between Self Image and Beck

Hopelessness Scale where self-image scores increase, hopelessness rating decreases.
All these findings have been supported and discussed through literary findings.

Key Words: self image, hopelessness, adolescent, trait anxiety.

BÖLÜM I

1. GİRİŞ

Dünya'ya gelindiğinde aile iletişimi çocuk için her şeyden önce gelir. Dolayısıyla bu ilişki ve iletişim, çocuğun sahip olacağı tutum, rol ve alışkanlıkları temsil eder. Çocuk, arkadaşlarıyla iletişime geçmeye ve yeni insanlar tanımaya başladıkça sosyalleşmeye ve ailesinden öğrendiği tutumları sergilemeye başlar.

Bireyin gelişmesine ve yetişmesine katkısı olan ebeveynler ve sosyal çevresindeki kişilerle olan iletişimi ve bireye karşı olan tepkileri çok önemlidir. Başkalarının bireyle övünmesi veya olumsuz tepkiler göstermesi, benliğin alacağı şekli etkiler. Bireyin sürekli olumsuz özellikleriyle anılması, sonunda bu özelliklerin benimsenmesiyle sonuçlanacaktır. Olumlu tepkiler karşısında ise kendisi ile ilgili algıları da olumlu olacaktır (Bozkurt, 2008:23).

Ergenlik dönemindeki genç, sosyal etkileşimleri yoluyla benlik kavramını geliştirir. Geliştirdiği benlik, hem kendisi ile ilgili algılarından hem de bu algılarına bağlı olarak geliştirdiği değerlerinden oluşur (Nelson, 1982:21).

Ergen birey, zamanla ahlaki inançlar ve bir yaşam felsefesi geliştirir. Kimlik arayışı içinde olan bireyin kimliğini bulabilmesi, kendini diğer insanlardan ayrı bir birey olarak algılamasına, kendini bir bütünlük içinde algılayarak "ben varım" demesine bağlıdır (Yavuzer, 2003:287). Bu nedenle benlik algısı gelişimi, ergenlik döneminde çok büyük bir öneme sahiptir.

Benlik, çeşitli yaşantılar sonucu öğrenilen ve öğrenilenlere her an yenilerinin eklendiği bir kavramdır (Baymur, 1994:266).

Çocukluk ve yetişkinlik olmak üzere iki dönemin özelliklerinin de tam anlamıyla görülmediği ergenlik döneminde; benlik, kimlik ve benlik saygısı kavramlarının gelişiminde çatışmalar yaşanmaktadır. Bu gelişimsel evrede, zaten yaşanmakta olan kaygıya, sosyal ortamlardaki kişilerarası ilişkilerde yaşanan sorunların da eklenmesi, kaygıyı arttırıcı bir etmen olmaktadır (Ekşi, 1990).

Kaygı, tehlike söz konusu olduğunda normal bir tepkidir. Kişinin hayati işlevlerini tehdit eden durumlarda; bilişsel, duygusal, fizyolojik ve davranışsal süreçler güvenlik sağlanmaya çalışılır. Patolojik anksiyete ise, bu süreçlerin aşırı aktivitesinden kaynaklanmaktadır (Ouimet, Gawronski and Dozois, 2009).

Kaygı bozukluklarının diğer bozukluklarla birlikte görülme olasılığı çok yüksektir. Ayrıca 18 yaş altındaki popülasyonda görülme sıklığı %5.7- 12.8 arasındadır (Ramsawh, 2010).

Günümüzde ve son 30 yılda yapılan araştırmalar gösteriyor ki, kaygı bozukluklarının ilerleyişinde bilişsel süreçlerin büyük etkisi vardır. Araştırmalar çerçevesinde edinilen bilgiler, kaygı bozukluğu olan çocuk ve ergenlerin tehlike algılarının bozuk bilişsel yapılanmalarıyla ilintili olduğunu göstermektedir (Puliafico, 2006).

Ergenlerde umutsuzluk ve depresyon düzeyleri ile ilgili araştırmalar 17. yüzyıldan günümüze kadar gelmektedir (Tamar, 2004:87).

Ceyhun ve Ceyhun'a göre, ergenlerin içinde buldukları dönemin sorunlarıyla karşı karşıya olmalarının yanında üniversiteye girebilmek için başarmak zorunda oldukları sınav dolayısıyla umutsuz olmaları, beklenen bir durumdur (Ceyhun ve Ceyhun, 2003:221).

Tanımlar doğrultusunda söylenilebilir ki, olumlu gelişmeler önderliğinde, sorunlarla başa çıkılabilecek bir yol olduğuna dair inanç ve oluşturulan planların işe yarayacağına duyulan güven, umudun en önemli destekleyicisidir.

1.1. Problem Durumu

Ülkemizde gençlerin, üniversitelerde eğitim alabilmek adına belirlenen sınavlarda başarılı olmaları gerekmektedir. Gençler, lise eğitimleri sırasında gördükleri derslerin sınavlarına çalışırken aynı zamanda da üniversiteye girebilmek adına sınavlara hazırlanmaktadırlar. Bu süreçte gelecek planlaması yapmaya çalışan gencin, kaygı yaratıcı düşünceler içerisinde olacağı düşünülebilir. Bu süreçten geçerken de birçok öğrencinin, planlarını gerçekleştiremeyeceği kaygısı sebebiyle geleceğe umutsuzlukla bakabilecekleri düşünülebilir.

Gençler, ergenlik dönemi gibi biyolojik, psikolojik ve sosyal gelişim için çok önemli olan bir dönemde birbirleriyle yarışmak zorunda kalabilmektedirler. Bu yarışı

kazanabilmek adına sosyal hayatlarından, iletişim kurdukları kişilerden kopabilmektedirler ve bunun, benlik imgesi gelişimlerini zayıflatacağı düşünülebilir.

Bu araştırmada, belirlenen sınıflarda eğitime devam öğrencilerin kaygı, umutsuzluk ve benlik imgesi düzeylerinin ve birbirlerine olan etkilerinin belirlenen yaşlardaki gençler için önem arz ettiği düşünülecek araştırılması gereği duyulmuştur.

1.2. Problem Cümlesi

Lise 10. ve 11. sınıflarda eğitim gören öğrencilerin benlik imgesi, kaygı ve umutsuzluk düzeylerinin, araştırmada kullanılan demografik değişkenlerle ilişkisi var mıdır?

1.3. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu araştırma, Beylikdüzü İlçesi'nde bulunan ve araştırma için seçilmiş olan Anadolu Liselerinin 10. ve 11. sınıflarında eğitime devam etmekte olan öğrencilerin umutsuzluk, benlik imgesi ve kaygı düzeylerinin, bazı demografik değişkenlere göre farklılaşp farklılaşmadığının görülmesini; aynı zamanda benlik imgesi, umutsuzluk ve kaygı düzeylerinin birbirleri arasında ne tür bir ilişki olabileceğinin incelenmesi amaçlanmıştır.

1.4. Araştırma Soruları

- 1- Bireylerin cinsiyeti ile bireylerin Beck Umutsuzluk Ölçeği ve Sürekli Kaygı Ölçeği puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
- 2- Bireylerin cinsiyeti ile bireylerin Benlik İmgesi Ölçeği ve alt ölçeklerinin puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
- 3- Bireylerin yaşı ile bireylerin Beck Umutsuzluk Ölçeği ve Sürekli Kaygı Ölçeği puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
- 4- Bireylerin yaşı ile bireylerin Benlik İmgesi Ölçeği ve alt ölçeklerinin puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
- 5- Bireylerin nerede ikamet ettiği ile bireylerin Benlik İmgesi Ölçeği ve alt ölçeklerinin puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
- 6- Bireylerin kimlerle yaşadığı ile bireylerin Benlik İmgesi Ölçeği ve alt ölçeklerinin puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

- 7- Bireylerin ebeveynlerinin tutumu ile bireylerin Beck Umutsuzluk Ölçeği ve Sürekli Kaygı Ölçeği puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
- 8- Bireylerin ebeveynlerinin tutumu ile bireylerin Benlik İmgesi Ölçeği ve alt ölçeklerinin puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
- 9- Bireylerin ailesinin gelir düzeyi ile bireylerin Sürekli Kaygı Ölçeği puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
- 10- Bireylerin anne babalarının medeni durumu ile Benlik İmgesi Ölçeği ve alt ölçeklerinin puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
- 11- Bireylerin benlik imgesi düzeyleri ile bireylerin umutsuzluk ve sürekli kaygı düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
- 12- Bireylerin umutsuzluk düzeyi ile sürekli kaygı düzeyi arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

1.5. Sayıtlar

Araştırmaya katılan öğrencilerin, Kişisel Bilgi Formu, Beck Umutsuzluk Ölçeği (BUÖ), Offer Benlik İmgesi Ölçeği (OBİÖ) ve Durumluk-Sürekli Kaygı Ölçeği (STAI)'nin yalnızca sürekli kısmını, içten ve gerçekçi şekilde cevapladıkları kabul edilmiştir.

1.6. Sınırlılıklar

Bu araştırma, Kişisel Bilgi Formu soruları çerçevesinde ilerlediğinden, kız öğrenci polülasyonunun erkek öğrenci popülasyonundan fazla olması bakımından; Durumluk-Sürekli Kaygı Ölçeği'nin Öner ve LeCompte (1998) tarafından uyarlanan şeklinin yalnızca Sürekli Kaygı Ölçeği kısmının kullanılmasından; 2013-2014 öğretim yılına ilişkin bulguları sunması ve araştırma örnekleminin Beylikdüzü ilçesinde yer alan Anadolu Liselerinin 10. ve 11. sınıflarında eğitim gören öğrencilerinden toplanan verilerden ve kullanılan istatistiksel tekniklerden dolayı sınırlıdır.

1.7. Tanımlar

1.7.1. Sürekli Kaygı: Bireyin kendilik değerlerinin tehdit edilmesi, tehdit edildiğinin zannedilmesi veya yaşadığı durumu kaygı verici olarak yorumlaması sonucunda hissettiği duygular, sürekli kaygı olarak tanımlanmaktadır. (Spielberger, 1966; Akt: Öner ve LeCompte, 1998).

1.7.2. Ergenlik: Bu dönem, sosyal, bilişsel, fiziksel ve çevresel değişimlerin en hızlı gerçekleştiği, çocukluktan yetişkinliğe geçiş evresidir.(Akkapulu 2005; Basut ve Erden 2005; Saçar 2007).

1.7.3. Benlik İmgesi: Bireylerin kendilerini algılayışları ve bu doğrultuda kendilerini değerlendirmelerine ilişkin geliştirdikleri düşüncelerdir. (Kulaksızoğlu, 2000:115).

1.7.4. Umutsuzluk: Umutsuzluk, bireyin ruh sağlığını olumsuz etkilemesinin yanı sıra, depresyon ve intihar gibi ruhsal sorunlara yol açan ve bu klinik tabloların bir parçası olarak yer alan bir duygudur (Dilbaz ve Seber, 1993).

2. Ergenlik

İlk ergenlik döneminde, toplumsal, bilişsel ve fizyolojik değişikliklerin ard arda geliyor olması genç bireylerin kendi güçlerinden emin olamamalarına, kendilerinden kuşku duymalarına ve bunların yanında mutsuz olmalarına sebep olmaktadır. Bu durumda olumsuz benlik kavramı bir stresör görevi görür. Araştırmacılar, 8-18 yaş aralığındaki gençlerin ergenliğin başlarında, olumsuz benlik yapısına sahip olduklarını bulmuşlardır. Son ergenliğe doğru gençlerin çoğu daha rahattır ve daha az stres yaşamaktadırlar (Çok, 1994:909).

Sullivan, ebeveynlerin genellikle, geçtikleri dönem dolayısıyla zaten hassas olan ergen ile kendilik imgesini incitecek şekilde dalga geçtiklerini veya çeşitli engellemelerle karşı karşıya gelmelerine neden olduklarını belirtmiştir (Burger, 2006:181).

Genç, ergenlik dönemi içerisinde, vücudunda oluşan hızlı değişimler ve cinsel olgunluğunun öznel ve nesnel durumlarıyla başa çıkmak zorundadır. Bu süreç içerisinde de tüm ergenlerin, kimliklerini bulabilmeleri ve kendilerine güvenlerinin artabilmesi ve olumsuz etki yaratan değişimlerin üstesinden gelebilmesi için zamana ihtiyacı olduğu aşikardır (Yavuzer, 2003:287).

Bazı bireyler, kendi düşüncelerini geri plana atarak, çevreden gelen düşüncelerle kafalarını daha çok meşgul ederler. Bu kişilerde oluşan kaygı ise yanlış ve olumsuz inançların ortaya çıkmasına sebep olabilir (Henderson ve Zimbardo, 1998).

Ergenlik çağı sosyal, fiziksel, bilişsel ve çevresel değişimlerin en hızlı yaşandığı, çocuktan yetişkinliğe erişim hazırlıklarını kapsayan bir gelişim dönemidir (Akkapulu 2005; Basut ve Erden 2005; Saçar 2007).

Ergenlik döneminde gençler çoğunlukla, ani duygusal ve fizyolojik değişimlere ayak uydurmakta zorluk çekerler (Akkapulu 2005; Aytek ve ark 2007).

2.1. Ebeveyn-Çocuk İlişkisi ve Anne-Baba Tutumları

Ebeveyn ve çocuk arasındaki ilişki incelendiğinde, araştırmacıların, ana-babaların yetiştirme biçimlerinin, tutumlarının ve davranışlarının önemle üzerinde durmuşlar ve yetiştirme biçimlerinin bu 3 temel ögeye dayandığını belirtmişlerdir (İnanç ve diğ., 2005:195).

2.1.1. Demokratik Anne-Baba Tutumu, kişilik gelişimi açısından en uygun tutumdur. Anne babalar bu tutuma sahipse, çocuklarına karşı koşulsuz sevgi ve saygı geliştirirler. Onların ihtiyaçlarını karşılarken aynı zamanda denetlerler ve aynı zamanda kendi aralarında tutarlı ve kararlıdır. Demokratik anne babalar, çocuklarına tek başına sorumluluk alma fırsatı verirler (Baumrind, 1966).

2.1.2. Koruyucu/ İstekçi Anne-Baba Tutumunda ebeveynler aşırı koruyucudur. Çocuklara yapabilecekleri işlerin bile sorumluluğu verilmez, sürekli denetlenirler ve her iş ebeveyn tarafından yapılır. Sürekli müdahale altında olan çocuk, kendi kendine yetebileceği konusunda bir güven sahibi olamaz (Navaro, 1989). Bunun sonucunda, kendi işleri hakkında sürekli kararsızlık yaşayan bağımlı çocuklar yetiştirilmiş olur (Baumrind, 1996).

2.1.3. Otoriter Anne-Baba Tutumunda ise, çocuğun herhangi bir gelişim düzeyinin farkında olmadan ve onların isteklerini görmezlikten gelerek, kendilerince doğru olan şekilde davranış sergilemelerini isterler. Sürekli ceza alan bu çocuklar, kızgınlık, öfke gibi duygular hissederler, aynı zamanda kendi duygu ve düşüncelerini açıkça dile getiremezler. Bu tutum, çocuğun bağımsız kişilik gelişimini ve benlik saygısını

olumsuz etkilerken, saldırganlık düzeylerinde bir artış olduğu görülür (Maccoby ve Martin, 1983).

3. Benlik

Kişiliğimizi etkileyen en önemli etken olan benlik, kendimizle ilgili düşüncelerimiz ve düşüncelerimizi etkileyen tarzımızdan oluşur. Benlik, bireyin kendi kişiliği ve toplumdaki yeri hakkındaki farkındalığı ve bireyi birey yapan bütün yargılarla ilgili dinamik bir örüntüdür (İkizler ve Karagözoğlu, 1997).

3.1. Benlik Kavramının Boyutları

Strang (1957), benliğin dört temel boyutu olduğunu söylemiştir.

- 1- Genel benlik: Ergenin yetenekleri, statüsü ve rolleri ile ilgili genel kavramıdır.
- 2- Geçici ya da değişen benlik: Ergenin deneyimleri, bu benlik kavramını etkiler. Öğretmenin eleştirisi gencin benlik kavramında geçici olarak öz değer yitimine neden olabilir.
- 3- Toplumsal benlik: Ergenlerin toplumsal benlikleri, başka insanlarla kurdukları ilişkiler ve bu ilişkiler sırasında kendilerine gösterilen tepkilerle biçimlenir.
- 4- İdeal benlik: Ergenler, zihinlerinde oluşturdukları ideal benliğe sahip olmak isterler. Sağlıklı ergenlerin gerçek benlikleriyle yansıtılmış ideal benlikleri birbirine yakındır (Akt., İnanç ve diğ., 2005:261).

3.2. Benliğin Görevleri

Dürtü kontrolü, gerçeklik duygusu, gerçeğe uyum, dürtü düzenlemesi, gerçeği değerlendirme ve sentez, benlik işlevlerinin en önemlilerinden sayılabilir. Ayrıca, kişilerarası doyurucu ilişkiler kurabilme ve savunma işlemleri de benlik işlevleri arasındadır (Vahip, 2002:17).

Benlik, bireyin kendi doğasını, özerkliğini ve özelliklerini algılayış biçimi şeklinde tanımlanır. Benlik kavramı ise, kişinin kendini tanımlama biçimidir. Benlik kavramı, süreç içerisinde bireyin kendi kimliğiyle ilgili bilişsel algı ve tutumlar oluşturmalarını sağlar (İnanç ve diğ., 2005:260).

Ben (benlik), bireyin bedensel yapısı, sosyal ve psikolojik işlevleriyle kişilerarası iletişimden gelen iletilerim anlaşıldığı ve yorumlandığı bölümdür. Yani

benlik, kişinin içsel yorumlamaları ve kişilerarası iletişimlerinin yaratıcısıdır diyebiliriz (Köknel, 1997:117).

Benlik, kendi kendimizi nasıl yorumladığımız ve kendimizi nasıl gördüğümüzle ilgilidir. Benliğin, kişiliğimizin bireysel yanı olduğunu söyleyebiliriz (Baymur, 1994:264). Benlik, şu soruları cevaplandırabilir; Ben neyim?, Neler yapabilirim? Neler değerlidir? Ne yapmalıyım? Hayattan ne bekliyorum?

Benlik, kendimizi objektif olarak görebilmemizi, eleştirebilmemizi ve davranışlarımızı düzene koymamızı sağlayan bir güçtür (Baymur, 1994:266).

Benlik kavramı, Rogers' a göre benlikten farklıdır. Benlik kavramı, kişinin kendini betimlemek için kullandığı özelliklerden ve bu özellikleri yaratan değerlerinden oluşur. İnsanlar, yaşantıları dolayısıyla kendi bedensel veya zihinsel özellikleri ile ilgili genellemelere varabilirler. Bu durumda benlik kavramı, kişinin geliştirilmiş özelliklerle tanımladığı benliğidir (Karahana ve Sardoğan, 1994)

Gander ve Gardiner' e göre benlik kavramı, kişinin duygularından, dünyayı algılayış biçiminden, diğer insanlara karşı davranışlarından, yaşantılarındaki tutum ve değerlerinden kaynaklı kendisi için olan görüşüdür. Purkey (1970)' e göre benlik kavramı, "bir bireyin kendisi hakkında sahip olduğu inançların karmaşık ve dinamik bir sistemi" dir. Horrocks (1969) ise bu kavramı, kişinin "kendi kendine varsayıdığı kimliği" olarak açıklamıştır (Gander ve Gardiner, 1993:53).

Benlik, dinamik ve bireyin yaşamı sürdürükçe devam eden, gelişimin ergenlik ve ilk yetişkinlik dönemlerinde, çok daha fazla önem arz eden bir süreçtir. Anne babanın çocuklukta verdiği sevgi, değerler, edinilen arkadaşlar ile olan yaşantılar, başarı ve başarısızlıklar, içinde yetişilen ailenin toplumdaki yeri gibi her yaşantının benlik gelişiminde önemli etkisi vardır . Aynı zamanda benlik, bireyin hayatındaki her evrede kişilerarası iletişimi, yaşantılardaki seçimleri, okul başarısını ve kariyeri, kişinin beden ve ruh sağlığını etkileyen bir kavramdır (Onur, 1993:55).

Baymur (1994)'a göre, benlik, kendi kendimizi algılayış tarzımızdan ve kendi kişiliğimize ilişkin kanılarımız tarafından oluşur.

Benlik kavramı, bir bireyin yalnızca ona özgü tutumlardan, duygulardan, algılardan, değerlerden ve davranışlardan ibaret kendine ilişkin görüşüdür (Gander ve Gardiner, 1993:53).

Gander ve Gardiner (1993)'in söylemiş oldukları, “Ergenliği en iyi tanımlayan düşünceyi seçmek zorunda kalsaydık, pek çok şeyin hem nedeni hem de sonucu olan kimlik arayışını ya da benlik kavramını seçerdik” cümlesiyle ergenlik döneminde benlik kavramının önemini vurgulamışlardır.

Ergen için anne-baba, öğretmenler, arkadaşlar gibi önemli kişiler, benlik gelişimini etkileyen faktörlerdendir. Yaptıklarından dolayı, bu kişilerin genci desteklemesi, beğenmesi veya onlara yanlış gelen bir davranış nedeniyle gence kızmaları, ona karşı övünç veya utanç hissetmeleri gencin benliğinin gelişiminde önemli bir etki sağlamaktadır (Vidinlioğlu, 2010).

3.3. Benlik Konusundaki Kuramsal Yaklaşımlar

3.3.1. William James

William James'in The Principles of Psychology (1952/1891) adlı eseriyle, psikoloji bilimi içerisinde benlik konusu ilk olarak ele alınmıştır. James benliği, bilinen ve bilinmeyen benlik olarak ikiye ayırmış ve bilimin konusunun da bilen benliğin özne, bilinen benliği ise nesne olması nedeniyle, bilinen benlik olması gerektiğini savunmuştur. Bu doğrultuda psikolojinin konusu da bilinen benliktir (Bacanlı, 1997:5).

James benliğin, benliğin oluşmasını sağlayan etmenlerin yol açtığı duygu ve heyecanları, benlik duygularının oluşturduğu eylemleri, öznel çıkarların gözetilmesi ve kendini koruma konuları açısından ele aldığını belirtir. O benliği, maddi, sosyal, manevi ve saf benlik olarak 4'e ayırarak insanların birden fazla benlik yapısı taşıdığını söyleyerek bu düşüncenin öncüsü olmuştur (Bacanlı, 1997:6).

3.3.2. Carl Rogers

Benlik kavramı, Carl Rogers'ın kuramında çok önemli bir yer tutmaktadır. Kişinin kendisi hakkında sahip olduğu düşünce ve inançlar, benlik kavramını oluşturur. Kişinin, varlığına ve işlevlerine yönelik farkındalık halinde olmasını içerir (Yanbastı, 1996:154).

Rogers' a göre benlik, çocuğun kendi yaşantıları, ebeveynlerinin ve diğer önemli kişilerin, ben'ine olan tepkileri ile yaratılır. Benlik, kişiliğin gelişimi süresince aktif olarak kontrol edici ve tamamlayıcı bir güçtür. Rogers, her insanın

daha olumlu benliğe ulaşma çabası içerisinde olduğuna değinmiştir. Kişi kendini olduğundan farklı görme çabası içerisinde olduğunda ise, bu onun çevresiyle uyumunu bozan bir etken olacaktır (Arkonaç, 1998:394).

Koşulsuz olumlu kabul gördüğümüzde, yanlışlar yaptığımızda dahi kabul göreceğimizi ve seveceğimizi biliriz. Ebeveynler, çocuklarına karşı olumlu kabul göstermeli ve çocuklarına onları her koşulda sevdiklerini ve kabul ettiklerini hissettirmelidir (Burger, 2006:428).

Koşulsuz olumlu kabul ve sevgi içerisinde yetişen bireyin benlik imgeleri güçlü ve olumlu olur. Tam tersi durumlarda ise birey kendini olduğundan farklı görmeye çalışır, kaygı düzeyi artar ve süreç içerisinde bireyin benlik bilincinin temelinden hasar görmesi söz konusu olabilir (Zel, 2001:49).

Rogers, benliğin sürekli değişme ve gelişme halinde olduğuna değinmiştir. Organizma ve benlik sürekli olarak kendini gerçekleştirilmeye, gelişmeye, zenginleşmeye ve genişletmeye yönelik olduğunu söyler (Yanbastı, 1996:257).

3.3.3. Eric Erikson

Eric Erikson'a göre, kimlik arayışı, ergenlik dönemindeki en önemli ve başlıca sorundur. Olumlu ve dengeli bir kimliğin geliştirilmesi, bireyin kendisinde bütünlük görme yeteneğine ve tutarlı yaşantı biçimleri sağlayabilmesine bağlıdır (Yavuzer, 2003:286).

Erikson'a göre, benliğin ilk ve en önemli işlevi, kimlik duygusunun oluşumunu sağlamak ve korumaktır. Erikson kimliği, geçmiş yaşantılar ile gelecek arasındaki bütünlük ve sürekliliği içeren karmaşık bir içsel durum olarak tanımlar. Kimlik bunalımı kavramını ise, güçlü bir kimlik geliştiremediğimiz zaman hissettiğimiz karmaşa ve çaresizlik olarak tanımlamıştır (Burger, 2006:164).

3.3.4. Sigmund Freud

Freud'un öncülüğünü yaptığı psikanaliz, psikolojide benlik konusunun önem kazanmasına katkıda bulunmuştur. Psikanalizde, "benlik" yerine "ego" tanımı ele alınmaktadır (Bacanlı, 1997:6).

Freud'a göre, süperego (üst-ben), toplumsal olarak kabul görmüş "doğru" ve "yanlış" kaynağını oluşturan kısımdır (Cüceloğlu, 2000:408).

Süperego bireyin, çocukluk çağında ebeveynlerini model alması sonucu özümlediği ve sonrasında kendi öznel-sosyal yaşantılarını temel alarak değiştirdiği değerleri ifade eder (Arkonaç, 1998:387).

İd en ilkel dürtü ve arzuları içerir. Bu ilkel dürtüler içerisinde cinsiyet ve saldırganlık daha baslın olarak işlenir. Bütün davranışlarımızın ardındaki psikolojik enerjinin kaynağını oluşturur. Bekletilmeden tüm ihtiyaçlarının anında doyurulmasını bekler ve karşı çıkan veya destekleyen herhangi bir düşünce bu kısımda hiç etkili değildir (Cüceloğlu, 2000:407).

Freud' a göre, ilk yasaklayıcı kişiliğin iç temsilcisi süperegodur. Süperego, yasak dürtüleri, özellikle de saldırganca olanları hemen yakalayan ve bu yüzden kişiyi acımasızca yargılayan bir örgüt gibidir. Kaygı ve suçluluk yarattığı düşünüldüğü için Freud, süperegonun yok edebilme gücü ile hareket ettiği düşüncesini dile getiriyor (Horney, 1998:176).

3.3.5. Alfred Adler

Adler, benlik ve ideal benlik kavramları üzerinde durmuştur çünkü; ona göre bireyin bir amaç doğrultusunda geliştirdiği yaşam biçiminin, benlik, benlik ideali, dış dünya hakkındaki deneyimleri ve ahlaki çıkarsamalarına dayandığını savunur (Bacanlı, 1997:7). Adler' e göre bireyin kişiliği, topluma ve ilişki kurduğu diğer kişilere karşı benimsediği tutumlar doğrultusunda gelişir (Yanbastı, 1996:72).

Adler'e göre, çocuklukta kişilik sorunlarının yaşanmasına neden olan iki türlü anne-baba davranışı vardır. İlk olarak, çocuklarına aşırı özen ve koruma sağlayan, çocuğu şımartma tehlikesi oluşturan ebeveyn davranışıdır. Şımartılan çocuklar, yetişkinlikte kendi kendilerine yaşamakta ve kendi kararlarını vermekte, gündelik sorunlar ve hayal kırıklıklarıyla başa çıkmakta zorlanmaktadırlar. Ebeveynlerin yaptıkları ikinci hata ise, çocuklarını ihmal etmeleridir. Yetiştirme süresince anne ve babasından çok az ilgi görebilen çocuklar, soğuk ve şüpheli bireyler olurlar. Yetişkinlikte sıcak kişilerarası ilişkiler kurmakta çok zorlanırlar (Burger, 2006:153).

3.3.6. Karen Horney

Horney'e göre, gerçek benlik, bireyin kendisini kabul etmesi, bütünleştirebilmesi ve kendini gerçekleştirebilmesi ile ilgilidir (Altıntaş ve Gültekin, 2005:54).

Horney'in gurur sisteminde bir dizi nevrotik tutumun geliştirilmesine, ölküleştirilmiş benlik imgesini gerçekleştirme çabası neden olur. Nevrotik birey, kendisini çevresindekilerce sürekli olarak doğrulanmasını istediği ölküleştirilmiş bir imge olarak görür; gururuna karşı olabilecek tehditlerden kaçınmak için her şeyi yapar; kendisine karşı nefret duygusu hissedebilir. Kişilik bütünlüğü, kişi kendine yabancılaştıkça bozulur ve kişiliğini tekrar bütünleştirmek için hazzın ölküleştirdiği, hoşlanmadığı benliği ile özdeşleşebilir. Bu bireyler, kusursuz gördüğü benliğine uygun düşmeyen davranışlarda bulunurlarsa, kendi kusurlarını affetmezler. Horney'e göre bu süreçler, temel çatışmanın önemli yanlarından (Yanbastı, 1996:112).

3.3.7. Abraham Maslow

Benlik bilincinin, Maslow'un kuramında önemli bir yeri vardır. Maslow'a göre, güdüler kademeli bir yapıda ilerlerler ve her bir kademenin doyurulması için, en alttan başlamak üzere bir önceki hiyerarşik basamağın gereksinimlerinin giderilmesi (doyurulması) gerekir. Bireyin ihtiyaçlar hiyerarşisinde ulaşabileceği en üst nokta "kendini gerçekleştirme"dir (Cüceloğlu, 2000:429-230).

Maslow'un belirlediği iki güdüden biri, ihtiyaç duyulan bir nesnenin eksikliğinden dolayı hissedilen yetersizlik güdüsüdür. Açlık, susuzluk ve diğer temel gereksinimler de, bu sınıfa girer. Ayrıca Maslow, kendini gerçekleştirme gereksinimlerinden olan "karşılık beklemeden sevmek" gibi gereksinimleri de büyüme gereksinimleri olarak tanımlamıştır (Burger, 2006:431).

3.4. Benlik ile İlgili Yapılan Bazı Araştırmalar

Geçtiğimiz yıllarda, kişiliği önemli derecede etkileyen benlik kavramı ile ilgili yurt içi ve yurt dışında pek çok araştırma yapılmıştır. Benlik imgesi (benlik imajı, öz imge, kendilik imgesi, kendilik algısı) ile ilgili bazı bilimsel çalışmalara ulaşılmıştır.

Üstün ve Akman (2002), 8-11 yaş arasında bulunan ve korunmaya muhtaç olan çocukların benlik algılarını incelemiş ve korunmaya muhtaç çocukların kendi benlik algılarının, ideal benliklerinden düşük olduğu sonucuna varılmıştır.

Savi (2006), ergenlerde duygusal istismar ve ihmal ile benlik algısı ve genel kaygı düzeyi arasındaki ilişkiyi incelemiş ve 166 öğrenciye Duygusal İstismar Ölçeği, Offer Benlik İmgesi Ölçeği ve Durumluk-Sürekli Kaygı Ölçeği uygulanmıştır. Araştırma bulgularına göre, ergenlerdeki duygusal istismar ve ihmal düzeyleri arttıkça benlik algısı düzeyleri azalmakta, ancak genel kaygı düzeyleri yükselmektedir.

Kuyucu (2007), boşanmış ailede yetişen ergenlerin benlik değeri ile bilişsel çarpıtmaları arasındaki ilişkiyi incelemiş ve boşanmış ailede yetişen ergenlerin benlik değeri ile bilişsel çarpıtmaları arasında anlamlı bir ilişki olduğunu görmüştür. Araştırmaya göre, ergenlerin benlik saygısı yükseldikçe, bilişsel çarpıtmaları azalmaktadır. Ebeveynlerinin tekrar birlikte yaşamaya başlamasını isteyen ergenlerin kendilik kavramı sürekliliği daha yüksek bulunmuştur. Boşanma sebebiyle kendilerini suçlayan ve öfke duyan ergenlerin benlik değeri ve benlik kavramı sürekliliği bu duyguları hissetmeyenlere göre daha yüksek, depresif duygulanımları daha düşük bulunmuştur.

İnanç(1988), Türk ergenlerin öz imajlarını incelemiştir. Türk ve Amerikan öğrencileri ele almış ve öz imajlarının oluşmasında kültürün önemini vurgulamıştır. Çalışmada Türk öğrencilerin dürtülerini daha iyi kontrol ettiklerini ve cinsel gelişimlerinin normal algılandığı sonucuna varmıştır. Amerikan öğrencilerin Türk öğrencilere kıyasla aile bağlarına daha az önem verdiklerini fakat aile bağlarını Türk öğrencilere göre daha olumlu algıladıkları kanısına varmıştır. Aynı zamanda, Türk öğrencilerin akademik ve mesleki yönde daha olumsuz benlik algısına sahip oldukları görülmüştür.

Özgüroğlu (1991), ‘‘Adolesans Döneminde Benlik İmajı’’ adlı çalışmasında, sosyo-ekonomik düzeyden gelen kız öğrencilerinin daha olumsuz benlik imajına sahip olduğu kanısına varmıştır. Olumlu benlik imajlarından dış dünyayla başa çıkma, sosyo-ekonomik düzeyin yüksekliği ile aynı oranda gelişim göstermekte iken, cinsiyetler arasında anlamlı görülen bir fark olduğu ortaya çıkmıştır.

Çalışan ergen ve öğrenci ergen grubunda 2222 ergene Offer Benlik İmgesi Ölçeği, Sürekli ve Durumluk Kaygı Ölçeği, Beck Depresyon Ölçeği ve bireylerin özelliklerini taramak için bir anket uygulanan çalışmada Özbay ve arkadaşları (1991), çalışmanın veya okulun benlik imajında veya ergenlik sorunlarında, kendi başlarına olumlu ya da olumsuz etkisi olmadığı sonucuna varmışlardır. Yine de etkilerin yaşa ve cinsiyete göre fark gösterebileceğini düşünmüşlerdir. Araştırmada, kız öğrencilerin en olumsuz benlik imajına sahip oldukları, çalışan erkek ergenlerin ise benlik imajlarının çalışan kızlara göre daha olumsuz olduğu görülmüş, aynı zamanda öğrenci olan ergenlerin benlik imajlarının daha pozitif olduğu, kaygı düzeylerinin ise daha yüksek olduğu sonuçları da bulgular arasındadır.

Aksaray (1992), lise son sınıf öğrencilerinin demokratik ve otoriter olarak algılanan ana-baba tutumlarının benlik imajlarına etkisini incelemiş ve benlik imajını ölçmek için Offer Benlik İmgesi Ölçeği kullanmıştır. Aynı zamanda ana-baba tutumlarının ölçülmesi amacıyla, Ana-baba Tutum Ölçeği kullanılmış, ana-babaların demokratik tutumlarının kız veya erkek ergenlerin benlik imajını eşit biçimde olumlu etkilediği sonucuna varmıştır.

Boşanmış ailelerden gelen 184 genç ve aileleri halen birlikte olan 184 gencin benlik kavramı ve depresyon seviyeleri arasındaki ilişkiyi inceleyen Korkut ve Atakan (1994), iki grubun benlik imgesi ve depresyon düzeyleri arasında anlamlı bir fark olmadığını fakat aileleri ile birlikte olan gençlerin daha çok birlik ve düzen anlayışında oldukları sonucuna ulaşmışlardır.

Erdoğan (1995) ‘‘İzmir Lise Öğrencilerinde Benlik İmajı-Başarı İlişkisi’’ adlı çalışmasında, öğrencilerin benlik imajı ve akademik başarılarının cinsiyet, ekonomik düzey, yaş, doğum sırası, kardeş sayısı, aile ilişkileri ve başarı algısı gibi değişkenlere bağlı olarak fark gösterip göstermediği üzerinde durmuştur. Öğrencilere Offer Benlik İmgesi Ölçeği uygulanmış ve benlik imajının sosyo-ekonomik düzey, aile ilişkileri, cinsiyet ve başarı algısı açılarından istatistiksel olarak anlamlı fark gösterdiği ortaya çıkmıştır. Akademik başarı açısından ise cinsiyet, bölüm, seçeceği dal ve başarı algısı açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark göstermiştir. Bu nedenle benlik imajı ve başarı arasında doğru orantılı bir ilişki olduğu söylenebilir.

Edirne ilindeki M.E.B.’na bağlı bir lise ve yüksek okulun öğrencilerinden toplam 120 öğrenciyi kapsayan, ülkemizde ergenlerin benliklerini nasıl

algıladıklarının ölçüldüğü araştırmada Özgün (1987), Offer Benlik İmgesi Ölçeği kullanmıştır. Araştırmada 13-15 ve 16-18 yaş olarak iki grup ergen incelenmiştir. Bulgulara göre, ergenler büyük bunalımlar yaşamamaktadırlar. Cinsiyetler arasında da büyük farklar görülmemiş fakat kızların erkeklere kıyasla duygusal olarak daha incinebilir oldukları ve daha az sorumluluk aldıkları görülmüştür.

Brack ve Ingersoll (1987) Pubertal maturation and adolescent self esteem, (Pubertal olgunlaşma ve benlik saygısı) adlı çalışmalarında altı, sekiz, on ve on ikinci sınıflarda okuyan 135 öğrenciyle çalışmışlar ve kızların benlik saygılarının erkeklerden daha düşük olduğunu saptamışlardır.

Özdemir (2009) ergenlik döneminde benlik kurgusu gelişiminin ana babanın çocuk yetiştirme stilleri açısından incelenmesini ele aldığı çalışmasında, Ankara'da bulunan özel lise ve devlet liselerine devam eden, yaşları 15-19 arasında değişen ve alt, orta ve üst sosyo-ekonomik düzeyden 1133 öğrenci araştırma örneğine katılmıştır. Araştırma bulgularına göre, cinsiyet ile benlik düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

Çelik (2003) dokuz-on bir yaş grubundaki çocukların ebeveynlerinin evlilik uyumlarını ve çocukların benlik kavramı gelişimlerini sosyo-demografik özelliklere göre incelemek amacıyla yaptığı çalışmada, benlik gelişimlerinin yaş ve cinsiyete göre anlamlı fark oluşturmadığı sonucuna ulaşmıştır.

Gökçakan ve ark. (2001) ergenlerde öz imajı yordayıcı bazı sosyo demografik değişkenleri incelemiştir. Araştırmada, cinsiyet, kardeş sayısı, ailenin yerleşim birimi, ailenin sosyo-ekonomik durumu, annenin eğitim düzeyi değişkenlerinin ergende öz imajı yordamadıkları; algılanan ebeveyn tutumlarının ergende öz imajı yordadığı, ancak ebeveyn tutumlarının demokratik veya otoriter olarak algılanmasının herhangi bir fark oluşturmadığı sonuçlarına varılmıştır.

Aksaray (1992), adölesanların benlik imajlarını etkileyen etmenlerden ana-baba tutum algısını incelemiş ve araştırma demokratik ve otoriter olarak algılanan ana baba tutumlarının lise son sınıf öğrencilerinin benlik imajlarına etkisini incelemek amacıyla yapılmıştır. Örnekleme 387 kız, 444 erkek olmak üzere toplam 831 öğrenci katılmıştır. Araştırma sonucunda, ana babaların demokratik tutumlarının gencin benlik imajını olumlu yönde etkilerken, otoriter tutumların olumsuz yönde etkilediği saptanmıştır. Bu sonuçlara göre, demokratik bir ortam, gelişimin her

döneminde, özellikle adölesan dönemi gibi kişiliğin yeniden yapılandırıldığı bir dönemde gencin benlik tasarımının olumlu gelişmesine yardım ederek sosyal becerilerini arttırmaktadır.

4. UMUTSUZLUK

Umut, geleceğe yönelik olumlu beklentilerin olması olarak açıklanabilir. Kişi umuda sahip olduğunda, geleceğe dair olumlu yaşantıları olacağına ve olumsuzluklarla başa çıkabileceğine yönelik olumlu düşüncelere sahip olur (Çelikel ve Erkorkmaz, 2008:123).

Umutsuzluk da, umut gibi kişinin amaçlarına ulaşabilme ihtimalinin bir yansımasıdır. Bu iki kavram, birbirlerinin karşıt durumunu simgelerler. Umutsuzlukta, amaç olarak belirlenen planın gerçekleştirilebileceğine karşı beklentilerinin yok olması ve başarısızlık yargısı, umutta ise planların uygulanabileceği öngörüsü vardır. Fakat bu iki kavramın ortaya çıkış biçimi de, kişiden kişiye ve durumdan duruma fark gösterir (Dilbaz ve Seber, 1993:134).

Umudun yok olması, umutsuzluğu ortaya çıkarır. Dolayısıyla umudun tanımı çok önemlidir. Umut, ‘‘iyi olma duygusu veren ve kişiyi harekete geçirmek için güdüleyen bir özellik’’ iken (Kemer ve Atik, 2005:162), umutsuzluğun ögesi, gelecekteki yaşantılarının, şuan ki yaşantılarından daha iyi olamayacağı görüşüdür (Bayram ve ark. 2007:7).

Umutsuzluk, üretmedeki becerileri, olay ve problemlere etkili çözümler getirebilme özelliğini, olan bilgilerin etkin olarak kullanılabilmesi becerilerini ve başarılarını olumsuz etkilemektedir (Şengül ve Güner, 2012).

Umutsuzluk duygularından kurtulmak için, bozuk bilişsel yapıların yerine daha sağlıklı yapılar kazandırılarak öz-yeterlilik algısı yükseltilebilir ve bu şekilde bilişsel davranışçı teknikler ile bireye yardım edilebilir (Kumcağız, 2007:37).

Bilişsel modele göre, yaşantıların gidişatı ile ilgili beklentiler ve kişisel çıkarsamalar, kaygı, umutsuzluk veya agresyon gibi duyguların ortaya çıkmasında (Akt. Sungur, 1994:18) bilişsel yapılarımız ve bilgili işleme şekillerimiz çok önemli rol oynamaktadır (Dinçer ve Derelioğlu, 2005:191).

Beck’ e göre, bilişsel depresyon modelindeki bilişsel üçlüye (cognitive triad) umutsuzluğun da dahildir. Bilişsel üçlü, bireyin kendisine dış dünyaya ve geleceğe

olumsuz bir açıyla bakmasıdır. Bu bilişsel yapılar, depresyona meyilli olan kişinin hayatı daha zor ve engellerle dolu olarak görmesine, geleceğe karşı olan umudunu yitirmesine ve kendine benlik duygularının değersizleşmesine neden olmaktadır (Sungur, 1994:18).

Umutsuzluğun tanımları ele alındığında umutsuzluğun, yaşantıların değerlendirilmesinde negatif bilişsel yapıların kullanılmasına önderlik ettiğini söyleyebiliriz. Aynı zamanda umutsuzluk, geleceğe dair inançsızlığı, isteksizliği ve iyilik halinden yoksunluğu ifade eder.

Umutsuzluk, yaşanan olayların sebepleri, olayın sonucunda ortaya çıkma ihtimali olan negatif sonuçlar ve bu sonuçların kendisinde oluşturabileceği negatif etkiler hakkında yordamalarda bulunma ile geçmişte yaşanan yaşantılara bağlı olarak ortaya çıkabilir (Şahin, 2002:143).

Yapılan birçok araştırma gösteriyor ki, depresyon, intihar ve umutsuzluk arasında yakın bir ilişki vardır ve intihar davranışını etkileyen en önemli faktörlerden biri de umut faktörüdür (Yang ve Clum, 1994; Westefeld ve ark., 1990; Beck ve Weishaar, 1990; Bradley ve ark., 2004; MacLeod ve ark., 2005).

Umutsuzluk, yaşananları olumsuz şekilde algılamaya yol açan olumsuz bilişsel değerlendirmeleri içermekle birlikte, bireyin iyilik halinden yoksunluğunu, amaçsızlığını ve isteksizliğini kapsayan bir olgudur (Ehtiyar ve Üngüren, 2009) ve ruhsal bozuklukların gelişmesinde önemli rol oynamaktadır (Çelikel ve Erkorkmaz, 2008:126).

Umut, bireye gelecekte karşılaşılabileceği olumsuz durumlarla başa çıkabileceği duygusunu verir. Olumsuz bilişsel işlevler ise bireyde stres ve kaygı yaratacaktır.

4.1. Umutsuzluk ile İlgili Yapılan Bazı Araştırmalar

Palabıyıköğlü ve diğerlerinin (1993) yılındaki araştırmalarında, örneklemedeki intihar davranışı olan ve olmayan grupların aile işlevlerine bakılmış ve intihar davranışı olan grubun, olmayan gruba göre, aile işlevlerini daha olumsuz algıladıklarını bulunmuştur. Aile işlevlerinin olumsuz algılanmasında, bozuk bir aile yapısı etken oluşturabileceği gibi, ailenin sorunlarının ciddiyetinde olmaması da

etken olabilmektedir. İntihar davranışı, böyle bir yapıda izolasyon, yalnızlık ve umutsuzluk sonucu meydana gelebilir.

Depresyon ve umutsuzluk teorisini inceleyen Alloy ve Clements (1998), araştırma örneğinde 100 kişiyi almışlardır. Araştırma sonucunda, umutsuzluğun, düşük enerji ve üzüntü gibi depresyon semptomlarını tahmin edemediği görülmüştür. Fakat umutsuzluk, psikopatolojik semptomlardan olan psikotizm, düşmanlık ve paranoyayı tahmin edebilmektedir.

Bilişsel-davranışçı yaklaşıma ve hobi eğitimine dayalı umut eğitimi programının ilköğretim öğrencilerinin umutsuzluk düzeyine etkisini inceleyen Yerlikaya (2006), birinci deney grubuna araştırmacı tarafından geliştirilen Bilişsel-Davranışçı Yaklaşıma dayalı umut eğitimi programı, ikinci deney grubuna ise, yine araştırmacı tarafından geliştirilen Hobi Terapiye dayalı umut eğitimi programı uygulanmıştır. Uygulamalar 11 oturum sürmüştür. İki umut eğitim programı da, ilköğretim öğrencilerinin umutsuzluk düzeyini düşürmede önemli fark yaratmıştır.

Landis ve diğerleri (2007), şehirde yaşayan gençlerde stres ve umutsuzluğu incelemişlerdir. Bu çalışmada, kronik ve kontrol edilemeyen stres ile umutsuzluk arasında anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur.

Deniz ve diğerleri (2007), üniversite öğrencilerinin yaşam doyumu, umutsuzluk ve akademik başarılarını problem çözme yaklaşımları açısından incelemişlerdir. Araştırma sonuçlarına göre, üniversite öğrencilerinin problem çözme yaklaşımları umutsuzluk puanlarını anlamlı düzeyde açıklamaktadır. Problem çözme yaklaşımlarından kendine güvenli yaklaşım ve kaçınan yaklaşımın umutsuzluk üzerinde yordayıcı bir etkisinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

İntihar girişiminde bulunan kişilerde umutsuzluk ve intihar düşünceleri, şiddeti ve depresyonunun ilişkisinin araştırıldığı çalışmada, Holat ve diğerleri (1994), örneklem grubunda umutsuzluk düzeyi ile depresyon arasında, depresyon ve intihar niyeti arasında ve umutsuzluk ile intihar niyeti arasında anlamlı bir ilişki bulunmadığını saptamışlardır.

Alloy ve Clements (1998), depresyon ile umutsuzluk teorisini incelemişlerdir. Araştırma örneğine 100 öğrenci alınmış ve umutsuzluk; depresyon ile ilişkili olan üzüntü ve düşük enerji semptomlarını tahmin etmekte başarısız olmuştur.

Landis ve diğ. (2007), şehirde yaşayan gençlerde umutsuzluğu incelemişler ve kronik stres ile umutsuzluk arasında anlamlı bir ilişki bulmuşlardır. Şehirde yaşayan gençlerde kronik stres arttıkça umutsuzluk da artmaktadır.

Özmen ve ark. (2008)'nin 14-19 yaş arası lise öğrencilerinde umutsuzluk düzeyinin belirlenmesi ve umutsuzluk düzeyinin sosyo-demografik değişkenlerle olan ilişkisini araştırdıkları çalışmada, erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre daha umutsuz oldukları saptanmıştır.

Şahin (2009), "Eğitim Fakültesinde Öğrenim Gören Öğrencilerin Umutsuzluk Düzeyleri" adlı yüksek lisans tezinde, eğitim fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin umutsuzluk düzeylerini belirlemek ve öğrencilerin umutsuzluk düzeylerinin sınıf düzeyine, cinsiyete, anabilim dallarına, kaldıkları yerlere, algılanan gelir düzeyine, babanın ve annenin eğitim düzeyine göre değişip değişmediğini incelemek amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın bulguları, öğrencilerin umutsuzluk düzeylerinin düşük olmasıyla birlikte, bazı öğrencilerin yoğun umutsuzluk yaşadıklarını saptamıştır. Çalışma bulgularına göre erkekler kızlara oranla daha umutsuzdur.

Ehtiyar ve Üngüren (2008), 15-22 yaş arası lise ve üniversitede öğrencileri arasından turizm eğitimi alan 496 kişi ile yaptıkları çalışmada, umutsuzluk ve kaygı düzeyleri arasında pozitif yönlü bir ilişki saptamışlardır.

Ehtiyar ve Üngüren (2009), "Türk Ve Alman Öğrencilerin Umutsuzluk Düzeylerinin Karşılaştırılması Ve Umutsuzluk Düzeylerini Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi" adlı araştırmalarında örneklem olarak, Türkiye'den 166, Almanya'dan 115 olmak üzere toplam 281 üniversite öğrencisi seçmişlerdir. Verilerin toplanmasında, Beck Umutsuzluk Ölçeği ve kişisel anket formu kullanılmıştır. Araştırma sonucuna göre, Türk kız öğrencilerinin umutsuzluk düzeyi, erkek öğrencilere göre daha yüksek bulunmuştur.

Öztürk (1997), "10-13 Yaşları Arasındaki Çocukların Umutsuzluk ve Yalnızlığın Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi" adlı çalışmada, 10-13 yaşları arasındaki çocuk ve erken ergenlerde yalnızlık ve umutsuzluk duygulan yaş, cinsiyet, sos yo ekonomik düzey ve doğum sırası değişkenleri yönünden incelenmiş, umutsuzluk ve yalnızlığın okul başarısı ile ilişkisini araştırmıştır. Araştırma örneğine 396 kız ve 300 erkek olmak üzere toplam 696 öğrenci katılmıştır.

Bulgulara göre, umutsuzluk düzeyi ile cinsiyet ve yaş arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Tümkiye (2005), ‘‘Ailesi Yanında ve Yetiştirme Yurdunda Kalan Ergenlerin Umutsuzluk Düzeylerinin Karılaştırılması’’ adlı çalışmasını, ailesiyle kalan 15-18 ya arasındaki 223, yetiştirme yurdunda kalan 71, toplam 294 ergen ile yürütmüştür. Araştırmada veri toplama aracı olarak Beck Umutsuzluk Ölçeği’de kullanılmıştır. Araştırmanın birinci amacı, ailesi yanında ve yetiştirme yurdunda kalan ergenlerin umutsuzluk düzeylerinde; bazı sosyo-demografik değişkenlere bağlı olarak anlamlı bir fark olup olmadığının araştırılmasıdır. İkinci amaç ise, her iki grubun umutsuzluk düzeylerini karılaştırmaktır. Araştırma bulgularına göre, bireylerin cinsiyetleri ile umutsuzluk düzeyleri arasında anlamlı bir fark yoktur.

Dereli ve Kabataş (2009) sağlık yüksekokulu son sınıf öğrencilerinin iş bulma endişeleri ve umutsuzluk düzeylerini inceledikleri araştırmada, öğrenci yaşları ile umutsuzluk puanları arasında anlamlı bir ilişki olmadığı bulgusuna erişmişlerdir.

Kula (2008), endüstri meslek liselerinde eğitim gören ergenlerin umutsuzluk düzeyleri ile saldırganlık düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemiş ve öğrencilerin yaşı ile umutsuzluk düzeyleri arasında anlamlı bir fark saptamıştır.

Vidinlioğlu (2010)’nun, ‘‘Ortaöğretim Öğrencilerinin Benlik Algısı ve Umutsuzluk Düzeyleri Arasındaki İlişki’’ adlı yüksek lisans tezine, Sakarya ili Hendek ilçesindeki üç okul türündeki liselerden 208 kız 306 erkek toplam 514 öğrenci katılmıştır. Öğrenciler yansız örnekleme metodu seçilmiştir. Araştırma sonucunda, öğrencilerin benlik algı düzeyleri ile umutsuzluk düzeyleri arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Baskıcı anne-baba tutumu diğer gruplardan anlamlı düzeyde fark göstermiş ve baskıcı anne-baba tutumuna sahip öğrencilerin umutsuzluk düzeyleri, demokratik ve ilgili anne-baba tutumuna sahip öğrencilere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin benlik algı düzeyleri ile cinsiyet ve sınıf düzeyi değişkenleri açasından anlamlı bir fark olmadığı da bulgular arasındadır.

Feyza ve Kabataş (2009), Muğla’da sağlık yüksek okulu son sınıf öğrencilerinin iş bulma endişeleri ve umutsuzluk düzeylerini belirlemeyi amaçladıkları çalışmada, toplam 102 öğrenciye Beck Umutsuzluk Ölçeği

uygulanmıştır. Araştırma sonucunda, yaş, cinsiyet ve gelir değişkenlerinin umutsuzluk düzeyleri ile anlamlı bir ilişkisi olmadığı belirlenmiştir.

Çeliken ve Erkorkmaz (2008), “Üniversite Öğrencilerinde Depresif Belirtiler ve Umutsuzluk Düzeyleri ile İlişkili Etmenler” adlı araştırmalarında, 935’i kız ve 1036’sı erkek olmak üzere 17-38 yaş arası bireylerle çalışmışlardır. Bireylere Beck Umutsuzluk Ölçeği uygulanmıştır. Araştırma bulgularına göre, erkek öğrencilerde umutsuzluk düzeyinin daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır.

5. KAYGI

İnsanlık tarihinde çokça kullanılmış olan bir kavram da “kaygı”dır. Bu kavram, yüzyılın ilk yarısında ruhbilim alanına girmiş ve bu kavrama yönelik araştırmalar 1940’lı yılların bitimine doğru yapılmaya başlanmıştır (Köknel, 1995:40).

Kaygı, solunum hızının ve kalp atışının artımı, ağız kuruması, terleme, titreme, kaslarda gerginlik gibi otonom sinir sistemine bağlı fiziksel belirtilere sebep olmaktadır. Kaygı, bilinçli olarak farkedilen bir tehlike sinyali ve göreceli bir korkudur. Dış bir uyarım tarafında harekete geçirilmiş de olabilmekle birlikte, kişilik yapısının içinden gelen bir tehlike belirtisidir (Öztürk, 1997).

Kaygı, genel olarak neden-sonuç ilişkileri açısından, depresyon ve stres ile birlikte ele alınmaktadır. Genelde insanlar, başlarına gelen olayları olumsuz şekillerde algırlar ve bu da onların geleceği olumsuz olarak yordamasına sebep olur. Depresyonun belirtileri içerisinde kaygı genellikle görülen bir olgudur (Köknel, 1995:42).

Kaygı dolayısıyla beliren tepkilerin ne olduğundan çok, kaygıyı ve kaygı yaratan durumun nasıl algılandığı ve sonrasında dışa vurulacak olan davranışlar önemlidir. Kaygı yaratan bir durum sonrasında, kişilik farklı süreçlerde, farklı tepkiler verebilir (Köknel, 1995).

Spielberger ve arkadaşları (1970) kaygıyı, durumluk ve sürekli kaygı olmak üzere ikiye ayırmışlardır. Sürekli kaygı, kişinin kaygıya ilişkin yatkınlığı olarak tanımlanırken; durumluk kaygı, kişiye göre kaygı yaratan durum sırasında hissettiği öznel korkudur. Durumluk kaygı, kaygı yaratan durum esnasında, diğer kişiler tarafından nedeni fark edilebilen ve mantıklı şekillerde ortaya çıkar. Sürekli kaygıda

ise, kaygı yaratan durum, dışarıdan gelen tehlikelere bağlı değildir ve diğer kişiler tarafından nedeni anlaşılabilir (Spielberger ve ark., 1970; akt. Öner ve LeCompte, 1983).

Kaygı, hayatımızda her zaman olumsuz işlevlere önderlik eden bir kavram değildir. Bireyin yaşamını devam ettirebilmesi adına olumlu durumlara da sebep olabilmektedir.

Kaygı, "tehlikedeyim" gibi düşüncelerle bilişsel, kalp atışı ve solunumun hızlanmasıyla fiziksel ve "savaş veya kaç tepkisi" gibi davranışsal olarak meydana getirdiği belirtilerle algılanan tehlike ile baş etmeye ve yüzleşmeye odaklanarak hayatta kalma ihtimalini yükseltir (Muris ve Field, 2008).

Kaygı uzun süre boyunca, akademik ve sosyal işlevselliği ve hayatını idame ettirebilmesi için gereken işlevleri olumsuz etkilerse patolojik varsayılabilir (Lu ve ark., 2007).

Kaygı, görece olarak tehlikeli görülen durumlarda korku, endişe ve huzursuzluk hislerinin aşırı tepkiler olarak ortaya çıkmasıdır (Suadiye, 2009).

Derse karşı ilgisizlikle birlikte başarının düşmesi, kişisel ilişkilere olan ilginin azalması, sosyal geri çekilme ve içe kapanma gibi belirtiler sürekli kaygı belirtileri olabilir (Weems, Taylor ve Varela, 2010).

5.1. Kaygı ile İlgili Kavramlar

5.1.1. Psikanalitik Bakış Açısına Göre Kaygı Kavramı

Psikanalitik kuramı kuran Freud' a göre, üç türlü kaygı vardır. Bunlardan biri olan gerçeklik kaygısı, dış dünyadan gelebilecek tehlikelerle ilgilidir. Nörotik ve ahlaki kaygı ise, bireyin kendi içindeki çatışmalarla ilintilidir. Ahlaki kaygı, bireyin kendi ahlaki kurallarına ve vicdanına yönelik duyduğu kaygıdır. Bireyin, tüm davranışlarının, içgüdülerinin kontrol edileceğinden, dolayısıyla davranışlarına olan kontrolünü kaybedeceğinden ve bunlardan dolayı cezalandırılacağına karşı duyduğu kaygı ise nörotik kaygıdır (Corey, 2008:71).

Freud, önceleri kaygının, bastırmadan kaynaklı oluşan katarsisten kaynaklı olarak meydana geldiğini ileri sürmüştür. Aynı zamanda, kaygının direkt olarak libidodan ortaya çıktığını ve egonun, geri itilen katarsisi serbest bıraktığını varsayar.

Dışa vurulan kaygının, özellikle cinsiyet ve oedipus karmaşasının yarattığı duygular olduğu sonucuna varmıştır (Freud, 1977:89-90).

Psikanalitik kuramın kurucusu olan Freud, insan davranışlarının tümünün uyuma yönelik bir amacı olduğunu ileri sürer. Bu durumda kaygı, dışarıdan (fiziksel veya toplumsal çevreden) gelen tehlikelere karşı organizmayı uyarma, ihtiyaç duyulan uyumu sağlama ve yaşamı sürdürebilme işlevlerine yardımcı olmaktadır. Fakat kaygı gerçek dışı bir duruma geldiğinde olumlu işlevleri yerine normal dışı olarak tasvir edilebilecek davranışlara sebep olmaktadır (Geçtan, 2000:48-49).

Otto Rank, Freud'un görüşlerini benimsemiş ve "korku" kelimesini, hem "kaygı" hem de "korku" tanımlarını karşılayacak şekilde kullanmıştır. Aynı zamanda Rank, insanın doğumdan itibaren tüm hayatı boyunca "ayrılmalar" yaşadığını belirtmiş ve bu ayrılmaların kişinin kendi özerkliğine kavuşabilmesi için olanak sunduğunu belirtmiştir. Bazı ayrılmalar; okula başlama, süttten kesilme, evlilik dolayısıyla tek başına yaşamından ayrılma ve ölüm olarak adlandırılabilir. Rank kaygıyı, daha önce özerk bir birey olarak kaygı yaratabilecek bir olayla karşı karşıya geldiği bir durumda, kaygı yaşamamak için özerkliğinden vazgeçtiği zaman hissettiği bir duygu olarak tanımlar (Soyer, 2010:37).

Freud'un 1926 yılında yayımlanan "Anksiyete Problemi" adlı monografında, kaygının tanımını yeniden yapmış ve kaygının sıkıntı, tehlike ve travmatik olaylar karşısında kendiliğinden oluştuğunu söylemiştir.

Freud'un yeni kuramının özellikleri aşağıdaki gibidir:

- Ego, bir tehlike durumunda, travma olasılığında hareketle sıkıntı yaratma yeteneği kazanır.
- Haz ilkesi devreye girer ve ego idden dürtüleri baskı altına alır.
- İlk çocukluk evresinden başlayarak, hayat boyu devam edecek olan tehlikeli durumlarda haber verme işlevi üstlenen sinyal anksiyete sistemi oluşur.
- Şiddeti azalmış bir sıkıntı olan sinyal anksiyete bireyi olumsuz durumlara karşı koruma işlevi üstlenir (Ersevrim, 2002:280-281).

5.1.2. Bütüncül Kurama Göre Kaygı Kavramı

Karen Horney, kaygı ile ilgili görüşlerinde Freud'un fikirlerinden ilham almıştır. Fakat Horney kaygının, içgüdülerimizin aşırı kontrolünden kaynaklanan

korkudan ziyade, bastırılmış olan dürtülerimizin yarattığı korkudan kaynaklandığını düşünmekle birlikte kaygının oluşumunda yalnızca cinselliğin sorumlu tutulamayacağını savunur. Kaygı tohumlarının çocukluk yıllarında ekildiği, fakat kaygının yalnızca çocukluk yıllarına bağlı değil, tüm yaşantının etkili olduğu görüşündedir (Geçtan, 2000:252).

Kaygı bozukluklarında, erkekler, kızlara oranla iki kat daha az risk altındadırlar (Costello ve ark. 2011).

5.1.3. Biyolojik Kurama Göre Kaygı Kavramı

Sürekli kaygının kalıtsal bileşenleri olduğunu söyleyen biyolojik kuram savunucuları, sürekli kaygının, akrabalar arasında genetik geçişli olma ihtimalinin yüksek olduğunu ifade etmişlerdir. Fakat 1992 yılında Kendler ve arkadaşları tarafından, ikiz çocuklar üzerinde yapılan bir araştırmada bu hipotezi doğrulayacak bir kanıt bulamamışlardır (Davison ve Neale, 2004:145).

Nörobiyolojik açıdan kaygının tanımı, kaygı bozukluklarının tedavisinde kullanılan benzodiyazepinlerin nasıl çalıştığı konusundaki bilgilerle ilgilidir. Normal korku tepkileri sırasında, nöronlar ateşlenerek kaygı ortaya çıkar. Bu sırada ateşlemeler beraberinde, ketleyici işlevi olan gamma-aminobütrik asit nörotransmitter (GABA) sistemini uyarır. Bu sistem uyarıldığında ise aktivite ketlenerek kaygı düşer. Biyolojik kuramı savunanlar, kaygının kontrol altına alınamamasında GABA sisteminden kaynaklı bir bozukluk olabileceği yönünde bir fikir sunmaktadırlar (Davison ve Neale, 2004:145).

5.1.4. İlişkiler Kurama Göre Kaygı Kavramı

Sullivan kişilerarası ilişkilere odaklanmış ve kaygıyı, kişinin gerçek veya öznel olarak algıladığı bir tehdit unsuru karşısında hissettiği yoğun bir duygu olarak tanımlamıştır. Kişinin hissettiği kaygı arttıkça kişilerarası ilişkilerde bozulmalar, doyum sağlanması gereken önemli ihtiyaçları karşılamak için gereken motivasyonu sağlayamama ve düşüncelerde azalma görülür (Altıntaş ve Gültekin, 2003:58). Bebeğin ihtiyaçlarını karşılayan ve kişilerarası ilişkilerde bulunduğu kişiler tarafından onaylanmayacağına ilişkin endişeleri kaygının kaynağını oluşturmaktadır. Bebeğin doğumundan sonra, bebek ile anne arasındaki ilişki bebeğin ilk kişilerarası

ilişkilerinin temeli niteliğindedir. Kaygı yeni doğan için, bilinçli farkındalığa ulaşmadan önce annesi ile arasındaki ilişki sonucu, annesinin onu onaylamadığını empati yoluyla hissetmesi ile ortaya çıkar. Annenin bebeği onaylamaması, bebeğin diğer kişilerarası ilişkileri bakımından da tehlike yaratabilir (Soyer, 2010:34).

5.1.5. Davranışçı Kuramlara Göre Kaygı Kavramı

Davranışçı kuramın önde gelen isimlerinden biri olan Skinner, öğrenmenin gerçekleşebilmesi için pekiştirmenin varlığının gerekliliğini savunmaktadır. Pekiştirme, bir tepkinin ardından gelebilecek olan negatif bir durumu ortadan kaldırma (negatif pekiştirme) ve doğru bir davranışın ödüllendirilmesine (pozitif pekiştirme) dayalı bir kavramdır (Corey, 2008:252). Skinner kaygıyı, negatif pekiştirici olarak görmekte; fakat kaygının yola açtığı davranışın çevredeki insanlar tarafından ödüllendirildiğinden, bu davranışın edimsel koşullama yolu ile öğrenilebileceğine ve böylelikle kalıcı olacağı görüşündedir (Otmanns ve ark., 2003:425).

Watson ve Rayner (1920) kaygıların klasik koşullanma ile edinildiğini ileri sürmüşlerdir. Yaptıkları deneyde küçük bir çocuğa beyaz bir fare gösterilmiş ve çocuğun tepkileri izlenmiştir. Çocuk fareye herhangi bir tepki vermemiş fakat ilerleyen süreçte beyaz fare ile birlikte güçlü bir gürültü verilmiştir. Çocuk negatif uyarıcı olan gürültü ile nötr uyarıcı olan fareyi eşleştirerek fareyi negatif bir uyarıcı olarak görecektir. Dolayısıyla, bu kuramı savunanlar kaygı kavramını nötr bir uyarıcının koşullu bir uyarıcı ile bağlantı kurarak koşullu bir uyarıcı olarak görülmesi olarak açıklamışlardır (Oltmanns ve ark., 2003:424).

5.1.6. Bilişsel Kurama Göre Kaygı Kavramı

Nötr durumları bile tehlike çanı olarak değerlendiren kaygılı kişilere, sonucu potansiyel zarar içeren belirsiz bir senaryonun devamını getirmeleri istendiğinde, bu kişilerin normal kişilere göre daha çok olumsuz sonuca ulaştıkları ve olumsuz algılama biçimleri olduğu tespit edilmiştir (Beck ve Emery, 2006:12-13).

Beck' e göre kaygı, organizmayı tehlikede hissettiren durumlarda sosyal, psikolojik ve biyolojik sistemlerin bir araya gelmesinden kaynaklanan bir kavramdır.

Dolayısıyla kaygı hem fizyolojik hem bilişsel hem de davranışsal bir süreçtir (Tuncer, 2006:18).

Yaşantılar içerisindeki durumların sürekli olarak olumsuz ve tehdit edici olarak algılanması ise, sürekli kaygı olarak tanımlanmaktadır. (Beck ve Emery, 2006:174).

5.1.7. Varoluşçu Kurama Göre Kaygı Kavramı

Varoluşçu yaklaşımın temsilcilerinden biri olan Irvin Yalom (1999:67), kişinin ayrılmaz bir parçası ve hayatta kalabilmesi ve kendini tehlikelere karşı koruyabilmesi için gerekli olan bir kavram olarak ele aldığı kaygıyı, kişinin varlığını sürdürebilmesi için gereken çabanın bir sonucu olarak görmüştür. Aynı zamanda varoluş kaygısının, hayati değer ve kavramlarla yüzleşmenin kaçınılmaz bir sonucu olduğunu söylemiştir.

Rolla May' e göre kaygı, olumlu ve olumsuz olarak iki rolde ortaya çıkmıştır. Olumsuz rolde kaygı, bireyin acı ve umutsuzluk duygularını yoğun olarak hissetmesi ve bu durumlardan kaçınmak için kendini dar bir alanda kuralların zincirlerine vurarak yaşamasına sebep olmaktadır. Olumlu rolüyle kaygı ise, bireyin onu korkutan durumlara rağmen o durumlarla yüzleşmesi ve kendine yeni yaşam yolları açmasını sağlar (Geçtan, 2000:207-208).

5.2. Kaygı ile İlgili Yapılan Bazı Araştırmalar

Gürsoy (2006), "Farklı Sosyo Ekonomik Düzeydeki Ergenlerin Benlik Tasarım Düzeyleri İle Kaygı Düzeylerinin İncelenmesi" adlı araştırmasında, ergenlerin cinsiyetleri ile sosyo-ekonomik düzeylerinin benlik tasarım ile durumluk ve sürekli kaygı düzeylerinde fark yaratıp yaratmadığını, benlik tasarım ile durumluk ve sürekli kaygı arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirlemeyi amaçlamıştır. Liselerin birinci ve ikinci sınıflarında öğretime devam eden toplam üç yüz ergen üzerinde yürütülmüştür. Araştırmada, Durumluk –Sürekli Kaygı Envanteri kullanılmıştır. Araştırma bulgularına göre, cinsiyetin durumluk ve sürekli kaygı düzeylerinde anlamlı bir farka sebep olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Günay ve ark. (2006)'nın İzmir Bornova'da eğitim gören lise son sınıf öğrencilerinin sınav kaygılarının belirlenmesini amaçladıkları çalışmada, kız

öğrencilerinin erkek öğrencilere oranla daha fazla kaygılı oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Özyürek ve Demiray (2010)'ın ‘‘Yurtta ve Ailesi Yanında Kalan Ortaöğretim Öğrencilerinin Kaygı Düzeylerinin Karşılaştırılması’’ adlı araştırmalarında, Karabük ilinde ortaöğretime devam eden ve devlet yurtlarında kalan 166, ailesi yanında kalan 139 öğrenci olmak üzere toplam 305 öğrenci örneklem olarak alınmıştır. Öğrencilere Durumluk-Sürekli Kaygı Envanteri uygulanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, kız öğrencilerin sürekli kaygı düzeyleri erkek öğrencilerin sürekli kaygı düzeylerinden anlamlı olarak daha yüksektir. Aynı zamanda, yurttan kalan öğrencilerin ailesi yanında kalan öğrencilere göre sürekli kaygı düzeyleri anlamlı ölçüde yüksek bulunmuştur.

Varol (1990), lise son sınıftaki öğrencilerin kaygılarını etkileyen etmenleri araştırdığı çalışmasının bulgularına göre, kız öğrencilerin kaygı düzeyi erkeklerin kaygı düzeylerinden daha yüksektir. Aynı zamanda, anne-baba tutumu demokratik olan öğrencilerin kaygı düzeyinin, anne-babası ilgisiz ve otoriter olan öğrencilerin kaygı düzeyinden daha düşük olduğu tespit edilmiştir. Ailenin gelir düzeyine göre ise, gelir düzeyi düşük ve orta olan ailelerden gelen öğrencilerin kaygı düzeyleri, gelir düzeyi yüksek olan öğrencilerden daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Baltaş ve diğerlerinin (1988), ‘‘Kaygı Düzeyi Açısından Okullar Arası Farklar’’ konulu çalışmalarında; girişi sınavsız okullardan gelen kız öğrencilerin kaygı düzeyleri, girişi sınavlı olan okullardan gelen kız öğrencilerinkinden daha yüksek çıktığı gözlenmiştir. Kız öğrencilerin kaygı düzeyleri ile erkek öğrencilerin kaygı düzeyleri arasında bir fark saptanmamış, genelde kız öğrencilerin durumluk ve sürekli kaygı ortalaması erkek öğrencilerin kaygı ortalamasından daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

BÖLÜM II

6. GEREÇ VE YÖNTEM

6.1. Veri Toplama Prosedürü

Araştırmaya, İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden gerekli izinler alındıktan sonra başlanmıştır. Ölçeklerin uygulanma amacı ve nasıl cevaplandırılması gerektiği, elde edilecek verilerin yalnızca bu araştırma için kullanılacağı ve verilen bilgilerin gizli kalacağı okul yöneticilerine, rehberlik bölümüne ve uygulama yapılacak öğrencilere açıklanmıştır.

Kullanılan ölçekler, 2014-2015 eğitim-öğretim yılı, Şubat ve Mart ayları içerisinde uygulanmıştır. Uygulamalar, okul yöneticilerinin uygun gördüğü zaman ve saatlerde, eğitim ve öğretimi aksatmayacak düzende, okul rehber öğretmenleri ile birlikte yapılmıştır.

6.2. Örneklem ve İşlem

Bu çalışmanın örneklemini, Beylikdüzü ilçesi'nde bulunan Hüseyin Yıldız Anadolu Lisesi, Beşir Balcıoğlu Anadolu Lisesi ve Vali Muammer Güler Anadolu Lisesi'nde 2013-2014 eğitim ve öğretim yılları arasında eğitim gören, 17 ve 18 yaşlarında, 10. ve 11. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırma verileri, yansız örnekleme metodu ile seçilen öğrencilerin anketleri doldurmaları yoluyla elde edilmiş olup, gönüllülük ilkesine bağlı kalınmıştır. Cinsiyet, ebeveyn tutumu, gelir düzeyi gibi Kişisel Bilgi Formu'nda bulunan sorular araştırmanın bağımsız değişkenlerini, sürekli kaygı düzeyi, umutsuzluk düzeyi ve benlik imgesi düzeyi de araştırmanın bağımlı değişkenlerini oluşturmaktadır.

6.3. Verilerin Değerlendirilmesi

Araştırmadan elde edilen veriler, SPSS 21 programında değerlendirilmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin demografik özelliklerinin frekans tablosu

verilmiştir. Araştırmadan elde edilen verilerin istatistiksel değerlendirmesinde, Sürekli Kaygı Ölçeği normal dağılıma uygun olduğu için parametrik testler kullanılmıştır. Aile İlişkileri, Dürtü Kontrolü, Cinsel Tutumlar, Baş Etme Gücü, Duygusal Düzey, Çevresel Uyum, Meslek ve Eğitim, Sosyal İlişkiler ve Ruhsal Sağlık Alt Ölçekleri ve Benlik İmgesi Ölçeği normal dağılıma uygun değildir. Ayrıca, örneklem sayısı 30'dan küçük olan gruplarda parametrik olmayan testler kullanılarak demografik sorular ile ölçekler arasındaki ilişki incelenmiştir. İki gruplu değişkenlerde Bağımsız Örneklem T testi ve Mann Whitney U testi kullanılmıştır. İki'den fazla gruplu olan değişkenlerin istatistiksel yorumlaması için ise, Kruskal Wallis ve Anova kullanılmıştır.

6.4. Veri Toplama Araçları

Araştırmada, Beck Umutsuzluk Ölçeği, Kişisel Bilgi Formu, Sürekli Kaygı Ölçeği'nin sürekli kısmı ve Offer Benlik İmgesi Ölçeği kullanılmıştır.

6.4.1. Kişisel Bilgi Formu

Kişisel Bilgi Formu, öğrencilerin sosyo-demografik özelliklerini belirlemek amacıyla araştırması tarafından geliştirilmiştir. Bu formda, yaş, cinsiyet, sınıf, ebeveyn tutumu, gelir düzeyi gibi sorular yer almaktadır.

6.4.2. Beck Umutsuzluk Ölçeği

Beck ve arkadaşlarının, geleceğe yönelik karamsarlık düzeyini belirlemek için, 1974'de geliştirdiği bu ölçek, 20 maddeden oluşur ve 0-1 arasında puanlanır. Ölçek, ergen ve yetişkinlere uygulanabilir.

Ölçeğin puanlanmasında, 1, 3, 5, 6, 8, 10, 13, 15. ve 19. sorularda "hayır" cevabı 1 puan alır; 2, 4, 7, 9, 11, 12, 14, 16, 17, 18. ve 20. sorularda ise "evet" cevabı 1 puan almaktadır. Bireydeki umutsuzluğun yüksekliği, alınan puanın yüksekliğiyle doğru orantılıdır. Puan ranjı, 0-20 olarak belirlenmiştir (Savaşır ve Şahin, 1997).

Cronbach alfa katsayısı, 37 depresif hasta ile yapılan çalışmada iç tutarlılık 0.86 bulunmuştur. Pearson Momentler çarpımı korelasyonu, test tekrar test yöntemi ile hesaplanmış ve $r = .737$, bulunmuştur (Seber ve diğ., 1993)

Ölçeğin, gruplara uygulanması sonucu bulunan puan ortalamaları arasındaki fark, yapı geçerliği için önemli düzeyde farklı görülmüştür. Uyum geçerliğinde ise, Beck Depresyon Envanteri ve Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeğinden elde edilen puanlar arasındaki korelasyon katsayısı, 0.65 ve 0.55 bulunmuştur (Seber ve diğ., 1993).

Durak ve Palabıyıkoglu (1994), yaptıkları geçerlik çalışmasında, Alfa güvenilirlik katsayısını .85 olarak bulmuştur.

6.4.3. Offer Benlik İmgesi Ölçeği

Offer Benlik İmgesi Ölçeği, Offer ve ark. tarafından , 1962 yılında, normal ergenlik özelliklerini saptama amacıyla, uluslararası geçerliği gösterilen bir ölçektir (Offer, 1988).

Testi uygulayacak olan bireyden, her madde için altı cevap seçeneğinden (1- Bana çok uygun, 2- Bana uygun, 3- Bana biraz uygun, 4- Bana pek uygun değil, 5- Bana çoğunlukla uygun değil, 6- Bana hiç uygun değil), kendine en uygun olanını işaretlemesi istenir. Bu çalışmada, kısa form olan OBIÖ-50 kullanılmıştır.

Yapılan çalışmalarda OBIÖ-50'nin, OBIÖ-99 ile aynı ayrımları yapabildiği görülmüştür (Şahin, 1994, Akt., Damarlı, 2006:46).

Şahin (1993)'in, ergenlerle 99 maddelik formu kullanarak yaptığı çalışmada güvenilirlik .88 bulunmuştur. Toplamda 13-18 yaşlar için Cronbach Alfa, .84 ve .90 arasında değişmektedir.

Bu ölçekte, alınan yüksek puan, benlik imgesinde olumsuz yönde artışı göstermektedir (Savaşır ve Şahin, 1997).

OBIÖ-50'nin, yapılan araştırmalar doğrultusunda, Sürekli Kaygı puanları ile $r = .66$ korelasyon gösterdiği ortaya çıkmıştır (Şahin, 1994, Akt., Damarlı, 2006:46). Bu çalışmada, Offer Benlik İmgesi Ölçeği 50 maddelik kısa formu olan OBIÖ-50 kullanılmıştır.

6.4.4. Sürekli Kaygı Ölçeği

Bu çalışmada, Durumluk-Sürekli Kaygı Envanteri'nin yalnızca Sürekli Kaygı Ölçeği bölümü kullanılmıştır.

Bir kendini değerlendirme anketi olan bu ölçek, 1970 yılında Spielberg ve arkadaşları tarafından geliştirilmiştir (Karabulut,2004).

Ölçekte, bireyin kendi duygularını anlatabileceği 20 ifade bulunmaktadır. Bireyden, dört cevap seçeneğinden (1-Hiçbir zaman, 2- Bazen, 3-Çoğu zaman, 4- Her zaman) birini işaretlemesi istenir. Ölçekte en yüksek puan 80, en düşük puan ise 20'dir. İç tutarlık katsayısı $r=.83$ ve homojenlik katsayısı $r=.87$ 'dir. Ölçüt bağımlı geçerlik çalışmasında ise ölçeğin geçerli olduğunu ispatlayan sonuçlara ulaşılmıştır. Ayrıca, yapılan diğer geçerlik çalışmasında iki faktörlü kaygı kuramı ele alınmış ve yine envanterin yapı geçerliğine sahip olduğu saptanmıştır (Öner ve LeCompte, 1998).

Sürekli kaygı ölçeğinde, doğrudan ifadeler: 22, 23, 24, 25, 28, 29, 31, 32, 34, 35, 37, 38, 40. ve tersine dönmüş ifadeler: 21, 26, 27, 30, 33, 36, 39. maddelerdir.

Spielberg'in durumluk ve sürekli kaygı ölçeğinde Öner, kaygı düzeylerini;

0-19	Kaygı Yok
20-39	Hafif Kaygı
40-59	Orta Düzeyde Kaygı
60-79	Ağır Düzeyde Kaygı
80 ve üzeri	Panik

olarak değerlendirmiştir.

BÖLÜM III

7. BULGULAR

7.1. Katılımcıların Kişisel Bilgilere Göre Dağılımı

Tablo 1.1 Araştırmaya Katılan Bireylerin Çeşitli Değişkenlere İlişkin Dağılımı

ÖZELLİKLER	S(494)	%
Cinsiyet		
Kız	305	61.7
Erkek	189	38.3
Okuduğu sınıf		
10.sınıf	265	53.6
11.sınıf	229	46.4
Yaş		
17 yaşında	308	62.3
18 yaşında	186	37.7
Eğitim gördüğü okul		
Büyükşehir Hüseyin Yıldız	136	27.5
Vali Muammer Güler	246	49.8
Beşir Balcıoğlu	112	22.7
İkamet bölgesi		
Esenyurt	77	15.6
Avcılar	101	20.4
Büyükkçekmece	76	15.4
Beylikdüzü	240	48.6
Anne ve babanın medeni durumu		
Beraber	454	91.9
Boşanmış	30	6.1
Vefat	10	2.0
Ailelerin gelir düzeyi		
Düşük	19	3.8
Orta	432	87.4
Yüksek	43	8.7
ÖZELLİKLER		
S(494)		
%		
Birlikte yaşadığı kişiler		
Anne-baba	136	27.5
Anne-baba-kardeş	266	53.8
Anne ya da baba	33	6.7
Anne-baba-kardeş-akraba	29	5.9
Arkadaşlar	30	6.1
Ebeveynin tutumu		
Baskıcı	65	13.2
Anlayışlı	345	69.8
İlgisiz	12	2.4
Aşırı koruyucu	44	8.9
Mükemmelliyetçi	28	5.7

$p > 0.05$

Araştırma dahilinde Kişisel Bilgi Formunu ve anket sorularını yanıtlayan 494 bireyin 305'i (%61.7) kızlar ve 189'u (%38.3) erkekler oluşturmaktadır.

Bireylerin 265'i (%53.6) onuncu sınıfta okumakta ve 229'u (%46.4) on birinci sınıfta okumaktadır.

Bireylerin 308'i (%62.3) 17 yaşında ve 186'sı (%37.7) 18 yaşındadır.

Bireylerin 246'sı (%49.8) Vali Muammer Güler Anadolu Lisesi'nde okumakta, 136'sı (%27.5) Büyükşehir Hüseyin Yıldız Anadolu Lisesi'nde okumakta ve 112'si (%22.7) Beşir Balcıoğlu Anadolu Lisesi'nde okumaktadır.

Bireylerin 240'ı (%48.6) Beylikdüzü'nde ikamet etmekte, 101'i (%20.4) Avcılar'da, 77'si (%15.6) Esenyurt'ta ve 76'sı (%15.4) Büyükçekmece'de ikamet etmektedir.

Bireylerin 454'ünün (%91.9) annesi ile babası beraber, 30'unun (%6.1) annesi ile babası boşanmış ve 10'unun (%2.0) annesi ya da babası vefat etmiştir.

Bireylerin 432'inin (%87.4) ailesinin aylık geliri orta düzeyde, 43'ünün (%8.7) ailesinin aylık geliri yüksek düzeyde ve 19'unun (%3.8) ailesinin aylık geliri düşük düzeydedir.

Bireylerin 266'sı (%53.8) annesi, babası ve kardeşiyle beraber, 136'sı (%27.5) annesiyle ve babasıyla, 30'u (%6.1) arkadaşlarla, 29'u (%5.9) annesi, babası, kardeşi ve akrabasıyla, 13'ü (%2.6) ve 33'ü (%6.7) yalnız annesiyle ya da yalnız babasıyla yaşamaktadır.

Bireylerin 345'inin (%69.8) annesi ile babası anlayışlı, 65'inin (%13.2) annesi ile babası baskıcı, 44'ü (%8.9) annesi ile babası aşırı koruyucu, 28'inin (%5.7) annesi ile babası mükemmelliyetçi ve 12'sinin (%2.4) annesi ile babası ilgisizdir.

Tablo 1.2 Bireylerin Beck Umutsuzluk Ölçeğinden ve Sürekli Kaygı Ölçeğinden Aldıkları Puan Ortalamasına Göre Dağılımı

Ölçek	X ve SD	Minimum	Maksimum
Beck Umutsuzluk Ölçeği	4.65 ± 3.81	.00	19.00
Sürekli Kaygı Ölçeği	44.95 ± 11.06	20.00	80.00

p>0.05

Bireylerin Beck Umutsuzluk Ölçeği'nin ortalaması (4.65 ± 3.81) olduğu saptanmıştır. Ortalama değere bakıldığında, grubun umutsuzluk düzeylerinin düşük olduğu görülmüştür.

Bireylerin Sürekli Kaygı Ölçeği'nin ortalaması (44.95 ± 11.06) olduğu saptanmıştır. Ortalama değere baktığımızda grubun sürekli kaygı düzeylerinin düşük olduğu görülmüştür.

Tablo 1.3 Bireylerin Offer Benlik İmgesi Ölçeği ve Alt Ölçeklerinden Aldıkları Puan Ortalamasına Göre Dağılımı

Ölçek	X ve SD	Minimum	Maksimum
Aile İlişkileri	50.20 ± 5.85	.00	19.00
Dürtü Kontrolü	8.14 ± 2.49	20.00	80.00
Cinsel Tutumlar	9.37 ± 3.13	29.00	65.00
Baş etme Gücü	8.92 ± 2.72	2.00	12.00
Duygusal Düzey	29.10 ± 5.76	13.00	43.00
Çevre Uyumu	6.88 ± 2.03	2.00	12.00
Meslek ve Eğitim Hedefi	4.47 ± 1.57	1.00	6.00
Sosyal İlişkiler	24.11 ± 14.61	7.00	35.00
Ruh Sağlığı	27.21 ± 5.56	12.00	42.00
Benlik İmgesi	168.45 ± 20.48	99.00	224.00

$p > 0.05$

Bireylerin Aile İlişkileri Alt Ölçeğinin ortalaması (50.20 ± 5.85) olduğu saptanmıştır. Ortalama değere baktığımızda grubun orta düzeyde aile ilişkilerinin iyi olduğu görülmüştür.

Bireylerin Dürtü Kontrolü Alt Ölçeğinin ortalaması (8.14 ± 2.49) olduğu saptanmıştır. Ortalama değere baktığımızda grubun dürtü kontrolünün yüksek olduğu görülmüştür.

Bireylerin Cinsel Tutumlar Alt Ölçeğinin ortalaması (9.37 ± 3.13) olduğu saptanmıştır.

Bireylerin Baş Etme Gücü Alt Ölçeğinin ortalaması (8.92 ± 2.72) olduğu saptanmıştır. Ortalama değere baktığımızda grubun baş etme gücünün yüksek düzeylerinin olduğu görülmüştür.

Bireylerin Duygusal Düzey Alt Ölçeğinin ortalaması (29.10 ± 5.76) olduğu saptanmıştır. Ortalama değere baktığımızda grubun duygusal düzeylerinin orta olduğu görülmüştür.

Bireylerin Çevre Uyumu Alt Ölçeğinin ortalaması (6.88 ± 2.03) olduğu saptanmıştır. Ortalama değere baktığımızda grubun çevreye uyum düzeylerinin düşük olduğu görülmüştür.

Bireylerin Meslek ve Eğitim Hedefleri Alt Ölçeğinin ortalaması (4.47 ± 1.57) olduğu saptanmıştır. Ortalama değere baktığımızda grubun meslek hedeflerinin düşük düzeyde olduğu görülmüştür.

Bireylerin Sosyal İlişkiler Alt Ölçeğinin ortalaması (24.11 ± 14.61) olduğu saptanmıştır. Ortalama değere baktığımızda grubun sosyal ilişkiler düzeylerinin düşük olduğu görülmüştür.

Bireylerin Ruh Sağlığı Alt Ölçeğinin ortalaması (27.21 ± 5.56) olduğu saptanmıştır. Ortalama değere baktığımızda grubun ruh sağlığı düzeylerinin orta olduğu görülmüştür.

Bireylerin Benlik İmgesi Ölçeğinin ortalaması (168.45 ± 20.48) olduğu saptanmıştır. Ortalama değere baktığımızda grubun benlik imgesi düzeylerinin düşük olduğu görülmüştür.

Bu araştırmanın genel amacı çerçevesinde ilk olarak “bireylerin cinsiyeti ile bireylerin Beck Umutsuzluk Ölçeği ve Sürekli Kaygı Ölçeği puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?” sorusuna yanıt aranmaktadır.

7.2. Katılımcıların Kişisel Bilgilere Göre Test Sonuçları

Tablo 2.1 Bireylerin Cinsiyeti İle Bireylerin Umutsuzluk Ölçeği ve Sürekli Kaygı Ölçeği Puanları İçin Yapılan “Mann Whitney U” ve “Bağımsız Örneklem T” Testi Sonuçları

Özellikler	Gruplar	N	%	Sıralama O.
Umutsuzluk Ölçeği	Kız	305	61.7	249.24
	Erkek	189	38.3	244.70
Test ve p değeri		U=28292.50	p=.730	
Sürekli Kaygı Ölçeği	Kız	305	61.7	-
	Erkek	189	38.3	-
Test ve p değeri		t=.280	p=.005*	

$p < 0.05$

Bireylerin Beck Umutsuzluk Ölçeği puanlarının bireylerin cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Mann Whitney U Testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır ($p > 0.05$).

Bireylerin Sürekli Kaygı Ölçeği puanlarının bireylerin cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Bağımsız Örneklem T Testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasında

istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p < 0.05$). Kızların Sürekli Kaygı Ölçeği ortalamasının (46.04 ± 10.56) erkeklerin ortalamasından (43.19 ± 11.63) daha fazla olduğu ve kızların erkeklere oranla sürekli kaygı düzeylerinin yüksek olduğu saptanmıştır.

Bu araştırmanın genel amacı çerçevesinde ikinci olarak “bireylerin cinsiyeti ile bireylerin Benlik İmgesi Ölçeği ve alt ölçeklerinin puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?” sorusuna yanıt aranmaktadır

Tablo 2.2 Bireylerin Cinsiyeti İle Bireylerin Benlik İmgesi Ölçeği ve Alt Ölçeklerinin Puanları İçin Yapılan “Mann Whitney U” ve “Bağımsız Örneklem T” Testi Sonuçları

Özellikler	Gruplar	N	%	Sıralama O.
Aile İlişkileri	Kız	305	61.7	250.04
	Erkek	189	38.3	243.41
Test ve p değeri		U=28049.	p=.615	
Dürtü Kontrolü	Kız	305	61.7	230.01
	Erkek	189	38.3	275.72
Test ve p değeri		U=23489.50	p=.000*	
Cinsel Tutumlar	Kız	305	61.7	229.28
	Erkek	189	38.3	276.91
Test ve p değeri		U=23264.50.00	p=000*	
Baş etme Gücü	Kız	305	61.7	242.14
	Erkek	189	38.3	256.16
Test ve p değeri		U=27185.50	p=.283	
Duygusal Düzey	Kız	305	61.7	227.88
	Erkek	189	38.3	279.16
Test ve p değeri		U=22839.00	p=.000*	
Çevre Uyumu	Kız	305	61.7	253.37
	Erkek	189	38.3	238.03
Test ve p değeri		U=.27032.00	p=.238	
Meslek ve Eğitim	Kız	305	61.7	274.75
	Erkek	189	38.3	203.52
Test ve p değeri		U=20511.00	p=000*	
Sosyal İlişkiler	Kız	305	61.7	241.36
	Erkek	189	38.3	257.41
Test ve p değeri		U=26949.50	p=.223	
Ruh Sağlığı	Kız	305	61.7	231.39
	Erkek	189	38.3	273.49
Test ve p değeri		U=23909.50	p=.001	
Benlik İmgesi Ölçeği	Kız	305	61.7	-
	Erkek	189	38.3	-
Test ve p değeri		U=-.2.75	p=.006*	

$p < 0.05$

Bireylerin Aile İlişkileri alt Ölçeği puanlarının bireylerin cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Mann Whitney U Testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır ($p>0.05$).

Bireylerin Dürtü Kontrolü Alt Ölçeği puanlarının bireylerin cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Mann Whitney U Testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur ($p<0.05$). Erkeklerin puan ortalamasının (8.64 ± 2.31) kızların puan ortalamasından (7.83 ± 2.55) daha fazla olduğu ve erkeklerin kızlara oranla dürtü kontrolü düzeylerinin yüksek olduğu saptanmıştır.

Bireylerin Cinsel Tutumlar Alt Ölçeği puanlarının bireylerin cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Mann Whitney U Testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur ($p<0.05$). Erkeklerin puan ortalamasının (9.73 ± 2.19) kızların puan ortalamasından (9.16 ± 3.58) daha fazla olduğu ve erkeklerin kızlara oranla cinsel tutumlar düzeylerinin yüksek olduğu saptanmıştır.

Bireylerin Baş etme Gücü Alt Ölçeği puanlarının bireylerin cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Mann Whitney U Testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır ($p>0.05$).

Bireylerin Duygusal Düzey Alt Ölçeği puanlarının bireylerin cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Mann Whitney U Testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur ($p<0.05$). Erkeklerin puan ortalamasının (30.38 ± 5.41) kızların puan ortalamasından (28.31 ± 5.83) daha fazla olduğu ve erkeklerin kızlara oranla duygusal düzey düzeylerinin yüksek olduğu saptanmıştır.

Bireylerin Çevre Uyumu Alt Ölçeği puanlarının bireylerin cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla

gerçekleştirilen Mann Whitney U Testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır ($p>0.05$).

Bireylerin Meslek ve Eğitim Hedefleri Alt Ölçeği puanlarının bireylerin cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Mann Whitney U Testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur ($p<0.05$). Kızların meslek ve eğitim hedefleri ölçeğinin ortalamasının (4.78 ± 1.42) Erkeklerin puan ortalamasından (3.97 ± 1.67) daha fazla olduğu ve kızların erkeklere oranla meslek ve eğitim hedefleri düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Bireylerin Sosyal İlişkiler Alt Ölçeği puanlarının bireylerin cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Mann Whitney U Testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır ($p>0.05$).

Bireylerin Ruh Sağlığı Alt Ölçeği puanlarının bireylerin cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Mann Whitney U Testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur ($p<0.05$). Erkeklerin puan ortalamasının (28.35 ± 5.28) kızların puan ortalamasından (26.51 ± 5.62) daha fazla olduğu ve kızların erkeklere oranla ruh sağlığı düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Bireylerin Benlik İmgesi Ölçeği puanlarının bireylerin cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Mann Whitney U Testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur ($p<0.05$). Erkeklerin benlik imgesi ortalamasının (171.65 ± 20.56) kızlarınkinden (166.46 ± 20.22) daha fazla olduğu ve erkeklerin kızlara oranla benlik imgelerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Bu araştırmanın genel amacı çerçevesinde üçüncü olarak “bireylerin yaşı ile bireylerin Beck Umutsuzluk Ölçeği ve Sürekli Kaygı Ölçeği puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?” sorusuna yanıt aranmaktadır.

Tablo 2.3 Bireylerin Yaşı İle Bireylerin Umutsuzluk Ölçeği ve Sürekli Kaygı Ölçeği Puanları İçin Yapılan “Mann Whitney U” ve “Bağımsız Örneklem T” Testi Sonuçları

Özellikler	Gruplar	N	%	Sıralama O.	± s.s
Umutsuzluk Ölçeği	17 yaşında	308	62.3	255.44	4.73 ± 3.62
	18 yaşında	186	37.7	234.36	4.53 ± 4.12
Test ve p değeri				U=26200.00	p=.110
Sürekli Kaygı Ölçeği	17 yaşında	308	62.3	-	44.61 ± 10.82
	18 yaşında	186	37.7	-	45.53 ± 11.46
Test ve p değeri				t=-.89	p=.370

$p>0.05$

Bireylerin Beck Umutsuzluk Ölçeği puanlarının bireylerin yaş değişkenine göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Mann Whitney U Testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır ($p>0.05$).

Bireylerin Sürekli Kaygı Ölçeği puanlarının bireylerin yaş değişkenine göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Bağımsız Örneklem T Testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır ($p>0.05$).

Bu araştırmanın genel amacı çerçevesinde dördüncü olarak “bireylerin yaşı ile bireylerin Benlik Saygısı Ölçeği ve alt ölçeklerinin puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?” sorusuna yanıt aranmaktadır.

Tablo 2.4 Bireylerin Yaşı İle Bireylerin Benlik İmgesi Ölçeği ve Alt Ölçeklerinin Puanları İçin Yapılan “Mann Whitney U” ve “Bağımsız Örneklem T” Testi Sonuçları

Özellikler	Gruplar	N	%	Sıralama O.	
Aile İlişkileri	17 yaşında	308	62.3	252.13	
	18 yaşında	186	37.7	239.84	
Test ve p değeri				U=27219.50	p=.353
Dürtü Kontrolü	17 yaşında	308	62.3	252.23	
	18 yaşında	186	37.7	239.67	
Test ve p değeri				U=27187.50	p=.339
Cinsel Tutumlar	17 yaşında	308	62.3	240.88	
	18 yaşında	186	37.7	258.46	
Test ve p değeri				U=26605.00	p=.180
Baş etme Gücü	17 yaşında	308	62.3	251.79	
	18 yaşında	186	37.7	240.39	
Test ve p değeri				U=27322.00	p=.385

Tablo 2.4. Devamı

Duygusal Düzey	17 yaşında	308	62.3	248.29
	18 yaşında	186	37.7	246.19
Test ve p değeri		U=28400.00	p=.874	
Çevre Uyumu	17 yaşında	308	62.3	245.46
	18 yaşında	186	37.7	250.88
Test ve p değeri		U= 28015.50	p=.678	
Meslek ve Eğitim	17 yaşında	308	62.3	249.48
	18 yaşında	186	37.7	244.22
Test ve p değeri		U=28033.00	p=.681	
Sosyal İlişkiler	17 yaşında	308	62.3	241.10
	18 yaşında	186	37.7	258.10
Test ve p değeri		U=26673.00	p=.199	
Ruh Sağlığı	17 yaşında	308	62.3	245.01
	18 yaşında	186	37.7	251.62
Test ve p değeri		U=27878.00	p=.618	
Benlik İmgesi Ölçeği	17 yaşında	308	62.3	-
	18 yaşında	186	37.7	-
Test ve p değeri		U=-.2.75	p=.006*	

$p>0.05$

Bireylerin Aile İlişkileri Alt Ölçeği puanlarının bireylerin yaş değişkenine göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Mann Whitney U Testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır ($p>0.05$).

Bireylerin Dürtü Kontrolü Alt Ölçeği puanlarının bireylerin yaş değişkenine göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Mann Whitney U Testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır ($p>0.05$).

Bireylerin Cinsel Tutumlar Alt Ölçeği puanlarının bireylerin yaş değişkenine göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Mann Whitney U Testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır ($p>0.05$).

Bireylerin Baş etme Gücü Alt Ölçeği puanlarının bireylerin yaş değişkenine göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Mann Whitney U Testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır ($p>0.05$).

Bireylerin Duygusal Düzey Alt Ölçeği puanlarının bireylerin yaş değişkenine göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Mann Whitney U Testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır ($p>0.05$).

Bireylerin Çevre Uyumu Alt Ölçeği puanlarının bireylerin yaş değişkenine göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Mann Whitney U Testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır ($p>0.05$).

Bireylerin Meslek ve Eğitim Hedefleri Alt Ölçeği puanlarının bireylerin yaş değişkenine göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Mann Whitney U Testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır ($p>0.05$).

Bireylerin Sosyal İlişkiler Alt Ölçeği puanlarının bireylerin yaş değişkenine göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Mann Whitney U Testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır ($p>0.05$).

Bireylerin Ruh Sağlığı Alt Ölçeği puanlarının bireylerin yaş değişkenine göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Mann Whitney U Testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır ($p>0.05$).

Bireylerin Benlik İmgesi Ölçeği puanlarının bireylerin yaş değişkenine göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Mann Whitney U Testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır ($p>0.05$).

Bu araştırmanın genel amacı çerçevesinde beşinci olarak “bireylerin ikamet ettiği yeri ile bireylerin Beck umutsuzluk ölçeği ve Sürekli Kaygı Ölçeği puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?” sorusuna yanıt aranmaktadır.

Tablo 2.5 Bireylerin İkamet Ettiği Yeri İle Bireylerin Umutsuzluk Ölçeği ve Sürekli Kaygı Ölçeği Puanları İçin Yapılan “Kruskal Wallis” ve “Anova” Testi Sonuçları

Özellikler	Gruplar	N	%	Sıralama O.	± s.s
Umutsuzluk Ölçeği	Esenyurt	77	15.6	272.63	5.29 ± 3.94
	Avcılar	101	20.4	242.03	4.37 ± 3.39
	Büyükçekmece	76	15.4	236.04	4.21 ± 3.44
	Beylikdüzü	240	48.6	245.37	4.70 ± 4.04
Test ve p değeri		k-w=3.11		p=.374	
Sürekli Kaygı Ölçeği	Esenyurt	77	15.6	-	45.88 ± 10.89
	Avcılar	101	20.4	-	44.30 ± 9.97
	Büyükçekmece	76	15.4	-	45.57 ± 10.05
	Beylikdüzü	240	48.6	-	44.73 ± 11.86
Test ve p değeri		Anova=.406		p=.749	

$p>0.05$

Bireylerin Beck Umutsuzluk Ölçeği puanlarının bireylerin nerede ikamet ettiğine göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal Wallis Testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır ($p>0.05$)

Bireylerin Sürekli Kaygı Ölçeği puanlarının bireylerin nerede ikamet ettiğine göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Anova Testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır ($p>0.05$).

Bu araştırmanın genel amacı çerçevesinde altıncı olarak “bireylerin nerede ikamet ettiği ile bireylerin Benlik İmgesi Ölçeği ve alt ölçeklerinin puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?” sorusuna yanıt aranmaktadır.

Tablo 2.6 Bireylerin Nerede İkamet Ettiği İle Bireylerin Benlik İmgesi Ölçeği ve Alt Ölçeklerinin Puanları İçin Yapılan “Kruskal Wallis” ve “Anova” Testi Sonuçları

Özellikler	Gruplar	N	%	Sıralama O.	± s.s
Aile İlişkileri	Esenyurt	77	15.6	228.86	49.76 ± 4.31
	Avcılar	101	20.4	249.05	50.25 ± 4.32
	Büyükçekmece	76	15.4	257.62	50.51 ± 5.60
	Beylikdüzü	240	48.6	249.62	50.22 ± 4.99
Test ve p değeri		k-w=1.76		p=.622	

Tablo 2.6. Devamı

Dürtü Kontrolü	Esenyurt	77	15.6	223.08	7.81 ± 2.42
	Avcılar	101	20.4	231.43	7.90 ± 2.48
	Büyükçekmece	76	15.4	252.09	8.17 ± 2.58
	Beylikdüzü	240	48.6	260.65	8.34 ± 2.47
Test ve p değeri k-w=5.74 p=.125					
Cinsel Tutumlar	Esenyurt	77	15.6	235.68	7.81 ± 2.42
	Avcılar	101	20.4	236.50	7.90 ± 2.48
	Büyükçekmece	76	15.4	246.23	8.17 ± 2.58
	Beylikdüzü	240	48.6	256.33	8.34 ± 2.47
Test ve p değeri k-w=2.09 p=.552					
Baş etme Gücü	Esenyurt	77	15.6	251.27	9.02 ± 2.64
	Avcılar	101	20.4	236.98	8.63 ± 3.00
	Büyükçekmece	76	15.4	239.69	8.80 ± 2.70
	Beylikdüzü	240	48.6	259.19	9.06 ± 2.62
Test ve p değeri k-w=1.23 p=.744					
Duyusal Düzey	Esenyurt	77	15.6	227.28	28.32 ± 5.59
	Avcılar	101	20.4	230.58	28.55 ± 5.40
	Büyükçekmece	76	15.4	252.11	29.26 ± 5.35
	Beylikdüzü	240	48.6	259.65	29.54 ± 6.06
Test ve p değeri k-w=4.79 p=.187					
Çevre Uyumu	Esenyurt	77	15.6	260.99	7.07 ± 1.91
	Avcılar	101	20.4	247.43	6.95 ± 2.24
	Büyükçekmece	76	15.4	244.59	6.89 ± 1.81
	Beylikdüzü	240	48.6	244.12	6.78 ± 2.05
Test ve p değeri k-w= .883 p=.829					
Meslek ve Eğitim	Esenyurt	77	15.6	239.86	4.40 ± 1.57
	Avcılar	101	20.4	249.53	4.45 ± 1.64
	Büyükçekmece	76	15.4	254.55	4.60 ± 1.45
	Beylikdüzü	240	48.6	246.86	4.46 ± 1.59
Test ve p değeri k-w=.460 p=.928					
Sosyal İlişkiler	Esenyurt	77	15.6	215.22	23.14 ± 4.57
	Avcılar	101	20.4	230.65	23.53 ± 4.75
	Büyükçekmece	76	15.4	261.57	24.61 ± 4.14
	Beylikdüzü	240	48.6	260.49	24.52 ± 4.66
Test ve p değeri k-w=8.10 p=.044*					
Ruh Sağlığı	Esenyurt	77	15.6	215.97	26.10 ± 5.86
	Avcılar	101	20.4	238.35	26.91 ± 5.50
	Büyükçekmece	76	15.4	248.41	27.30 ± 4.78
	Beylikdüzü	240	48.6	261.18	27.67 ± 5.68
Test ve p değeri k-w=6.40 p=.094					

Tablo 2.6. Devamı

Benlik İmgesi Ölçeği	Esenyurt	77	15.6	-	164.77 ± 20.58
	Avcılar	101	20.4	-	166.22 ± 19.72
	Büyükçekmece	76	15.4	-	169.51 ± 18.87
	Beylikdüzü	240	48.6	-	170.23 ± 21.13
Test ve p değeri	Anova=1.90		p=.128		

$p < 0.05$

Bireylerin Aile İlişkileri Alt Ölçeği puanlarının bireylerin nerede ikamet ettiğine göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal Wallis Testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır ($p > 0.05$).

Bireylerin Dürtü Kontrolü Alt Ölçeği puanlarının bireylerin nerede ikamet ettiğine göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal Wallis Testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır ($p > 0.05$).

Bireylerin Cinsel Tutumlar Alt Ölçeği puanlarının bireylerin nerede ikamet ettiğine göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal Wallis Testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır ($p > 0.05$).

Bireylerin Baş etme Gücü Alt Ölçeği puanlarının bireylerin kruskal wallis göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Mann Whitney U Testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır ($p > 0.05$).

Bireylerin Duygusal Düzey Alt Ölçeği puanlarının bireylerin kruskal wallis göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Mann Whitney U Testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır ($p > 0.05$).

Bireylerin Çevre Uyumu Alt Ölçeği puanlarının bireylerin nerede ikamet ettiğine göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal Wallis Testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır ($p > 0.05$).

Bireylerin Meslek ve Eğitim Hedefleri Alt Ölçeği puanlarının bireylerin nerede ikamet ettiğine göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal Wallis Testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır ($p>0.05$).

Bireylerin Sosyal İlişkiler Alt Ölçeği puanlarının bireylerin nerede ikamet ettiğine göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal Wallis Testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur ($p<0.05$). Tabloda ortalama değerlere baktığımızda Beylikdüzü'nde ikamet eden bireylerin diğer bireylere oranla daha sosyal ilişkilerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Bireylerin Ruh Sağlığı Alt Ölçeği puanlarının bireylerin nerede ikamet ettiğine göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal Wallis Testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır ($p>0.05$).

Bireylerin Benlik İmgesi Ölçeği puanlarının bireylerin nerede ikamet ettiğine göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Anova Testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır ($p>0.05$).

Bu araştırmanın genel amacı çerçevesinde yedinci olarak “bireylerin kimlerle yaşadığı ile bireylerin Beck Umutsuzluk Ölçeği ve Sürekli Kaygı Ölçeği puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?” sorusuna yanıt aranmaktadır.

Tablo 2.7 Bireylerin Kimlerle Yaşadığı İle Bireylerin Umutsuzluk Ölçeği ve Sürekli Kaygı Ölçeği Puanları İçin Yapılan “Kruskal Wallis” ve “Anova” Testi Sonuçları

Özellikler	Gruplar	N	%	Sıralama O.
Umutsuzluk Ölçeği	Anne – baba	136	27.5	246.67
	Anne-baba-kardeş	266	53.8	245.35
	Anne yada baba	33	6.7	261.58
	Anne-baba-kardeş-akraba	29	5.9	274.69
	Arkadaş	30	6.1	228.55
Test ve p değeri		k-w=1.99	p=.738	

Tablo 2.7. Devamı

Sürekli Kaygı Ölçeği	Anne – baba	136	27.5	-
	Anne-baba-kardeş	266	53.8	-
	Anne yada baba	33	6.7	-
	Anne-baba-kardeş-akraba	29	5.9	-
	Arkadaş	30	6.1	-
Test ve p değeri		Anova=1.07	p=.366	

$p>0.05$

Bireylerin Beck Umutsuzluk Ölçeği puanlarının bireylerin kimlerle yaşadığına göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal Wallis Testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır ($p>0.05$).

Bireylerin Sürekli Kaygı Ölçeği puanlarının bireylerin kimlerle yaşadığına göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Anova Testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır ($p>0.05$).

Bu araştırmanın genel amacı çerçevesinde sekizinci olarak “bireylerin kimlerle yaşadığı ile bireylerin Benlik İmgesi Ölçeği ve alt ölçeklerinin puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?” sorusuna yanıt aranmaktadır.

Tablo 2.8 Bireylerin Kimlerle yaşadığı İle Bireylerin Benlik İmgesi Ölçeği ve Alt Ölçeklerinin Puanları İçin Yapılan “Kruskal Wallis” ve “Anova” Testi Sonuçları

Özellikler	Gruplar	N	%	Sıralama O.	± s.s
Aile İlişkileri	Anne - baba	136	27.5	278.95	51.22 ± 4.45
	Anne-baba-kardeş	266	53.8	237.37	49.84 ± 4.76
	Anne yada baba	33	6.7	245.95	50.33 ± 7.07
	Anne-baba-kardeş-akraba	29	5.9	224.24	49.62 ± 3.95
	Arkadaş	30	6.1	218.95	49.20 ± 4.79
Test ve p değeri		k-w=9.96		p=0.41*	
Dürtü Kontrolü	Anne - baba	136	27.5	260.47	8.41 ± 2.26
	Anne-baba-kardeş	266	53.8	243.95	8.03 ± 2.63
	Anne yada baba	33	6.7	242.55	7.87 ± 2.97
	Anne-baba-kardeş-akraba	29	5.9	210.79	7.65 ± 1.91
	Arkadaş	30	6.1	261.12	8.63 ± 1.93
Test ve p değeri		k-w=3.57		p=.466	

Tablo 2.8. Devamı

Cinsel Tutumlar	Anne - baba	136	27.5	266.01	9.55 ± 2.28
	Anne-baba-kardeş	266	53.8	238.72	9.33 ± 3.70
	Anne yada baba	33	6.7	229.85	8.93 ± 2.52
	Anne-baba-kardeş-akraba	29	5.9	276.00	9.79 ± 1.98
	Arkadaş	30	6.1	233.28	9.03 ± 2.44
Test ve p değeri			k-w=5.36		p=.251
Baş etme Gücü	Anne - baba	136	27.5	250.34	9.02 ± 2.60
	Anne-baba-kardeş	266	53.8	248.58	9.33 ± 3.70
	Anne yada baba	33	6.7	238.17	8.93 ± 2.52
	Anne-baba-kardeş-akraba	29	5.9	222.71	9.79 ± 1.98
	Arkadaş	30	6.1	259.25	9.03 ± 2.44
Test ve p değeri			k-w=1.31		p=.858
Duygusal Düzey	Anne - baba	136	27.5	249.66	29.30 ± 5.40
	Anne-baba-kardeş	266	53.8	251.52	29.20 ± 5.93
	Anne yada baba	33	6.7	222.12	28.03 ± 6.19
	Anne-baba-kardeş-akraba	29	5.9	228.62	28.27 ± 5.93
	Arkadaş	30	6.1	248.27	29.33 ± 5.24
Test ve p değeri			k-w=1.79		p=.773
Çevre Uyumu	Anne - baba	136	27.5	247.74	6.87 ± 1.91
	Anne-baba-kardeş	266	53.8	249.39	6.90 ± 1.97
	Anne yada baba	33	6.7	270.45	7.21 ± 2.53
	Anne-baba-kardeş-akraba	29	5.9	190.38	6.06 ± 2.20
	Arkadaş	30	6.1	259.63	7.06 ± 2.27
Test ve p değeri			k-w= 5.95		p=.202
Meslek ve Eğitim	Anne - baba	136	27.5	270.78	4.69 ± 1.56
	Anne-baba-kardeş	266	53.8	243.17	4.46 ± 1.50
	Anne yada baba	33	6.7	189.85	3.66 ± 1.91
	Anne-baba-kardeş-akraba	29	5.9	227.59	4.20 ± 1.76
	Arkadaş	30	6.1	263.03	4.70 ± 1.39
Test ve p değeri			k-w=.10.85		p=.028*
Sosyal İlişkiler	Anne - baba	136	27.5	267.14	24.80 ± 4.55
	Anne-baba-kardeş	266	53.8	245.95	24.07 ± 4.48
	Anne yada baba	33	6.7	223.98	23.03 ± 5.55
	Anne-baba-kardeş-akraba	29	5.9	219.33	4.20 ± 1.76
	Arkadaş	30	6.1	225.32	4.70 ± 1.39
Test ve p değeri			k-w=5.38		p=.250

Tablo 2.8. Devamı

Ruh Sağlığı	Anne - baba	136	27.5	256.14	27.69 ± 5.36
	Anne-baba-kardeş	266	53.8	254.00	27.32 ± 5.70
	Anne yada baba	33	6.7	249.12	27.24 ± 6.27
	Anne-baba-kardeş- akraba	29	5.9	198.43	25.79 ± 4.36
	Arkadaş	30	6.1	200.93	25.46 ± 5.14
Test ve p değeri			k-w=7.58		p=.108
Benlik İmgesi Ölçeği	Anne - baba	136	27.5	-	171.58 ± 18.79
	Anne-baba-kardeş	266	53.8	-	168.11 ± 21.21
	Anne yada baba	33	6.7	-	165.18 ± 25.56
	Anne-baba-kardeş- akraba	29	5.9	-	163.13 ± 15.31
	Arkadaş	30	6.1	-	166.00 ± 18.36
Test ve p değeri			Anova=1.62		p=.167

$p < 0.05$

Bireylerin Aile İlişkileri Alt Ölçeği puanlarının bireylerin kimlerle yaşadığına göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal Wallis Testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur ($p < 0.05$). Tabloda ortalama değerlere baktığımızda annesi ve babasıyla yaşayan bireylerin diğer bireylere oranla aile ilişkilerinin daha iyi olduğu saptanmıştır.

Bireylerin Dürtü Kontrolü Alt Ölçeği puanlarının bireylerin kimlerle yaşadığına göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal Wallis Testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır ($p > 0.05$).

Bireylerin Cinsel Tutumlar Alt Ölçeği puanlarının bireylerin kimlerle yaşadığına göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal Wallis Testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır ($p > 0.05$).

Bireylerin Baş etme Gücü Alt Ölçeği puanlarının bireylerin kimlerle yaşadığına göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal Wallis Testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır ($p > 0.05$).

Bireylerin Duygusal Düzey Alt Ölçeği puanlarının bireylerin kimlerle yaşadığına göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla

gerçekleştirilen Kruskal Wallis Testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır ($p>0.05$).

Bireylerin Çevre Uyumu Alt Ölçeği puanlarının bireylerin kimlerle yaşadığına göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal Wallis Testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır ($p>0.05$).

Bireylerin Meslek ve Eğitim Hedefleri Alt Ölçeği puanlarının bireylerin kimlerle yaşadığına göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal Wallis Testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur ($p<0.05$). Tabloda ortalama değerlere arkadaşlarıyla yaşayan bireylerin diğer bireylere oranla meslek ve eğitim hedefleri daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Bireylerin Sosyal İlişkiler Alt Ölçeği puanlarının bireylerin kimlerle yaşadığına göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal Wallis Testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır ($p>0.05$).

Bireylerin Ruh Sağlığı Alt Ölçeği puanlarının bireylerin kimlerle yaşadığına göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal Wallis Testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır ($p>0.05$).

Bireylerin Benlik İmgesi Ölçeği puanlarının bireylerin kimlerle yaşadığına göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Anova Testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır ($p>0.05$).

Bu araştırmanın genel amacı çerçevesinde dokuzuncu olarak “bireylerin ebeveynlerinin tutumu ile bireylerin Beck Umutsuzluk Ölçeği ve Sürekli Kaygı Ölçeği puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?” sorusuna yanıt aranmaktadır.

Tablo 2.9 Bireylerin Ebeveynlerinin Tutumu İle Bireylerin Umutsuzluk Ölçeği ve Sürekli Kaygı Ölçeği Puanları İçin Yapılan “Kruskal Wallis” ve “Anova” Testi Sonuçları

Özellikler	Gruplar	N	%	Sıralama O.
Umutsuzluk Ölçeği	Baskıcı	65	27.5	335.13
	Anlayışlı	345	53.8	225.91
	İlgisiz	12	6.7	377.17
	Aşırı koruyucu	44	5.9	265.68
	Mükemmelliyetçi	28	6.1	225.93
Test ve p değeri		k-w=44.16	p=.000*	
Sürekli Kaygı Ölçeği	Baskıcı	65	27.5	-
	Anlayışlı	345	53.8	-
	İlgisiz	12	6.7	-
	Aşırı koruyucu	44	5.9	-
	Mükemmelliyetçi	28	6.1	-
Test ve p değeri		Anova=4.95	p=.001*	

$p>0.05$

Bireylerin Beck Umutsuzluk Ölçeği puanlarının bireylerin ebeveyninin tutumuna göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal Wallis Testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur ($p<0.05$). Tabloda ortalama değerlere annesi babası ilgisiz olan bireylerin diğer bireylere oranla umutsuzluk düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Bireylerin Sürekli Kaygı Ölçeği puanlarının bireylerin ebeveyninin tutumuna göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Anova Testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur ($p<0.05$). Tabloda ortalama değerlere annesi ile babası ilgisiz olan bireylerin diğer bireylere oranla kaygı düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Bu araştırmanın genel amacı çerçevesinde onuncu olarak “bireylerin ebeveynlerinin tutumu ile bireylerin Benlik İmgesi Ölçeği ve alt ölçeklerinin puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?” sorusuna yanıt aranmaktadır.

Tablo 2.10 Bireylerin Ebeveynlerinin Tutumu İle Bireylerin Benlik İmgesi Ölçeği ve Alt Ölçeklerinin Puanları İçin Yapılan “Kruskal Wallis” ve “Anova” Testi Sonuçları

Özellikler	Gruplar	N	%	Sıralama O.	± s.s
Aile İlişkileri	Baskıcı	65	27.5	193.99	48.46 ± 5.67
	Anlayışlı	345	53.8	262.27	50.67 ± 4.49
	İlgisiz	12	6.7	239.08	50.41 ± 6.74
	Aşırı koruyucu	44	5.9	208.26	48.70 ± 5.28
	Mükemmelliyeççi	28	6.1	254.95	50.64 ± 4.50
Test ve p değeri		k-w=16.35		p=003*	
Dürtü Kontrolü	Baskıcı	65	27.5	209.12	7.47 ± 2.45
	Anlayışlı	345	53.8	263.99	8.44 ± 2.40
	İlgisiz	12	6.7	244.96	8.00 ± 2.95
	Aşırı koruyucu	44	5.9	185.38	6.95 ± 2.69
	Mükemmelliyeççi	28	6.1	232.09	7.92 ± 2.41
Test ve p değeri		k-w=18.26		p=.001*	
Cinsel Tutumlar	Baskıcı	65	27.5	220.56	8.92 ± 2.18
	Anlayışlı	345	53.8	251.59	9.36 ± 2.24
	İlgisiz	12	6.7	263.13	9.25 ± 2.98
	Aşırı koruyucu	44	5.9	238.53	10.04 ± 7.68
	Mükemmelliyeççi	28	6.1	232.09	9.60 ± 2.23
Test ve p değeri		k-w=3.51		p=.475	
Baş etme Gücü	Baskıcı	65	27.5	196.02	7.96 ± 2.76
	Anlayışlı	345	53.8	268.24	9.31 ± 2.60
	İlgisiz	12	6.7	175.04	7.50 ± 2.93
	Aşırı koruyucu	44	5.9	200.41	8.00 ± 2.91
	Mükemmelliyeççi	28	6.1	216.55	8.42 ± 2.60
Test ve p değeri		k-w=25.49		p=.000*	
Duygusal Düzey	Baskıcı	65	27.5	201.86	27.07 ± 6.60
	Anlayışlı	345	53.8	266.72	29.90 ± 5.50
	İlgisiz	12	6.7	172.88	26.75 ± 3.01
	Aşırı koruyucu	44	5.9	186.15	26.54 ± 6.00
	Mükemmelliyeççi	28	6.1	244.96	29.00 ± 4.89
Test ve p değeri		k-w=24.38		p=.000*	
Çevre Uyumu	Baskıcı	65	27.5	218.02	6.52 ± 1.87
	Anlayışlı	345	53.8	253.11	6.93 ± 1.98
	İlgisiz	12	6.7	305.79	7.66 ± 2.22
	Aşırı koruyucu	44	5.9	202.15	6.22 ± 1.93
	Mükemmelliyeççi	28	6.1	293.05	7.67 ± 2.63
Test ve p değeri		k-w= 13.02		p=.057	

Tablo 2.10 devamı

Meslek ve Eğitim	Baskıcı	65	27.5	210.62	4.07 ± 1.65
	Anlayışlı	345	53.8	253.69	4.54 ± 1.53
	İlgisiz	12	6.7	171.25	3.58 ± 1.78
	Aşırı koruyucu	44	5.9	267.80	4.68 ± 1.56
	Mükemmelliyeççi	28	6.1	257.63	4.57 ± 1.59
Test ve p değeri			k-w=10.08		p=.039*
Sosyal İlişkiler	Baskıcı	65	27.5	215.03	23.33 ± 3.56
	Anlayışlı	345	53.8	259.00	24.44 ± 4.69
	İlgisiz	12	6.7	210.21	23.00 ± 5.52
	Aşırı koruyucu	44	5.9	210.90	22.88 ± 4.78
	Mükemmelliyeççi	28	6.1	254.64	24.35 ± 4.81
Test ve p değeri			k-w=9.42		p=.051
Ruh Sağlığı	Baskıcı	65	27.5	199.44	25.52 ± 5.78
	Anlayışlı	345	53.8	260.97	27.70 ± 5.49
	İlgisiz	12	6.7	245.17	27.50 ± 2.61
	Aşırı koruyucu	44	5.9	219.63	25.95 ± 5.65
	Mükemmelliyeççi	28	6.1	237.95	27.07 ± 5.84
Test ve p değeri			k-w=12.28		p=.015*
Benlik İmgesi Ölçeği	Baskıcı	65	27.5	-	159.36 ± 20.48
	Anlayışlı	345	53.8	-	171.34 ± 20.22
	İlgisiz	12	6.7	-	163.66 ± 13.95
	Aşırı koruyucu	44	5.9	-	160.00 ± 19.68
	Mükemmelliyeççi	28	6.1	-	169.28 ± 18.16
Test ve p değeri			Anova=7.31		p=.000

$P > 0.05$

Bireylerin Aile İlişkileri Alt Ölçeği puanlarının bireylerin ebeveyninin tutumuna göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal Wallis Testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur ($p < 0.05$). Tabloda ortalama değerlere baktığımızda ebeveyni anlayışlı olan bireylerin diğer bireylere oranla aile ilişkilerinin daha iyi olduğu saptanmıştır.

Bireylerin Dürtü Kontrolü Alt Ölçeği puanlarının bireylerin ebeveyninin tutumuna göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal Wallis Testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur ($p < 0.05$). Tabloda ortalama değerlere baktığımızda ebeveyni anlayışlı olan bireylerin diğer bireylere oranla dürtü kontrollerinin daha iyi olduğu saptanmıştır.

Bireylerin Cinsel Tutumlar Alt Ölçeği puanlarının bireylerin ebeveyninin tutumuna göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal Wallis Testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır ($p>0.05$).

Bireylerin Baş etme Gücü Alt Ölçeği puanlarının bireylerin ebeveyninin tutumuna göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal Wallis Testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur ($p<0.05$). Tabloda ortalama değerlere baktığımızda ebeveyni anlayışlı olan bireylerin diğer bireylere oranla baş etme güçlerinin daha iyi olduğu saptanmıştır.

Bireylerin Duygusal Düzey Alt Ölçeği puanlarının bireylerin ebeveyninin tutumuna göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal Wallis Testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur ($p<0.05$). Tabloda ortalama değerlere baktığımızda ebeveyni anlayışlı olan bireylerin diğer bireylere oranla duygusal düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Bireylerin Çevre Uyumu Alt Ölçeği puanlarının bireylerin ebeveyninin tutumuna göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal Wallis Testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>0.05$).

Bireylerin Meslek ve Eğitim Hedefleri Alt Ölçeği puanlarının bireylerin ebeveyninin tutumuna göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal Wallis Testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur ($p<0.05$). Tabloda ortalama değerlere baktığımızda ebeveyni aşırı koruyucu olan bireylerin diğer bireylere oranla meslek ve eğitim hedeflerinin daha iyi olduğu saptanmıştır.

Bireylerin Sosyal İlişkiler Alt Ölçeği puanlarının bireylerin ebeveyninin tutumuna göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal Wallis Testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>0.05$).

Bireylerin Ruh Sağlığı Alt Ölçeği puanlarının bireylerin ebeveyninin tutumuna göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla

gerçekleştirilen Kruskal Wallis Testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur ($p < 0.05$). Tabloda ortalama değerlere baktığımızda ebeveyni anlayışlı olan bireylerin diğer bireylere oranla ruh sağlığının daha iyi olduğu saptanmıştır.

Bireylerin Benlik İmgesi Ölçeği puanlarının bireylerin ebeveyninin tutumuna göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Anova Testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur ($p < 0.05$). Tabloda ortalama değerlere baktığımızda ebeveyni anlayışlı olan bireylerin diğer bireylere oranla benlik imgelerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Bu araştırmanın genel amacı çerçevesinde on birinci olarak “bireylerin ailesinin gelir düzeyi ile bireylerin Beck Umutsuzluk Ölçeği ve Sürekli Kaygı ölçeği puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?” sorusuna yanıt aranmaktadır.

Tablo 2.11 Bireylerin Ailesinin Gelir Düzeyi İle Bireylerin Umutsuzluk Ölçeği ve Sürekli Kaygı Ölçeği Puanları İçin Yapılan “Kruskal Wallis” ve “Anova” Testi Sonuçları

Özellikler	Gruplar	N	%	Sıralama O.	± s.s
Umutsuzluk Ölçeği	Düşük	19	3.8	265.13	5.78 ± 5.14
	Orta	432	87.4	249.97	4.68 ± 3.77
	Yüksek	43	8.7	214.93	3.86 ± 3.54
Test ve p değeri		k-w=2.68		p=.261	
Sürekli Kaygı Ölçeği	Düşük	19	3.8	-	46.05 ± 12.88
	Orta	432	87.4	-	45.22 ± 10.85
	Yüksek	43	8.7	-	41.76 ± 11.97
Test ve p değeri		Anova=1.78		p=.134	

$p > 0.05$

Bireylerin Beck Umutsuzluk Ölçeği puanlarının bireylerin ailesinin gelir düzeyine göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal Wallis Testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p > 0.05$).

Bireylerin Sürekli Kaygı Ölçeği puanlarının bireylerin ailesinin gelir düzeyine göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Anova Testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p > 0.05$).

Bu araştırmanın genel amacı çerçevesinde on ikinci olarak “bireylerin ailesinin gelir düzeyi ile bireylerin Benlik İmgesi Ölçeği ve alt ölçeklerinin puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?” sorusuna yanıt aranmaktadır.

Tablo 1.12 Bireylerin Ailesinin Gelir Düzeyi İle Bireylerin Benlik İmgesi Ölçeği ve Alt Ölçeklerinin Puanları İçin Yapılan “Kruskal Wallis” ve “Anova” Testi Sonuçları

Özellikler	Gruplar	N	%	Sıralama O.	± s.s
Aile İlişkileri	Düşük	19	3.8	220.61	49.57 ± 3.61
	Orta	432	87.4	249.37	50.25 ± 4.90
	Yüksek	43	8.7	240.57	49.95 ± 4.94
Test ve p değeri				k-w=.855	p=.652
Dürtü Kontrolü	Düşük	19	3.8	225.00	7.57 ± 2.89
	Orta	432	87.4	247.78	8.16 ± 2.44
	Yüksek	43	8.7	254.65	8.20 ± 2.80
Test ve p değeri				k-w=.591	p=.744
Cinsel Tutumlar	Düşük	19	3.8	205.29	11.15 ± 11.22
	Orta	432	87.4	245.05	9.24 ± 2.29
	Yüksek	43	8.7	290.74	9.90 ± 2.27
Test ve p değeri				k-w=5.86	p=.053
Baş etme Gücü	Düşük	19	3.8	200.53	7.89 ± 3.24
	Orta	432	87.4	248.70	8.95 ± 2.71
	Yüksek	43	8.7	256.23	9.16 ± 2.49
Test ve p değeri				k-w=2.29	p=.317
Duyusal Düzey	Düşük	19	3.8	206.32	27.42 ± 6.40
	Orta	432	87.4	245.77	29.03 ± 5.78
	Yüksek	43	8.7	283.07	30.60 ± 4.94
Test ve p değeri				k-w=4.32	p=.115
Çevre Uyumu	Düşük	19	3.8	252.37	6.89 ± 1.37
	Orta	432	87.4	250.98	6.95 ± 1.99
	Yüksek	43	8.7	210.40	6.11 ± 2.49
Test ve p değeri				k-w= 3.29	p=.193
Meslek ve Eğitim	Düşük	19	3.8	210.37	3.94 ± 1.92
	Orta	432	87.4	254.75	4.56 ± 1.51
	Yüksek	43	8.7	191.08	3.74 ± 1.80
Test ve p değeri				k-w=.973	p=.008*
Sosyal İlişkiler	Düşük	19	3.8	207.37	22.94 ± 4.23
	Orta	432	87.4	247.57	24.14 ± 4.52
	Yüksek	43	8.7	264.50	24.41 ± 5.62
Test ve p değeri				k-w=2.12	p=.346

Tablo 2.12. Devamı

Ruh Sağlığı	Düşük	19	3.8	199.74	25.52 ± 5.58
	Orta	432	87.4	248.66	27.25 ± 5.41
	Yüksek	43	8.7	256.95	27.55 ± 6.88
Test ve p değeri			k-w=2.35		p=.308
Benlik İmgesi Ölçeği	Düşük	19	3.8	-	162.94 ± 22.58
	Orta	432	87.4	-	168.57 ± 20.14
	Yüksek	43	8.7	-	169.67 ± 23.04
Test ve p değeri			Anova=7.31		p=.000

$p>0.05$

Bireylerin Aile İlişkileri Alt Ölçeği puanlarının bireylerin ailelerin gelir düzeyine göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal Wallis Testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>0.05$).

Bireylerin Dürtü Kontrolü Alt Ölçeği puanlarının bireylerin ailelerin gelir düzeyine göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal Wallis Testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>0.05$).

Bireylerin Cinsel Tutumlar Alt Ölçeği puanlarının bireylerin ailelerin gelir düzeyine göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal Wallis Testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>0.05$).

Bireylerin Baş etme Gücü Alt Ölçeği puanlarının bireylerin ailelerin gelir düzeyine göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal Wallis Testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>0.05$).

Bireylerin Duygusal Düzey Alt Ölçeği puanlarının bireylerin ailelerin gelir düzeyine göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal Wallis Testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>0.05$).

Bireylerin Çevre Uyumu Alt Ölçeği puanlarının bireylerin ailelerin gelir düzeyine göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal Wallis Testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>0.05$).

Bireylerin Meslek ve Eğitim Hedefleri Alt Ölçeği puanlarının bireylerin ailelerin gelir düzeyine göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal Wallis Testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur ($p<0.05$). Tabloda ortalama değerlere baktığımızda ailesinin gelir düzeyi orta olan bireylerin diğer bireylere oranla meslek ve eğitim hedeflerinin daha iyi olduğu saptanmıştır.

Bireylerin Sosyal İlişkiler Alt Ölçeği puanlarının bireylerin ailelerin gelir düzeyine göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal Wallis Testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>0.05$).

Bireylerin Ruh Sağlığı Alt Ölçeği puanlarının bireylerin ailelerin gelir düzeyine göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal Wallis Testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>0.05$).

Bireylerin Benlik İmgesi Ölçeği puanlarının bireylerin ailelerin gelir düzeyine göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Anova Testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Bu araştırmanın genel amacı çerçevesinde on üçüncü olarak “bireylerin okuduğu okul ile bireylerin Beck Umutsuzluk Ölçeği ve Sürekli Kaygı Ölçeği puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?” sorusuna yanıt aranmaktadır.

Tablo 2.13 Bireylerin Okuduğu Okul İle Bireylerin Umutsuzluk Ölçeği ve Sürekli Kaygı Ölçeği Puanları İçin Yapılan “Kruskal Wallis” ve “Anova” Testi Sonuçları

Özellikler	Gruplar	N	%	Sıralama O.	± s.s
Umutsuzluk Ölçeği	Hüseyin Yıldız Anadolu Lisesi	136	27.5	239.95	4.51± 3.90
	Vali Muammer Güler Lisesi	246	49.8	258.87	4.88 ± 3.76
	Beşir Balcıoğlu	112	22.7	231.70	4.33 ± 3.82
Test ve p değeri	k-w=2.68	p=.261			
Sürekli Kaygı Ölçeği	Hüseyin Yıldız Anadolu Lisesi	136	27.5	-	45.88 ± 12.44
	Vali Muammer Güler Lisesi	246	49.8	-	45.41 ± 11.05
	Beşir Balcıoğlu	112	22.7	-	42.82 ± 8.90
Test ve p değeri	Anova=2.80	p=.062			

$p>0.05$

Bireylerin Beck Umutsuzluk Ölçeği puanlarının bireylerin hangi okulda okuduğuna göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal Wallis Testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>0.05$).

Bireylerin Sürekli Kaygı Ölçeği puanlarının bireylerin hangi okulda okuduğuna göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Anova Testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>0.05$).

Bu araştırmanın genel amacı çerçevesinde on dördüncü olarak “bireylerin hangi okulda okuduğu ile bireylerin Benlik İmgesi Ölçeği ve alt ölçeklerinin puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?” sorusuna yanıt aranmaktadır.

Tablo 2.14 Bireylerin Hangi Okulda Okuduğu İle Bireylerin Benlik İmgesi Ölçeği ve Alt Ölçeklerinin Puanları İçin Yapılan “Kruskal Wallis” ve “Anova” Testi Sonuçları

Özellikler	Gruplar	N	%	Sıralama O.	± s.s
Aile İlişkileri	Hüseyin Yıldız Anadolu Lisesi	136	27.5	244.99	50.07 ± 5.17
	Vali Muammer Güler Lisesi	246	49.8	244.91	50.19 ± 4.39
	Beşir Balcıoğlu	112	22.7	256.22	50.37 ± 5.43
Test ve p değeri		k-w=.544		p=.762	
Dürtü Kontrolü	Hüseyin Yıldız Anadolu Lisesi	136	27.5	257.34	8.30 ± 2.57
	Vali Muammer Güler Lisesi	246	49.8	240.12	8.04 ± 2.40
	Beşir Balcıoğlu	112	22.7	251.76	8.16 ± 2.58
Test ve p değeri		k-w=1.42		p=.490	
Cinsel Tutumlar	Hüseyin Yıldız Anadolu Lisesi	136	27.5	250.39	9.39 ± 2.09
	Vali Muammer Güler Lisesi	246	49.8	232.17	9.21 ± 3.86
	Beşir Balcıoğlu	112	22.7	267.66	9.72 ± 2.24
Test ve p değeri		k-w=8.06		p=.59	

Tablo 2.14. Devamı

Baş etme Gücü	Hüseyin Yıldız Anadolu Lisesi	136	27.5	245.04	8.91 ± 2.67
	Vali Muammer Güler Lisesi	246	49.8	247.62	8.92 ± 2.74
	Beşir Balcıoğlu	112	22.7	250.23	8.96 ± 2.76
Test ve p değeri		k-w=.083		p= .959	
Duygusal Düzey	Hüseyin Yıldız Anadolu Lisesi	136	27.5	258.76	29.44 ± 6.06
	Vali Muammer Güler Lisesi	246	49.8	243.63	29.03 ± 5.49
	Beşir Balcıoğlu	112	22.7	242.32	28.86 ± 5.97
Test ve p değeri		k-w=1.17		p=.555	
Çevre Uyumu	Hüseyin Yıldız Anadolu Lisesi	136	27.5	231.96	6.62 ± 1.96
	Vali Muammer Güler Lisesi	246	49.8	251.34	6.93 ± 2.03
	Beşir Balcıoğlu	112	22.7	257.94	7.07 ± 2.10
Test ve p değeri		k-w= 2.46		p=.291	
Meslek ve Eğitim	Hüseyin Yıldız Anadolu Lisesi	136	27.5	239.61	4.40 ± 1.56
	Vali Muammer Güler Lisesi	246	49.8	255.59	4.57 ± 1.51
	Beşir Balcıoğlu	112	22.7	239.31	4.33 ± 1.71
Test ve p değeri		k-w=1.68		p=.432	
Sosyal İlişkiler	Hüseyin Yıldız Anadolu Lisesi	136	27.5	257.25	24.44 ± 4.41
	Vali Muammer Güler Lisesi	246	49.8	234.32	23.73 ± 4.47
	Beşir Balcıoğlu	112	22.7	264.62	24.55 ± 5.11
Test ve p değeri		k-w=4.36		p=.113	
Ruh Sağlığı	Hüseyin Yıldız Anadolu Lisesi	136	27.5	245.08	27.06 ± 5.70
	Vali Muammer Güler Lisesi	246	49.8	248.05	27.29 ± 5.33
	Beşir Balcıoğlu	112	22.7	249.22	27.24 ± 5.91
Test ve p değeri		k-w=.059		p=.971	
Benlik İmgesi Ölçeği	Hüseyin Yıldız Anadolu Lisesi	136	27.5	-	168.66 ± 20.98
	Vali Muammer Güler Lisesi	246	49.8	-	167.95 ± 19.53
	Beşir Balcıoğlu	112	22.7	-	169.29 ± 22.01
Test ve p değeri		Anova=.175		p=.839	

$p > 0.05$

Bireylerin Aile İlişkileri Alt Ölçeği puanlarının bireylerin hangi okulda okuduğuna göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal Wallis Testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>0.05$).

Bireylerin Dürtü Kontrolü Alt Ölçeği puanlarının bireylerin hangi okulda okuduğuna göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal Wallis Testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>0.05$).

Bireylerin Cinsel Tutumlar Alt Ölçeği puanlarının bireylerin hangi okulda okuduğuna göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal Wallis Testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>0.05$).

Bireylerin Baş etme Gücü Alt Ölçeği puanlarının bireylerin hangi okulda okuduğuna göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal Wallis Testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>0.05$).

Bireylerin Duygusal Düzey Alt Ölçeği puanlarının bireylerin hangi okulda okuduğuna göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal Wallis Testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Bireylerin Çevre Uyumu Alt Ölçeği puanlarının bireylerin hangi okulda okuduğuna göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal Wallis Testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>0.05$).

Bireylerin Meslek ve Eğitim Hedefleri Alt Ölçeği puanlarının bireylerin hangi okulda okuduğuna göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal Wallis Testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>0.05$).

Bireylerin Sosyal İlişkiler Alt Ölçeği puanlarının bireylerin hangi okulda okuduğuna göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal Wallis Testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>0.05$).

Bireylerin Ruh Sağlığı Alt Ölçeği puanlarının bireylerin hangi okulda okuduğuna göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal Wallis Testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>0.05$).

Bireylerin Benlik İmgesi Ölçeği puanlarının bireylerin hangi okulda okuduğuna göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Anova Testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>0.05$).

Bu araştırmanın genel amacı çerçevesinde on beşinci olarak “bireylerin kaçınıcı sınıfta okuduğu ile bireylerin Beck Umutsuzluk Ölçeği ve Sürekli Kaygı Ölçeği puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?” sorusuna yanıt aranmaktadır.

Tablo 2.15 Bireylerin Kaçınıcı Sınıfta Okuduğu İle Bireylerin Umutsuzluk Ölçeği ve Sürekli Kaygı Ölçeği Puanları İçin Yapılan “Mann Whitney U” ve “ Bağımsız Örneklem T” Testi Sonuçları

Özellikler	Gruplar	N	%	Sıralama O.	± s.s
Umutsuzluk Ölçeği	10. sınıf	265	53.6	256.68	4.78 ± 3.68
	11. sınıf	229	46.4	236.88	4.50 ± 3.97
Test ve p değeri		U=27910.50		p=.122	
Sürekli Kaygı Ölçeği	10. sınıf	265	53.6	-	44.08 ± 10.72
	11. sınıf	229	46.4	-	45.96 ± 11.38
Test ve p değeri		t=-1.88		p=.060	

$p>0.05$

Bireylerin Beck Umutsuzluk Ölçeği puanlarının bireylerin kaçınıcı sınıfta göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Mann Whitney U Testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>0.05$).

Bireylerin Sürekli Kaygı Ölçeği puanlarının bireylerin kaçınıcı sınıfta okuduğuna göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Bağımsız Örneklem T Testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>0.05$).

Bu araştırmanın genel amacı çerçevesinde on altıncı olarak “bireylerin kaçınıcı sınıfta okuduğu ile bireylerin Benlik İmgesi Ölçeği ve alt ölçeklerinin puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?” sorusuna yanıt aranmaktadır.

Tablo 2.16 Bireylerin Kaçınıcı Sınıfta Okuduğu İle Bireylerin Benlik İmgesi Ölçeği ve Alt Ölçeklerinin Puanları İçin Yapılan “Mann Whitney U” ve “Bağımsız Örneklem T” Testi Sonuçları

Özellikler	Gruplar	N	%	Sıralama O.	± s.s
Aile İlişkileri	10. sınıf	265	53.6	254.67	50.38 ± 5.01
	11. sınıf	229	46.4	239.21	49.99 ± 4.67
Test ve p değeri		U=38443.50		p=.229	
Dürtü Kontrolü	10. sınıf	265	53.6	259.48	8.33 ± 2.46
	11. sınıf	229	46.4	233.64	7.92 ± 2.50
Test ve p değeri		U=27168.50		p=.043*	
Cinsel Tutumlar	10. sınıf	265	53.6	25.61	9.53 ± 3.63
	11. sınıf	229	46.4	243.90	9.19 ± 2.41
Test ve p değeri		U=29518.50		p=598	
Baş etme Gücü	10. sınıf	265	53.6	253.59	9.05 ± 2.66
	11. sınıf	229	46.4	240.45	8.78 ± 2.78
Test ve p değeri		U=28728.00		p=.302	
Duygusal Düzey	10. sınıf	265	53.6	253.76	29.31 ± 5.96
	11. sınıf	229	46.4	240.25	28.86± 5.51
Test ve p değeri		U=28682.50		p=.293	
Çevre Uyumu	10. sınıf	265	53.6	248.47	6.88 ± 2.08
	11. sınıf	229	46.4	246.38	6.87 ± 1.98
Test ve p değeri		U=30085.00		p=.869	
Meslek ve Eğitim	10. sınıf	265	53.6	248.64	4.48 ± 1.56
	11. sınıf	229	46.4	246.18	4.45 ± 1.58
Test ve p değeri		U=3000.40		p=.843	
Sosyal İlişkiler	10. sınıf	265	53.6	244.87	24.02 ± 4.63
	11. sınıf	229	46.4	250.54	24.23 ± 4.60
Test ve p değeri		U=300.40		p=.843	
Ruh Sağlığı	10. sınıf	265	53.6	254.99	27.38 ± 5.90
	11. sınıf	229	46.4	238.83	27.02 ± 5.13
Test ve p değeri		U=28357.00		p=.209	
Benlik İmgesi Ölçeği	10. sınıf	265	53.6	-	169.40 ± 21.18
	11. sınıf	229	46.4	-	167.35 ± 19.64
Test ve p değeri		t=1.10		p=.268	

p>0.05

Bireylerin Aile İlişkileri Alt Ölçeği puanlarının bireylerin kaçınıcı sınıfta okuduğuna göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Mann Whitney U Testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>0.05$).

Bireylerin Dürtü Kontrolü Alt Ölçeği puanlarının bireylerin kaçınıcı sınıfta okuduğuna göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Mann Whitney U Testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur ($p<0.05$). Tabloda ortalama değerlere baktığımızda 10. Sınıfa giden bireylerin diğer bireylere oranla dürtü kontrol düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Bireylerin Cinsel Tutumlar Alt Ölçeği puanlarının bireylerin kaçınıcı sınıfta okuduğuna göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Mann Whitney U Testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur ($p>0.05$).

Bireylerin Baş etme Gücü Alt Ölçeği puanlarının bireylerin kaçınıcı sınıfta okuduğuna göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Mann Whitney U Testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>0.05$).

Bireylerin Duygusal Düzey Alt Ölçeği puanlarının bireylerin kaçınıcı sınıfta okuduğuna göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Mann Whitney U Testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>0.05$).

Bireylerin Çevre Uyumlu Alt Ölçeği puanlarının bireylerin kaçınıcı sınıfta okuduğuna göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Mann Whitney U Testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>0.05$).

Bireylerin Meslek ve Eğitim Hedefleri Alt Ölçeği puanlarının bireylerin kaçınıcı sınıfta okuduğuna göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Mann Whitney U Testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur ($p>0.05$).

Bireylerin Sosyal İlişkiler Alt Ölçeği puanlarının bireylerin kaçınıcı sınıfta okuduğuna göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla

gerçekleştirilen Mann Whitney U Testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>0.05$).

Bireylerin Ruh Sağlığı Alt Ölçeği puanlarının bireylerin kaçınıcı sınıfta okuduğuna değişkenine göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Mann Whitney U Testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur ($p<0.05$).

Bireylerin Benlik İmgesi Ölçeği puanlarının bireylerin kaçınıcı sınıfta okuduğuna göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Mann Whitney U Testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>0.05$).

Bu araştırmanın genel amacı çerçevesinde on yedinci olarak “bireylerin anne baba medeni durumu ile bireylerin Beck Umutsuzluk Ölçeği ve Sürekli Kaygı Ölçeği puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?” sorusuna yanıt aranmaktadır.

Tablo 2.17 Bireylerin Anne-Baba Medeni Durumu İle Bireylerin Umutsuzluk Ölçeği ve Sürekli Kaygı Ölçeği Puanları İçin Yapılan “Kruskal Wallis” ve “Anova” Testi Sonuçları

Özellikler	Gruplar	N	%	Sıralama O.	± s.s
Umutsuzluk Ölçeği	Berber	454	91.9	245.45	4.59± 3.79
	Boşanmış	30	6.1	264.63	5.43 ± 4.57
	Vefat	10	2.0	288.95	4.90 ± 2.28
Test ve p değeri			k-w=1.38	p=.500	
Sürekli Kaygı Ölçeği	Berber	454	91.9	-	44.93 ± 11.11
	Boşanmış	30	6.1	-	45.13 ± 11.15
	Vefat	10	2.0	-	45.50 ± 9.18
Test ve p değeri			Anova=.017	p=.983	

$p>0.05$

Bireylerin Beck Umutsuzluk Ölçeği puanlarının bireylerin anne babalarının medeni durumuna göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal Wallis Testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>0.05$).

Bireylerin Sürekli Kaygı Ölçeği puanlarının bireylerin anne babalarının medeni durumuna göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Anova testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>0.05$).

Bu araştırmanın genel amacı çerçevesinde on sekizinci olarak “bireylerin anne babalarının medeni durumu ile bireylerin benlik imgesi düzeyleri ve alt ölçeklerinin puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?” sorusuna yanıt aranmaktadır.

Tablo 2.17 Bireylerin Anne Babalarının Medeni Durumu İle Bireylerin Benlik İmgesi Ölçeği ve Alt Ölçeklerinin Puanları İçin Yapılan “Kruskal Wallis” ve “Anova” Testi Sonuçları

Özellikler	Gruplar	N	%	Sıralama O.	± s.s
Aile İlişkileri	Beraber	454	91.9	246.85	50.17 ± 4.70
	Boşanmış	30	6.1	253.43	50.13 ± 6.94
	Vefat	10	2.0	259.15	51.60 ± 4.37
Test ve p değeri				k-w=.111	p=.946
Dürtü Kontrolü	Beraber	454	91.9	248.62	8.17 ± 2.46
	Boşanmış	30	6.1	242.77	7.96 ± 2.73
	Vefat	10	2.0	210.70	7.40 ± 3.02
Test ve p değeri				k-w=.738	p=.692
Cinsel Tutumlar	Beraber	454	91.9	246.70	9.38 ± 3.17
	Boşanmış	30	6.1	259.95	9.33 ± 2.68
	Vefat	10	2.0	246.25	9.20 ± 2.52
Test ve p değeri				k-w=.249	p=.883
Baş etme Gücü	Beraber	454	91.9	248.86	8.94 ± 2.73
	Boşanmış	30	6.1	254.55	9.13 ± 2.52
	Vefat	10	2.0	164.75	7.40 ± 2.67
Test ve p değeri				k-w=3.55	p=.169
Duygusal Düzey	Beraber	454	91.9	249.65	29.19 ± 5.76
	Boşanmış	30	6.1	229.03	28.60 ± 5.13
	Vefat	10	2.0	205.50	26.80 ± 7.36
Test ve p değeri				k-w=1.47	p=.478

Tablo 2.17. Devamı

Çevre Uyumu	Beraber	454	91.9	244.16	6.83 ± 2.00
	Boşanmış	30	6.1	256.28	7.00 ± 2.39
	Vefat	10	2.0	372.90	8.60 ± 1.57
Test ve p değeri		k-w= 8.35		p= .015*	
Meslek ve Eğitim	Beraber	454	91.9	251.71	4.53 ± 1.51
	Boşanmış	30	6.1	182.83	3.53 ± 1.96
	Vefat	10	2.0	250.30	4.30 ± 2.11
Test ve p değeri		k-w=7.00		p= .030*	
Sosyal İlişkiler	Beraber	454	91.9	249.45	24.21 ± 4.53
	Boşanmış	30	6.1	238.38	23.56 ± 5.35
	Vefat	10	2.0	186.40	21.50 ± 5.91
Test ve p değeri		k-w=2.04		p=.359	
Ruh Sağlığı	Beraber	454	91.9	248.56	27.27 ± 5.49
	Boşanmış	30	6.1	255.95	27.46 ± 6.00
	Vefat	10	2.0	174.15	24.10± 6.67
Test ve p değeri		k-w=2.78		p=.249	
Benlik İmgesi Ölçeği	Beraber	454	91.9	-	168.73 ± 20.10
	Boşanmış	30	6.1	-	168.73 ± 24.62
	Vefat	10	2.0	-	160.90 ± 24.76
Test ve p değeri		Anova=.827		p=.438	

$p < 0.05$

Bireylerin Aile İlişkileri Alt Ölçeği puanlarının bireylerin anne babalarının medeni durumuna göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal Wallis Testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p > 0.05$).

Bireylerin Dürtü Kontrolü Alt Ölçeği puanlarının bireylerin anne babalarının medeni durumuna göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal Wallis Testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p > 0.05$).

Bireylerin Cinsel Tutumlar Alt Ölçeği puanlarının bireylerin anne babalarının medeni durumuna göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal Wallis Testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p > 0.05$).

Bireylerin Baş etme Gücü Alt Ölçeği puanlarının bireylerin anne babalarının medeni durumuna göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal Wallis Testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>0.05$).

Bireylerin Duygusal Düzey Alt Ölçeği puanlarının bireylerin anne babalarının medeni durumuna göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal Wallis Testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>0.05$).

Bireylerin Çevre Uyumu Alt Ölçeği puanlarının bireylerin anne babalarının medeni durumuna göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal Wallis Testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur ($p<0.05$). Tabloda ortalama değerlere baktığımızda annesi ya da babası vefat etmiş bireylerin diğer bireylere oranla dürtü çevreye uyum düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Bireylerin Meslek ve Eğitim Hedefleri Alt Ölçeği puanlarının bireylerin anne babalarının medeni durumuna göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal Wallis Testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur ($p<0.05$). Tabloda ortalama değerlere baktığımızda annesi ve babası beraber olan bireylerin diğer bireylere oranla meslek hedeflerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Bireylerin Sosyal İlişkiler Alt Ölçeği puanlarının bireylerin anne babalarının medeni durumuna göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal Wallis Testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>0.05$).

Bireylerin Ruh Sağlığı Alt Ölçeği puanlarının bireylerin anne babalarının medeni durumuna göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal Wallis Testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>0.05$).

Bireylerin Benlik İmgesi Ölçeği puanlarının bireylerin anne babalarının medeni durumuna göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla

Beck Umutsuzluk Ölçeği ile Sürekli Kaygı Ölçeği arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır ($p < 0.05$). Beck Umutsuzluk Ölçeği ile Sürekli Kaygı Ölçeği puanları arasında pozitif yönde bir ilişki vardır. Umutsuzluk Ölçeği'nden alınan puan artıkça Sürekli Kaygı Ölçeğinden alınan puanda artmaktadır.

BÖLÜM IV

8. TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu araştırma, 10. ve 11. sınıf lise öğrencileri arasında 494 örneklem üzerinde rastgele sınıflardan oluşturulmuştur. Yaş aralığı 17 ve 18'dir. Rastlantısal olarak seçilen 494 öğrenci ile yapılan araştırma bulguları literatür eşliğinde tartışılmıştır. Bazı bulguların literatürde bulunmaması nedeniyle araştırmacı kendi gözlem ve deneyimlerinden faydalanmıştır.

8.1. Bireylerin Cinsiyet, Ebeveyn Tutumu, Yaş, Birlikte Yaşanılan Kişiler ve Umutsuzluk ile Karşılaştırılmasına İlişkin Bulguların Tartışılması

Araştırma sonucunda, bireylerin cinsiyetleri ile umutsuzluk puanları arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür. Fakat, Özmen ve ark. (2008)'nin 14-19 yaş arası lise öğrencilerinde umutsuzluk düzeyinin belirlenmesi ve umutsuzluk düzeyinin sosyo-demografik değişkenlerle olan ilişkisini araştırdıkları çalışmada, erkek öğrencilerin, kız öğrencilere göre Beck Umutsuzluk Ölçeği'nden daha yüksek puan aldıkları görülmüştür. Aynı zamanda, Üngüren ve Ehtiyar'ın 2009'da yaptıkları araştırmaya göre, Türk kız öğrencilerinin umutsuzluk düzeyi, erkek öğrencilere göre daha yüksek bulunmuştur. Bu sonuçlar, araştırma bulguları ile uyumsuz sonuçlar göstermektedir. Aynı zamanda, Öztürk (1997), Dereli ve Kabataş (2009) ve Tümkaya (2005), yaptıkları araştırmalarda, kız ve erkek öğrencilerin umutsuzluk düzeylerini karşılaştırmışlar ve araştırma sonucuna göre cinsiyete göre anlamlı düzeyde bir fark olmadığını saptamışlardır. Bu bulgular araştırma ile paralellik göstermektedir. Umutsuzluk düzeylerinde cinsiyetler arası farklılığın tespit edilmesinde örneklem sayısının artırılmasının faydalı olacağı düşünülmektedir.

Bir diğer sonuca göre, bireylerde ebeveyn tutumu ile umutsuzluk puanları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Anne ve babası ilgisiz olan bireylerin diğer

bireylere oranla umutsuzluk düzeylerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu sonuç araştırma sonucunda ulaşılması beklenen bir bulgudur ve beklentiyi karşıladığı görülmektedir. Vidinlioğlu (2010) lise öğrencilerinin anne-baba tutumu ile umutsuzluk düzeylerini incelediği çalışmada, baskıcı anne-baba tutumunun diğer gruplardan anlamlı düzeyde fark gösterdiğini belirtmiştir. Baskıcı anne-baba tutumuna sahip öğrencilerin umutsuzluk düzeyleri, demokratik ve ilgili anne-baba tutumuna sahip öğrencilere göre daha yüksek olduğu kanısına varılmıştır. Anlayışlı olan ebeveynler, çocuklarının/ergenlerin karar almalarında onları destekler ve baskıdan uzak tutum sergileyebilirler. Çocuklar/ergenler engellenmedikleri ve ebeveynlerinin desteğini hissettiklerinde geleceğe daha umutla bakabilecekleri düşünülebilir.

Araştırmanın bir diğer sonucuna bakıldığında, bireylerin yaşı ile umutsuzluk puanları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Kula (2008), Endüstri Meslek Liselerinde Eğitim gören ergenlerin umutsuzluk düzeyleri ile saldırganlık düzeyleri arasındaki ilişkiyi inceledikleri çalışmada, öğrencilerin yaşı ile umutsuzluk düzeyleri arasında anlamlı bir fark saptamıştır. Bu bulgu, araştırma bulgularıyla örtüşmemektedir. Fakat Dereli ve Kabataş (2009) sağlık yüksekokulu son sınıf öğrencilerinin iş bulma endişeleri ve umutsuzluk düzeylerini incelemişler ve öğrenci yaşları ile umutsuzluk puanları arasında anlamlı bir ilişki olmadığı bulgusuna erişmişlerdir. Öztürk (1997) de yaptığı araştırma sonucunda umutsuzluk düzeyi ile yaş arasında anlamlı fark saptamamıştır. Bulgular araştırmadan beklenen sonuçlarla benzerlik göstermektedir. Örnekleme seçilen yaş aralığı çok az olduğundan yaşların karşılaştırılmasında bir fark bulunmaması beklenen bir sonuç olmuştur.

8.2. Bireylerin Cinsiyet, Ebeveyn Tutumu, Gelir Düzeyi ve Yaşın Sürekli Kaygı ile Karşılaştırılmasına İlişkin Bulguların Tartışılması

Araştırmada sürekli kaygı ile ilgili olan bulgulara göre, bireylerde cinsiyet ile sürekli kaygı puanları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Kızların sürekli kaygı ölçeği ortalamasının, erkeklerin sürekli kaygı ölçeği ortalamasından daha fazla olduğu ve kızların erkeklere oranla sürekli kaygı düzeylerinin yüksek olduğu belirlenmiştir. Günay ve ark. (2006)'nın İzmir Bornova'da eğitim gören lise son sınıf öğrencilerinin sınav kaygılarının belirlenmesini amaçladıkları çalışmada, kız

öğrencilerinin erkek öğrencilere oranla daha fazla kaygılı oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Özyürek ve Demiray (2010)'ın araştırmalarına göre kız öğrencilerin sürekli kaygı düzeylerinin erkek öğrencilerin sürekli kaygı düzeylerinden anlamlı olarak daha yüksektir ve bu bulgu araştırma sonucunu desteklemektedir. Bu bulgular, araştırma bulgularıyla paralellik göstermekte ve araştırma içerisinde beklenen bir sonuçtur. Fakat araştırma örnekleminde kız öğrencilerin çoğunlukta olmasından kaynaklı olarak sürekli kaygı puanlarının daha yüksek çıkmış olma olasılığı düşünülmelidir. Aynı zamanda Gürsoy (2006) yaptığı araştırmada, lise 1 ve 2. sınıf öğrencilerinde cinsiyet açısından sürekli kaygı düzeylerinin anlamlı bir fark göstermediğini ileri sürmüşlerdir.

Sürekli Kaygı Ölçeği bulgularından bir diğerine göre, bireylerde ebeveyn tutumu ile sürekli kaygı puanları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Anne ve babası ilgisiz olan bireylerin, diğer bireylere oranla kaygı düzeylerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Varol (1990), lise son sınıftaki öğrencilerin kaygılarını etkileyen etmenleri araştırdığı çalışmasının sonucunda, anne-baba tutumu demokratik olan öğrencilerin kaygı düzeyinin, anne-babası ilgisiz ve otoriter olan öğrencilerin kaygı düzeyinden daha düşük olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgu araştırma bulgusu ile paralellik göstermektedir. Ebeveyn ilgi ve onayı genç için çok önemlidir. İlgisiz davranışlar sergileyen ebeveyn, çocuğa sevgisiz ve onaysız bir görünüm sergileyerek kaygıyı arttıracakı söylenebilir. Araştırma, beklenen sonucu elde etmiştir.

Bireylerde yaş ile sürekli kaygı puanları arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Bu sonuç, araştırmada beklenen bir sonuçtur. Örnekleme alınan öğrencilerin aralarındaki yaş farkı yüksek olmadığından fark beklenmemiştir. Günay ve ark (2006)'nın İzmir Bornova'da eğitim gören lise son sınıf öğrencilerinin sınav kaygılarının belirlenmesini amaçladıkları çalışmada yaş ile sürekli kaygı arasında anlamlı bir ilişki saptanamamıştır. Benzer bir sonuç da Özyürek ve Demiray (2010)'un çalışmasında görülmektedir. Çalışma buğularına göre sürekli kaygı düzeyi yaş açısından incelendiğinde anlamlı sonuçlara ulaşılamamıştır. Öğrencilerin yaşları yükseldikçe sürekli kaygı düzeylerinde anlamlı farklar görülmemiştir. Bu bulgular çalışmanın bulgularını destekler niteliktedir.

Bireylerde gelir düzeyi ile Sürekli Kaygı Ölçeği puanları arasında anlamlı bir fark, bulunmamıştır. Fakat Çalmaz ve arkadaşlarının 2012 yılında Doğu Anadolu’da yeni açılan bir üniversitenin öğrencilerinde kaygı düzeylerinin sağlık, sosyal ve demografik faktörler ile ilişkisini araştırdıkları araştırmada, ailesinin aylık geliri düşük olan öğrencilerin kaygı düzeylerinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç araştırma bulgularıyla uyumlu değildir. Aynı zamanda Varol (1990), lise son sınıftaki öğrencilerin kaygılarını etkileyen etmenleri araştırdığı çalışmasının sonucunda, gelir düzeyi düşük ve orta seviyede olan bireylerin kaygı düzeylerinin, gelir düzeyi yüksek olan bireylerin kaygı düzeylerinden yüksek olduğunu tespit etmiştir ve bu bulgu araştırma bulgusu ile benzerlik göstermektedir.

Araştırmada, düşük gelir düzeyine sahip olan öğrencilerin kaygı düzeylerinin düşük olması beklenmiştir. Fakat gelir düzeyi dağılımına göre düşük gelire sahip olan öğrenciler azınlıktadır ve bunun gelir düzeyi ile sürekli kaygı arasında anlamlı bir fark bulunamamasında etkili olduğu düşünülmektedir.

8.3. Bireylerin Cinsiyet, Yaş, Birlikte Yaşanılan Kişiler, Ebeveyn Tutumu, Ebeveyn Medeni Hali, İkamet Edilen Bölge ve Gelir Düzeyinin Benlik İmgesi ile Karşılaştırılmasına İlişkin bulguların Tartışılması

Araştırmanın benlik imgesi ile ilgili bulgularından cinsiyet ile karşılaştırılmasında, bireylerde cinsiyet ile Benlik İmgesi Ölçeği puanları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Erkeklerin puan ortalamasının kızların puan ortalamasından daha fazla olduğu ve erkeklerin kızlara oranla benlik imgelerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Gökçakan ve diğ. (2001), 15-19 yaş arası ergenlerde öz imajı bazı sosyal değişkenlerle karşılaştırmışlardır. Araştırma bulgularına göre; cinsiyet ve sosyo-ekonomik düzeyin ergenlerde öz imajı yordadığı sonucuna ulaşmışlardır. Brack, Orr ve Ingersoll (1987) araştırmalarında, altı, sekiz, on ve on ikinci sınıflarda okuyan 135 öğrenciyle çalışmışlar ve kızların benlik saygılarının erkeklerden daha düşük olduğunu saptamışlardır. Bu bulgu, araştırma sonucuyla benzerlik gösterir niteliktedir. Vidinlioğlu (2010) ise öğrencilerin benlik algıları ile umutsuzluk düzeyleri ve umutsuzluk alt ölçekleri arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmasında, cinsiyet ile benlik algısı arasında anlamlı bir fark tespit etmemiştir. Bu bulgu ise araştırma bulgusuyla çelişkili niteliktedir.

Araştırmanın bir diğer bulgusuna göre, bireylerde cinsiyet ile dürtü kontrolü, cinsel tutumlar, duygusal düzey, meslek ve eğitim hedefleri ve ruh sağlığı alt ölçekleri puanları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Dürtü kontrolü alt ölçeğinde, erkeklerin dürtü kontrolü ölçeğinin ortalamasının kızların dürtü kontrolü ölçeğinin ortalamasından daha fazla olduğu ve erkeklerin kızlara oranla dürtü kontrolü düzeylerinin yüksek olduğu saptanmıştır. Cinsel tutumlar alt ölçeğinde, erkeklerin cinsel tutumlar ölçeğinin ortalamasının kızların cinsel tutumlar ölçeğinin ortalamasından daha fazla olduğu ve erkeklerin kızlara oranla cinsel tutumlar düzeylerinin yüksek olduğu saptanmıştır. Duygusal düzey alt ölçeğinde, erkeklerin duygusal düzey ölçeğinin ortalamasının kızların duygusal düzey ölçeğinin ortalamasından daha fazla olduğu ve erkeklerin kızlara oranla duygusal düzey düzeylerinin yüksek olduğu saptanmıştır. Meslek ve eğitim hedefleri alt ölçeğinde, kızların meslek ve eğitim hedefleri ölçeğinin ortalamasının, erkeklerin meslek ve eğitim hedefleri ölçeğinin ortalamasından daha fazla olduğu ve kızların erkeklere oranla meslek ve eğitim hedefleri düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Ruh sağlığı alt ölçeğinde ise, erkeklerin ruh sağlığı ölçeğinin ortalamasının kızların ruh sağlığı ölçeğinin ortalamasından daha fazla olduğu ve kızların erkeklere oranla ruh sağlığı düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Bir diğer bulguya göre, bireylerin yaşları ile aile ilişkileri, dürtü kontrolü, cinsel tutumlar, baş etme gücü, duygusal düzey, çevre uyumu, meslek ve hedefler, ruh sağlığı, sosyal ilişkiler alt ölçekleri ve benlik imgesi puanları arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Özdemir (2009) yaptığı çalışmada, yaşa göre ergenlikte benlik algılarının farklılaşmadığını saptamıştır. Çelik (2003) de ilköğretim okullarında eğitim gören 9-11 yaş aralığında bulunan öğrencilerin benlik algıları ile yaşları arasında anlamlı bir fark olmadığını tespit etmiştir. Bu çalışmalar, araştırma bulgularını destekler niteliktedir.

Bireylerde ikamet edilen bölge ile sosyal ilişkiler alt ölçeği puanları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Beylikdüzü'nde ikamet eden bireylerin diğer bireylere oranla daha sosyal ilişkilerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Beylikdüzü ilçesinde, siteleşmenin hızla ilerlediği bölgelerden biri olmasının ve daha fazla sosyal aktivite alanının hizmete açılmasının bulguları etkilediği düşünülebilir.

Bireylerde birlikte yaşanan kişiler ile aile ilişkileri ve meslek ve eğitim hedefleri alt ölçekleri puanları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Aile ilişkileri alt ölçeğinde, annesi ve babasıyla yaşayan bireylerin diğer bireylere oranla aile ilişkilerinin daha iyi olduğu saptanmıştır. Meslek ve eğitim hedefleri alt ölçeğinde ise, arkadaşlarıyla yaşayan bireylerin diğer bireylere oranla meslek ve eğitim hedefleri daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Bireylerde ebeveyn tutumu ile benlik imgesi ölçeği puanları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Ebeveyni anlayışlı olan bireylerin diğer bireylere oranla benlik imgelerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Gökçakan ve diğ. (2001) ergenlerde öz imajı yordayıcı bazı sosyo demografik değişkenleri incelemişlerdir. Araştırmalarında, algılanan ebeveyn tutumlarının demokratik veya otoriter olarak algılanmasının herhangi bir fark oluşturmadığını görmüşlerdir ve bu bulgu araştırma bulgusuyla çelişmektedir. Aksaray (1992) lise son sınıf öğrencileriyle yaptığı araştırmasında, demokratik tutumların, gencin benlik imajını olumlu yönde etkilediğini, otoriter tutumun ise benlik imajını olumsuz yönde etkilediği sonucuna varmıştır. Bu bulgular ise araştırma bulguları ile benzerlik göstermektedir.

Bireylerde ebeveyn tutumu ile ruh sağlığı, meslek ve eğitim hedefleri, duygusal düzey, baş etme gücü, aile ilişkileri ve dürtü kontrolü alt ölçekleri puanları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Ruh sağlığı alt ölçeğinde, ebeveyni anlayışlı olan bireylerin diğer bireylere oranla ruh sağlığının daha iyi olduğu saptanmıştır. Meslek ve eğitim hedefleri alt ölçeğinde ebeveyni aşırı koruyucu olan bireylerin diğer bireylere oranla meslek ve eğitim hedeflerinin daha iyi olduğu saptanmıştır. Duygusal düzey alt ölçeğinde, ebeveyni anlayışlı olan bireylerin diğer bireylere oranla duygusal düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Baş etme gücü alt ölçeğinde, ebeveyni anlayışlı olan bireylerin diğer bireylere oranla baş etme güçlerinin daha iyi olduğu saptanmıştır. Aile ilişkileri alt ölçeğinde, ebeveyni anlayışlı olan bireylerin diğer bireylere oranla aile ilişkilerinin daha iyi olduğu saptanmıştır. Dürtü kontrolü alt ölçeğinde ise, ebeveyni anlayışlı olan bireylerin diğer bireylere oranla dürtü kontrollerinin daha iyi olduğu saptanmıştır. Ebeveyni anlayışlı olan gençler, aldıkları karar ve sorumluluklarda baskı görmezler. Bu durumun, gencin hayatı için aldığı kararlarda kendine güvenini arttırdığı gibi zorluklarla baş etme yetisinin ve ruh sağlığının olumlu gelişimi için faydalı olduğu düşünülebilir.

Bireylerde gelir düzeyi ile meslek ve eğitim hedefleri alt ölçeği puanları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Ailesinin gelir düzeyi orta olan bireylerin diğer bireylere oranla meslek ve eğitim hedeflerinin daha iyi olduğu saptanmıştır.

Bireylerde ebeveyn medeni hali ile benlik imgesi puanları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Fakat benlik imgesi ölçeğinin alt ölçeklerinden çevre uyumu ve meslek ve eğitim hedefleri alt ölçekleri puanları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Çevre uyumu alt ölçeğinde, annesi ya da babası vefat etmiş bireylerin diğer bireylere oranla dürtü çevreye uyum düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Meslek ve eğitim hedefleri alt ölçeğinde ise, annesi ve babası beraber olan bireylerin diğer bireylere oranla meslek hedeflerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Sönmez (2001), yaptığı araştırmada, anne-babası ile birlikte yaşayan ergenlerin aile ilişkileri, cinsel tutumlar, çevre uyumları, sosyal ilişkiler ve ruh sağlığı alt ölçeklerindeki benlik imgesi anne-babası ayrı ergenlere göre daha yüksek bulunmuştur. Buna karşılık anne-babası ayrı olan ergenlerin bireysel değerler, baş etme gücü, meslek eğitim hedefi alt ölçeklerindeki benlik imgesi, anne-babası birlikte olan ergenlere göre daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır.

8.4. Ölçekler Arası Bulguların Tartışılması

Benlik imgesi düzeyleri ile sürekli kaygı düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır. Benlik İmgesi Ölçeği'nden alınan puan arttıkça Sürekli Kaygı Ölçeği'nden alınan puan düşmektedir. Savi (2006) ergenlerde duygusal istismar ile benlik algısı ve genel kaygı düzeyleri arasındaki ilişkiyi araştırdığı çalışmasında, benlik algısı ile kaygı arasında ters orantılı bir ilişki saptamıştır.

Umutsuzluk düzeyleri ile sürekli kaygı düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır ($p < 0.05$). Umutsuzluk düzeyi ile sürekli kaygı düzeyi arasında pozitif yönde bir ilişki vardır. Umutsuzluk ölçeğinden alınan puan arttıkça sürekli kaygı ölçeğinden alınan puanda artmaktadır. Ehtiyar ve Üngüren (2008) lise ve üniversitede turizm eğitimi alan 496 kişi ile yaptıkları araştırmada, umutsuzluk ve kaygı arasında pozitif yönlü bir ilişki saptamışlardır. Bu bulgular araştırma bulguları ile benzerlik göstermiş olup, beklenen sonuçlara da ulaşıldığının göstergesidir.

Benlik imgesi düzeyleri ile umutsuzluk düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki (ters yönlü) olduğu saptanmıştır. Benlik İmgesi Ölçeği'nden alınan puan arttıkça umutsuzluk ölçeğinden alınan puan düşmektedir. Vidinlioğlu (2010) öğrencilerin benlik algıları ile umutsuzluk düzeyleri ve umutsuzluk alt ölçekleri arasındaki ilişkiyi incelemiş ve öğrencilerin benlik algı düzeyleri ile umutsuzluk düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki olduğunu saptamıştır. Öğrencilerin benlik algı düzeyleri negatif düzeyde arttıkça umutsuzluk düzeyleri de artmaktadır. Benlik algıları pozitif düzeyde anlamlandığında ise umutsuzluk düzeyleri azalmaktadır. Bu bulgular araştırma sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir. Aynı zamanda araştırma sonucunda beklenen sonuca ulaşıldığı görülmektedir.

8.5. Sınırlılıklar ve Öneriler

Araştırma Kişisel Bilgi Formunda kullanılan sorular çerçevesinde ilerlemiş olmasından ve Durumluk-Sürekli Kaygı Ölçeği'nin yalnızca Sürekli Kaygı Ölçeği kısmının kullanılmış olmasıyla sınırlıdır. Bu durumda, araştırma kullanılan Kişisel Bilgi Formunda ele alınan değişkenlerin artırılmasının (ebeveyn eğitim durumu, başarı düzeyi vb.) ve Durumluk Kaygı Ölçeği'nin de kullanılmasının, araştırmanın güvenilirliğine katkı sağlayacağı gibi genişletilebilmesi açısından da önemli olduğu düşünülmektedir.

Araştırma örneklemine Beylikdüzü'nde bulunan Anadolu Liselerinde eğitimine devam eden 10. ve 11. sınıf öğrencilerinden 305 kız, 189 erkek olmak üzere 494 öğrenci alınmıştır. Kız öğrenci sayısının erkek öğrenci sayısından fazla olması, yalnızca 17 ve 18 yaşındaki gençlerle çalışılmış olunması, yalnızca Anadolu Lisesi öğrencilerinin örnekleme katılmış olması ve yalnızca Beylikdüzü'nde bulunan Anadolu Liselerinden öğrenci seçilmesi, bu araştırmanın sınırlılıklarındandır. İleride yapılacak araştırmalarda, örnekleme alınacak kız ve erkek öğrencilerin yaklaşık aynı sayıda olmasının, farklı İlçe'lerden alınacak örneklemin, düz liselerde eğitim gören öğrencilerin ve değişik yaş gruplarında olan gençlerin çalışmaya dahil edilmesinin araştırmanın güvenilirliği ve verimliliği açısından faydalı olacağı düşünülmektedir.

Araştırma bulgularına dayanarak, ebeveyn tutumlarının umutsuzluk, kaygı ve benlik imgesi düzeylerine anlamlı etkisi olduğu söylenebilir. Araştırma bulgularına göre, olumsuz tutuma sahip olan ebeveynlerin çocuklarının umutsuzluk, kaygı ve

benlik değerleri de olumsuz görülmüştür. Buna göre ebeveynlerin, ergenlik dönemine giren çocuğun biyolojik ve psikolojik gelişim ve değişimlerinden haberdar olmasını sağlamak adına hastanelerin, sağlık ocaklarının, szli ve yazılı medya organlarının, rehberlik çalışanlarının ve eğitimcilerin konu ile ilgili çalışmalarını daha etkin bir şekilde yürütmeleri ve yaygınlatırmaları faydalı olabilir.

Verilecek eğitimlerin, Milli Eğitim Bakanlığı ile işbirliği içerisinde yapılmasının da olumlu etki sağlayacağı düşünülebilir. Ebeveynlerin de katılımının sağlanacağı eğitimlerde, baskı ve otoriteyle saylanan tutumun yerine demokratik ve ilginin fazla olduğu bir ortam sağlanması gencin psikolojik sağlığı açısından önemi gibi konulara değinilebilir. Çeşitli sebeplerden dolayı olumsuz benlik imgesi gelitirmi, umutsuz ve kaygı düzeyleri yüksek olan öğrencilere psikolojik destek verilebilir.

KAYNAKLAR

- Aksaray, S. (1992). *Adölesanların Benlik İmajlarını Etkileyen Etmenlerden Ana-Baba Tutum Algısı*. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.
- Alloy, L. B. ve Clementes, M. C. (1998). Hopelessness Theory of Depression: Tests of the Symptom Component. *Cognitive Therapy and Research*. 22(4), 303-335.
- Altıntaş, E. ve Gültekin, M. (2003). *Psikolojik Danışma Kuramları*. İstanbul: Alfa Basım Yayım Dağıtım, 58.
- Altıntaş, E. ve Gültekin, M.(2005). (2. Baskı). *Psikolojik Danışma Kuramları*. İstanbul: Aktüel Yayınları, 54.
- Arkonuç, S. A. (1998). *Psikoloji Zihin Süreçleri Bilimi*. (Gözden Geçirilmiş 2. Baskı). İstanbul: Alfa Yayınları, 387-394.
- Bacanlı, H. (1997). *Sosyal İlişkilerde Benlik, Kendini Ayarlama Psikolojisi*. İstanbul: MEB Yayınları, 5-7
- Baltas, A. ve dig. (1988). *Kaygı Düzeyi Açısından Okullar Arası Farklar*. XXII. Ulusal Psikiyatri ve Nöroloji Bilimler Kongresi Bilimsel Çalışmaları. İzmir: Ege Üniversitesi Basımevi.
- Baumrind, D. (1966). The effects of authoritative parental control on child behaviors. *Child Development*. 37, 887-907.
- Baymur, F. (1994). *Genel Psikoloji Kişilik ve Benlik*. (13. Baskı). İstanbul: İnkılap Kitapevi, 266.
- Beck, A.T. ve Weishaar, M.E. (1990). Suicide Risk Assessment And Prediction. *Crisis*, 11:22-30.
- Beck, T.A. ve Emery, G. (2006). *Anksiyete Bozuklukları ve Fobiler, Bilişsel Bir Bakış Açısı*. V. Öztürk (Çev.). İstanbul: Litera Yayıncılık, 12-176.
- Bostancı, G.(2003). *Ergenlik Dönemindeki Çocukların Sosyo-Ekonomik Şartlar Çerçevesinde Dili Kullanma Biçimleri*. Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bilim Uzmanlığı Tezi.
- Sönmez, F. (2001). *Anne-babası boşanmış ergenlerle, anne-babası boşanmamış ergenlerin benlik imgelerinin karşılaştırılması*. İstanbul: İ.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi.

- Bozkurt, T., Uluğ, M. ve Özden, M. S. (Ed). (2008). *Öğrenciyi Anlama Odaklı Eğitim: Eğitim Psikolojisi Sempozyumu Kitabı*. İstanbul: İÜ. Fen Edebiyat Fakültesi Psikoloji Bölümü.
- Brack, C.J., Orr, D.P. ve Ingersoll,G.(1988). Pubertal maturation and adolescent self esteem, *Journal of Adolescent Health Care* , 9, 280-285.
- Burger, J. M. (2006). *Kişilik*. (1. Baskı). İstanbul: Kaknüs Yayınları, 181-428.
- Ceyhun, A.G. ve Ceyhun, B. (2003). Lise ve Üniversite Öğrencilerinde İntihar Olasılığının Değerlendirilmesi. *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 6, 217-224.
- Corey, G. (2008). *Psikolojik Danışma, Psikoterapi Kuram ve Uygulamaları*. Ankara: Mentis Yayıncılık, 71-252.
- Costello, R. J., Egger, H. L., Copeland, W., Erkanlı, A., & Angold, A. (2011). *The developmental epidemiology of anxiety disorders: Phenomenology, prevalence, and comorbidity*. Anxiety disorders in children and adolescent: Research, assessment and intervention, 56-75.
- Cüceloğlu, D. (2000). *İnsan ve Davranışı*. (10. Baskı 9. İstanbul: Remzi Kitapevi, 230-429.
- Çeliken, F.Ç. ve Erkorkmaz, Ü. (2008). *Üniversite Öğrencilerinde Depresif Belirtiler ve Umutsuzluk Düzeyleri ile İlişkili Etmenler*. Nöropsikiyatri Arşivi, 45: 122-129.,
- Çelik, D. K. (2003). *9-11 Yaş Grubundaki Çocukların Ebeveynlerinin Evlilik Uyumluluğu İle Çocukların Benlik Kavramı Gelişimleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.
- Çetintürk, H. (2001). *Yatılı İlköğretim Bölge Okulu II. Kademe Öğrencileriyle Normal İlköğretim Okulu II. Kademe Öğrencilerinin Depresyon ve Umutsuzluk Düzeyleri Açısından Karşılaştırılması*. Erzurum:Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü,Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Çok, F. (1994). Gelişim Psikolojisi: Ergenlik ve Yetişkinlik. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 27(2), 905-935.
- Damarlı, Ö. (2006). *Ergenlerde Toplumsal Cinsiyet Rollerini, Bağlanma Stilleri ve Benlik Kavramı Arasındaki İlişkiler*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Davison, G.C. ve Neale, J.M. (2004). *Anormal Psikolojisi*. Dağ. İ. (Çev. Ed.). Ankara:Türk Psikologlar Derneği Yayınları, 145.

- Dereli, F. ve Kabataş, S. (2009). Sağlık Yüksekokulu Son Sınıf Öğrencilerinin İş Bulma Endişeleri ve Umutsuzluk Düzeylerinin Belirlenmesi. *Yeni Tıp Dergisi*, 26: 31-36.
- Dilbaz, N. ve Seber, G. (1993). Umutsuzluk Kavramı: Depresyon ve İntiharda Önemi, *Kriz Dergisi*, 1(3), 134-138.
- Dinçer, D. ve Derelioğlu, Y. (2005). *Üniversite Sınavına Hazırlanan Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Umutsuzluk Düzeylerinin İncelenmesi*. VIII. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi Bildiri Özetleri Kitapçığı. Ankara: Nobel Basımevi.
- Daleiden, E. ve En Lu, S. (2007). Threat perception bias and anxiety among Chinese school children and adolescents. *J Child Psychol Adolesc Psychiatry*, 36(4):568-580.
- Ekşi, A. (1990). *Çocuk, genç, anne babalar*. İstanbul: Bilgi Yayınevi, 101-126.
- Ehtiyar, R. ve Üngüren, E. (2008). Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin Umutsuzluk ve Kaygı Seviyeleri ile Eğitime Yönelik Tutumları Arasındaki İlişkinin Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma. *Uluslararası Sosyal Araştırma Dergisi*, 1(4), 160-181.
- Ehtiyar, R. ve Üngüren, E.(2009). Türk Ve Alman Öğrencilerin Umutsuzluk Düzeylerinin Karşılaştırılması Ve Umutsuzluk Düzeylerini Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi: Turizm Eğitimi Alan Öğrenciler Üzerinde Bir Araştırma. İzmir: *Journal of Yaşar University*, 4(14), 2093-2127.
- Ersevim, İ. (2002). *Freud ve Psikanalizin Temel İlkeleri*. (2. Baskı). İstanbul: Assos yayınları, 280-281.
- Freud, S. (1977). *Endişe*. L. Özcengiz (Çev). (1. Baskı). İstanbul: Dergah Yayınları, 89-90.
- Gander, M. J. ve Gardiner. W.H. (1993). *Çocuk ve Ergen Gelişimi*. B, Onur (Çev). (3. Baskı). Ankara: İmge Kitapevi, 53.
- Geçtan, E. (2000). *Psikanaliz ve Sonrası*. (9. Baskı). İstanbul: Remzi Kitapevi, 48-252.
- Gökçakan, N., Gökçakan, Z., Yılmaz, E. Ve Şimşek, V.(2001).VI Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi Bildiri Özetleri Kitabı. Ankara: Nobel Yayıncılık, 61.
- Günay, T. Ve diğ. (2006). İzmir İli Bornova İlçesi Lise Son Sınıf Öğrencilerinde Üniversiteye Giriş Sınavı Kaygısı: *Sürekli Tıp Eğitim Dergisi*, 15(6), 107.
- Gürsoy, F. (2006). Farklı Sosyo Ekonomik Düzeydeki Ergenlerin Benlik Tasarım

Düzeleleri İle Kaygı Düzeylerinin İncelenmesi. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15(2), 183-190.

Henderson, L. ve Zimbardo, P. (1998). *Shyness*. Encyclopedia of mental health. San Diego: Academic Press CA.

Horney, K. (1998). Psikanalizde Yeni yollar. S. Budak (Çev). (3. Baskı). Ankara: Öteki Yayınevi, 176.

İkizler, C. ve Karagözoğlu, C. (1997). *Sporda Başarının Psikolojisi*. İstanbul: Alfa Basım Yayım Dağıtım, 185.

İnanç, B.Y., Bilgin, M., Atıcı, M.K. (2005). *Gelişim Psikolojisi Çocuk ve Ergen Gelişimi*. Adana: Nobel Tıp Kitapevleri, 195-261.

Kağıtçıbaşı, Ç. (2000). Kültürel Psikoloji, Kültür Bağlamında İnsan ve Aile. *Sosyal Psikoloji Dizisi: 2*, İstanbul: Evrim Yayınevi.

Karabulut, N. (2004). *Batın Ameliyatı Öncesi Uygulanan Farklı Eğitim Programlarının Çocuğun ve Annenin Kaygı Düzeyine Etkisi*. Doktora Tezi. Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Karahan, T. F. ve Sardoğan, M.E. (1994). *Psikolojik Danışma Kuramları*. (1. Baskı). İstanbul: Birsen Yayınevi, 79-84.

Kemer, G. ve Atik, K. (2005). Kırsal ve İl Merkezinde Yaşayan Lise Öğrencilerinin Umut Düzeylerinin Aileden Algılanan Sosyal Destek Düzeyine Göre Karşılaştırılması. *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 21, 161-168.

Köknel, Ö. (1995). *Kaygıdan Mutluluğa Kişilik*. (13.Basım). İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi, 40-42.

Köknel, Ö. (1997). *İnsanı Anlamak*. (6. Baskı). İstanbul: Altın Kitaplar, 117.

Kula, E. (2008). *Endüstri Meslek Lisesi Öğrencilerinin Umutsuzluk Düzeyleri ve Saldırganlık Durumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi.

Kulaksızoğlu, A. (2000). *Ergenlik Psikolojisi*. (3. Baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi, 115.

Kumcağız, H. (2007). *Grupla Psikolojik Danışmanın Diyabet Hastalarının Umutsuzluk Düzeyine Etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Samsun: UMÜ. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Kuyucu, Y. (2007). *Boşanmış Ailede Yetişen Ergenlerin Bilişsel Çarpıtmalarıyla Benlik Değeri Arasındaki İlişki*. Doktora Tezi, DEÜ. Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Landis, D. Ve diğ. (2007). Urban Adolescent Stress and Hopelessness, *Journal of Adolescence*, 30(6), 1051.
- Maccoby, E.E. and Martin, J.A. (1983). Socialization in the Context of Family: Parent Child Interaction (Eds. Mussen, P.H. ve Hetherington, E.M.). *Handbook of Child Psychology: Socialization, Personality and Social Development*. New York: Willey, 1-101.
- Mullis, A.K., Mullis, R.L. ve Normandin, D. (1992). Cross-sectional and longitudinal comparisons of adolescent self esteem, *Adolescence*. 27(105), 51-60.
- Muris, P. and Field, A.P. (2008). *Distorted cognition and pathological anxiety in children and adolescents*. *Cog. Emotion*, 22(3):395-421.
- Nass, E.W. (1991). *Familial Influences on Children's Self-Esteem*, Dissertation Abstracts International, 6142 B.
- Nelson, J. R. (1982). *Danışma Psikolojisi Kuramları*. F. Akkoyun (Çev). Cassel Educational Limited, 21.
- Offer, D., Ostrow, E. et al. (1988). *The teenage World: Adolescent self-image in ten countries*, Plenum Medical Book Co: New York.
- Oltmanns, T., Neale, J.M., Davison, G.C. (2003). *Anormal Davranışlar Psikolojisinde Vak'a Çalışmaları*. Dağ, İ. (Çev. Ed.). Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları, 424.
- Onur, B. (1993). *Çocuk ve Ergen Gelişimi*. (1. Baskı). Ankara: İmge Kitapevi, 55.
- Ouimet, A.J., Gawronski, B., Dozois, D.JA. (2009). Cognitive vulnerability to anxiety: A review and an integrative model. *Clinical Psychology Review*, 29, 459-470.
- Öner, N. ve Le Compte A. (1983). *Durumluk-Sürekli Kaygı Envanteri El Kitabı*. (1.Baskı). İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları, 1-26.
- Öner, N. ve LeCompte, A. (1998). *Durumluk-Sürekli Kaygı Ölçeği El Kitabı*. (2. Baskı). İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları, 1-26.
- Özdemir, Y. (2009). *Ergenlik Döneminde Benlik Kurgusu Gelişiminin Ana Babanın Çocuk Yetiştirme Stilleri Açısından İncelenmesi*. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi.

- Özer, İ. (2001). *Ergenlerin Stres Yaşantılarında Kullandıkları Başa Çıkma Stratejilerinin Benlik İmajı İle İlişkisi*. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Özmen, D. Ve diğ.. (2008). Lise Öğrencilerinde Umutsuzluk ve Umutsuzluk Düzeyini Etkileyen Etmenler: *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 9, 8-15.
- Öztürk, M. (1997). *10-13 Yaşları Arasındaki Çocukların Umutsuzluk ve Yalnızlığın Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.
- Öztürk, O. (1997). *Ruh Sağlığı ve Bozuklukları*. Hekimler Yayın Birliği, 43-47.
- Özyürek, A. ve Demiray, K. (2010). Yurttan ve Ailesi Yanında Kalan Ortaöğretim Öğrencilerinin Kaygı Düzeylerinin Karşılaştırılması. *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 11(2), 247-256.
- Palabıyıkoglu, R., Özayar, H., Azizoğlu, S. ve Berksun, O.E. (1993). İntihar Girişimlerinde Bulunanların Aile İşlevlerinin Değerlendirilmesi, *Kriz Dergisi*, 1(2), 69-75.
- Puliafico, A.C. and Kendall, P.C. (2006). Threat- related attentional bias in anxious youth: A review. *Clinical Child and Family Psychology Review*, 9(3-4), 162-180.
- Ramsawh, H.j., Chavira, D.A., and Stein, M.B. (2010). Buren of anxiety disorders in pediatric medical settings: prevalence, phenomenology and a research agenda. *Archives of pediatrics & adolescent medicine*, 164(10), 965.
- Savi, F.Ç. (2006). *Ergenlerde Duygusal İstismar ile Benlik Algısı ve Genel Kaygı Düzeyleri Arasındaki İlişki*. Yüksek Lisans Tezi. Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Savaşır, I. (Ed.), Şahin, N.H. (1997). *Bilişsel Davranışçı Terapilerde Değerlendirme: Sık Kullanılan Ölçekler*. Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları, 20-48.
- Seber, G. ve Dilbaz, N., Kaptanoğlu, C. ve Tekin, D. (1993). Umutsuzluk Ölçeği: Geçerlilik ve Güvenirliği. *Kriz Dergisi*, 1(3), 139-142.
- Soyer, U. (2010). *Özel Eğitim Adaylarının Öz Duyarlık ve Sürekli Kaygı Düzeylerinin Belirlenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: MÜ. Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Suadiye, Y. ve Aydın, A. (2009). Anksiyete bozukluğu olan ergenlerde bilişsel hatalar. *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 12(4), 172-179.

- Sungur, M. (1994). Kongitif Görüş Bağlamında Depresyon ve Antisipasyon. *Psikiyatri, Psikoloji ve Psikofarmakoloji Dergisi*, Aralık: 15-23.
- Şahin, A. (2002). İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Umutsuzluk Düzeyleri Üzerine Bir Araştırma. *Selçuk Üniversitesi İlahiyat Dergisi*, 13, 143-157.
- Şahin, C. (2009). 'Eğitim Fakültesinde Öğrenim Gören Öğrencilerin Umutsuzluk Düzeyleri *Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27:271 -286.
- Tamar, M. (2004). Çocuk ve Ergenlerde Depresyon, *Klinik Psikiyatri*, 2, 84-92.
- Tanç, Selçuk, (1999). Benlik Değeri, Umutsuzluk ve Kariyer Beklentileri, Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Tuncer, B. (2006). *Kaygı Düzeyleri Farklı Üniversite Hazırlık sınıfı öğrencilerinin mükemmeliyetçilik özelliklerinin incelenmesi*. Ankara: HÜ. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Tümkaya, S. (2005). Ailesi Yanında ve Yetiştirme Yurdunda Kalan Ergenlerin Umutsuzluk Düzeylerinin Karşılaştırılması. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(4), 445-459.
- Üstün, E. ve Akman, B. (2002). Korunmaya Muhtaç Çocukların Benlik Algısının İncelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi eğitim Fakültesi Dergisi*, 23, 229-233.
- Üstünipek, M. (1998). *Cumhuriyetten Günümüze Türkiye'de Sanat Yapıtı Piyasası* Yayınlanmamış Doktora Tezi. İstanbul: MSÜ. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Vahip, I. (2002). Freud'dan Günümüze Psikanalitik Kuram ve Uygulamalar: Benlik (Ego) Psikolojisinin Tarihsel Gelişimi. *Psikiyatri, Psikoloji, Psikofarmakoloji (3P) Dergisi*, 10(3) 3, 17-20
- Varol, S. (1990). *Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Kaygılarını Etkileyen Etmenler*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi.
- Vidinlioğlu, S. Ö. (2010) *Ortaöğretim Öğrencilerinin Benlik Algısı ve Umutsuzluk Düzeyleri Arasındaki İlişki*. Yüksek Lisans Tezi. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Weems, Cf., Taylor, Lk., Marks, Ab., and Varela, RE. (2010). *Anxiety Sensitivity in Childhood and Adolescence: Parent Reports and Factors that Influence Associations with Child Reports*. *Cognitive Therapy Research*, 34, 303-315.
- Westefeld, J.S. (1990). Collage And University Student Suicide: Trends And Implications. *The Counseling Psychologist*. 18(3). 464-476.

- Yanbastı, G. (1996). *Kişilik Kuramları*. İzmir: Ege Üniversitesi edebiyat Fakültesi Yayınları no. 53, Ege Üniversitesi Basımevi
- Yang, B. and Vlum, G. A. (1994). Life Stress, Social Support And Problem Solving Skills Predictive Of Depressive Symptoms, Hopelessness And Suicide Ideation In An Asian Student Population: A Test Of Model. *Suicide and Life Threatening Behavior*, 24(2):127-139.
- Yalom, I. (1999). *Varoluşçu Psikoterapi*. Z.İ. Babayiğit (Çev). İstanbul: Kabalcı Yayınevi, 67.
- Yavuzer, H. (2003). Çocuk Psikolojisi. (23. Basım). İstanbul: Remzi Kitapevi, 286-287.
- Yerlikaya, İ. (2006) Bilişsel-Davranışçı Yaklaşım ve Hobi Terapiye Dayalı Umut Eğitimi Programlarının İlköğretim Öğrencilerinin Umutsuzluk Düzeyine Etkisi, Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Zel, U. (2001). *Kişilik ve Liderlik*. Ankara: Seçkin Yayınları, 49.

EK-1

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Bu çalışma, Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı Yüksek Lisans Araştırma Projesi kapsamında yapılmaktadır. Aşağıdaki maddeler, sizlerden gelecek bilgiler ışığında, ‘Ergenlerde benlik imajı, umutsuzluk ve kaygı düzeylerinin değerlendirilmesi’ konulu bilimsel araştırmaya yardımcı olacaktır. Katılımınızdan dolayı teşekkür ederiz.

H.Ü. Uygulamalı Psikoloji Yüksek Lisans Öğrencisi
Tuğcan Tüfekçiyaşar

Yaşınız:

Cinsiyetiniz:

Eğitim gördüğünüz okul adı:

Sınıfı:

İkamet edilen bölge:

Ebeveyn medeni hali (Boşanmış, Birlikte, Vefat):

Birlikte yaşadığınız kişiler:

Ebeveyninizin tutumunu nasıl değerlendirirsiniz?:

()Baskıcı Anlayışlı ()İlgisiz ()Aşırı koruyucu

()Mükemmeliyetçi ()Diğer:.....

Gelir düzeyi ()Düşük ()Orta ()Yüksek

EK-2

BECK UMUTSUZLUK ÖLÇEĞİ

Aşağıda geleceğe ait düşünceleri ifade eden bazı cümleler verilmiştir. Lütfen her bir ifadeyi okuyarak, bunların size ne kadar uygun olduğuna karar veriniz ve size uygun olan ‘Evet’ ya da ‘Hayır’ seçeneklerinden birini (X) işaretleyiniz. Katılımınızdan dolayı teşekkür ederiz.

Sizin için uygun mu?

Evet/Hayır

1- Geleceğe umut ve coşku ile bakıyorum.		
2-Kendimle ilgili şeyleri düzeltemediğime göre çabalamayı bıraksam iyi olur.		
3-İşler kötü giderken bile, her şeyin hep böyle kalmayacağını bilmek beni rahatlatıyor.		
4-Gelecek on yıl içinde hayatımın nasıl olacağını hayal bile edemiyorum.		
5-Yapmayı en çok istediğim şeyleri gerçekleştirmek için yeterli zamanım var.		
6.Benim için çok önemli olan konularda, ileride çok başarılı olacağımı umuyorum.		
7-Geleceğimi karanlık görüyorum.		
8-Dünya nimetlerinden sıradan bir insandan daha çok yararlanacağımı düşünüyorum.		
9-İyi fırsatlar yakalayamıyorum. Gelecekte yakalayacağıma inanmam için de hiçbir neden yok.		
10-Geçmiş deneyimlerim beni geleceğe iyi hazırladı.		
11-Gelecek benim için hoş şeylerden çok, tatsızlıklarla dolu gözüküyor.		
12-Gelecekte, özlediğim şeylere kavuşabileceğimi ummuyorum.		
13-Geleceğe baktığımda, şimdikinden çok daha mutlu olacağıma inanıyorum.		
14-İşler bir türlü benim istediğim gibi gitmiyor.		
15-Geleceğe büyük inancım var.		
16-Arzu ettiğim şeyleri elde edemediğime göre, bir şeyler istemek aptallık olur.		
17-Gelecekte gerçek doyuma ulaşmam olanaksız gibi.		
18-Gelecek bana bulanık ve belirsiz görünüyor.		
19-Kötü günlerden çok, iyi günler bekliyorum.		
20-İstediğim her şeyi elde etmek için çaba göstermenin gerçekten yararı yok, nasıl olsa onu elde edemeyeceğim.		

EK-3

OFFER BENLİK İMGESİ ÖLÇEĞİ

Lütfen aşağıdaki her cümleyi okuduktan sonra her ifadenin yanındaki kutulardan size en uygun olan birisinin içine (X) işareti koyunuz. Lütfen sadece bir seçeneği işaretleyiniz, katılımınızdan dolayı teşekkür ederiz.

- 1-Bana çok uygun 4-Bana pek uygun değil
2-Bana uygun 5-Bana çoğunlukla uygun değil
3-Bana biraz uygun 6-Bana hiç uygun değil

1	Başka insanlarla birlikteyken birinin benimle alay edeceğinden korkarım.	1	2	3	4	5	6
2	Anne ve babamın gelecekte benimle gurur duyacaklarını sanıyorum.	1	2	3	4	5	6
3	Annem ve babam hep başkasının (örn. Kardeşlerimden birinin) tarafını tutarlar.	1	2	3	4	5	6
4	Karşı cinsten akranlarım beni sıkıcı bulur.	1	2	3	4	5	6
5	Kendimi genellikle gergin hissediyorum.	1	2	3	4	5	6
6	Genellikle pikniklerde veya arkadaş toplantılarında kendimi bir yabancı gibi hissedirim.	1	2	3	4	5	6
7	Ailem, gelecekte benim yüzümden hayal kırıklığına uğrayacak.	1	2	3	4	5	6
8	Zaman zaman pek kontrol edemediğim ağlama veya gülme nöbetlerine tutulurum.	1	2	3	4	5	6
9	Genellikle babamın hiçbir işe yaramadığını düşünürüm.	1	2	3	4	5	6
10	Çoğu zaman kafam karmakarışıktır.	1	2	3	4	5	6
11	Kendimi tanıdığım insanların çoğundan daha aşağı hissediyorum.	1	2	3	4	5	6
12	Annemi ve babamı anlamak benim için mümkün değil.	1	2	3	4	5	6
13	Kendi hatam olmayan şeylerden ötürü bile çoğunlukla kendimi suçlarım.	1	2	3	4	5	6
14	Genellikle mutluyum.	1	2	3	4	5	6
15	Bazen kendimden öyle utanırım ki hemen bir köşeye saklanıp ağlamak isterim.	1	2	3	4	5	6
16	Duygularım kolayca incinir.	1	2	3	4	5	6
17	Çoğu zaman kendimi duygusal yönden boş hissedirim.	1	2	3	4	5	6
18	Annem ve babam genellikle iyi geçinirler.	1	2	3	4	5	6
19	Başka insanların benden pek hoşlanmadıklarını düşünüyorum.	1	2	3	4	5	6
20	Yeni arkadaşlıklar kurmakta çok zorluk çekerim.	1	2	3	4	5	6
21	Çok fazla huzursuzum.	1	2	3	4	5	6
22	Yaşamaya devam etmektense, ölmenin daha iyi olacağını sık sık düşünüyorum.	1	2	3	4	5	6

23	Yeni arkadaşlıklar kurmak bana çok zor gelir.	1	2	3	4	5	6
24	Ailemde kararlar verilirken benim de söz hakkım olduğunu hissedirim.	1	2	3	4	5	6
25	Kendimi çok yalnız hissediyorum	1	2	3	4	5	6
26	Yaşamayı seviyorum.	1	2	3	4	5	6
27	Annem ve babam bana karşı sabırlıdır.	1	2	3	4	5	6
28	Kendi çocuklukları mutsuz geçmiş ise, anne babalar çok sıklıkla çocuklarını anlamazlar.	1	2	3	4	5	6
29	Yaşıtlarımla beraber olmaktansa, yalnız olmayı tercih ederim.	1	2	3	4	5	6
30	Sürekli olarak bir şeyden ürküyorum.	1	2	3	4	5	6
31	Çok sıklıkla ‘‘Hiç de olmak istediğim gibi biri değilim’’ diye düşünürüm.	1	2	3	4	5	6
32	Genellikle kendimi evde bir fazlalık gibi hissedirim.	1	2	3	4	5	6
33	Eğer başkaları benimle aynı fikirde olmaz, beni desteklemezlerse, fena halde canım sıkılır.	1	2	3	4	5	6
34	Genellikle kendimi çirkin hisseder, çekici olmadığını düşünürüm.	1	2	3	4	5	6
35	Cinsel konularda kendimi geri (cahil ve tecrübesiz) hissediyorum.	1	2	3	4	5	6
36	Hiç boş durmadığım halde işlerimi bir türlü bitiremiyorum.	1	2	3	4	5	6
37	Diğer insanlar bana baktıklarında, herhalde vücudumun pek iyi gelişmemiş olduğunu düşünüyorlardır.	1	2	3	4	5	6
38	Annem ve babam benden utanıyorlar.	1	2	3	4	5	6
39	Genellikle vaktimin çoğunu evden uzak geçirmeye çalışıyorum.	1	2	3	4	5	6
40	Hayatı, çözümü olmayan sonsuz sayıda problemler dizisi olarak görüyorum.	1	2	3	4	5	6
41	Yıllardır anne babama kin besliyorum.	1	2	3	4	5	6
42	Hiçbir yeteneğim olmadığını düşünüyorum.	1	2	3	4	5	6
43	Başıma geleceğinden emin olduğum bir olayla nasıl başa çıkabileceğim konusunda önceden hazırlık yapmam.	1	2	3	4	5	6
44	Annem ve babam genellikle benden memnundurlar.	1	2	3	4	5	6
45	Yeni arkadaşlıklar kurmakta fazla zorluk çekmem.	1	2	3	4	5	6
46	Okul ve ders çalışmak benim için pek önemli değil.	1	2	3	4	5	6
47	Katıldığım eğlence ve arkadaş toplantılarının çoğundan zevk alırım.	1	2	3	4	5	6
48	Sebebini anlayamadığım korkularım pek yoktur.	1	2	3	4	5	6
49	Kendimi sıklıkla hüznü, kederli hissedirim.	1	2	3	4	5	6

EK-4

SÜREKLİ KAYGI ÖLÇEĞİ

YÖNERGE: Aşağıda kişilerin kendilerine ait duygularını anlatmada kullandıkları bir takım ifadeler verilmiştir. Her ifadeyi okuyun, sonra da genel olarak nasıl hissettiğinizi, ifadelerin sağ tarafındaki parantezlerde uygun olanını işaretlemek suretiyle belirtin. Doğru ya da yanlış cevap yoktur. Herhangi bir ifadenin üzerinde fazla zaman sarf etmeksizin genel olarak nasıl hissettiğinizi gösteren cevabı işaretleyin. Katılımınızdan dolayı teşekkür ederiz.

1-Hiçbir zaman

2- Bazen

3- Çoğu zaman

4- Her zaman

1	Keyfim yerindedir.	1	2	3	4
2	Çabuk yorulurum.	1	2	3	4
3	Olur olmaz hallere ağlayacak gibi oluyorum.	1	2	3	4
4	Başkaları kadar mutlu olmak isterim.	1	2	3	4
5	Çabuk karar veremediğim için fırsatları kaçıyorum.	1	2	3	4
6	Kendimi dinç hissederim.	1	2	3	4
7	Genellikle sakin, kendime hakim ve soğukkanlıyım.	1	2	3	4
8	Güçlüklerin, yenemeyeceğim kadar biriktiğini hissederim.	1	2	3	4
9	Önemsiz şeyler hakkında endişelenirim.	1	2	3	4
10	Mutluyum.	1	2	3	4
11	Her şeyi kötü tarafından alırım.	1	2	3	4
12	Genellikle kendime güvenim yoktur.	1	2	3	4
13	Kendimi güvende hissederim.	1	2	3	4
14	Sıkıntılı ve güç durumlarla karşılaşmaktan kaçınırım.	1	2	3	4
15	Genellikle kendimi hüzünlü hissederim.	1	2	3	4
16	Hayatımdan memnunum.	1	2	3	4
17	Aklımdan bazı önemsiz düşünceler geçer ve beni rahatsız eder.	1	2	3	4
18	Hayal kırıklıklarını öylesine ciddiye alırım ki hiç unutamam.	1	2	3	4
19	Aklı başında ve kararlı bir insanım.	1	2	3	4
20	Son zamanlarda kafama takılan konular beni rahatsız eder.	1	2	3	4

EK-5

ÖZGEÇMİŞ

Tuğcan Tüfekçiyaşar 1989 yılında İstanbul'da doğdu. 2006 senesinde 75. Yıl Cumhuriyet Lisesi'nden mezun olduktan sonra, Haliç Üniversitesi Psikoloji Bölümü'nde eğitimine devam etti. Lisans eğitimi süresince, Okyanus Koleji'nde, Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi şizofreni kliniğinde ve Balıklı Rum Hastanesi bağımlılık bölümünde stajlarını tamamlayarak 2014 yılında mezun oldu. Uygulamalı Psikoloji Tezli Yüksek Lisans Programı'ndan "Lise 10. ve 11. sınıf öğrencilerinde kaygı, umutsuzluk ve benlik imgesi düzeylerinin değerlendirilmesi" adlı tezini sunarak 2014 yılında mezun oldu.